

ČASOPIS

pro

KATOLICKÉ DUCHOWENSTWO.

Wydáwán

přispjwánjm

mnoha duchownjch a učených mužů

od

Knjžecj Arcibiskupské Pražské Konsistoře.

Čtvrtý ročnj běh.

Swazek prwnj.

W Praze, 1831.

W Knjžecj Arcibiskupské knihtiskárně.

Πάντα δοκιμάζετε τὸ καλὸν κατέχετε.

Πρὸς Θεσσαλ. Α. V. 21.

Veritas est dulcis et amara, quando dulcis, pascit; quando
amara, curat.

S. Augustinus.

Quid fortius desiderat anima, quam veritatem?

Leo XII.

1. P O G E D N Á N J.

1. Zrcadlo ctnosti, aneb památnj slavnost swatých.

Od Aloysia Klára, Doktora we filosofii, c. k. profesora na
wysokých školách Pražských, at. d.

(Dokončenj.)

Podiwenj hodna gest prozřetedlnost Božj! Ne-
dlauho před přjštjm Spasitelowým klesla swo-
bodná vláda wyhlášeného Řjma. Gediný pa-
nownjk řjdlil celý tenkráté powědomý swět. —
Proto gsau tak známá gména *Augusta* a *Tibe-*
ria, poněwadž se za władařenj prwnjho *) *Kri-*
stus narodil, za druhého pak Jan Křtitel skrze
křest a pokánj cestu *Messiášowi* klestil, **) i
Kristus na křžji swúg učitelský úřad pod Pont-

*) Luk. 2, 1. Stało se w těch dnech, wyšlo wyřtenj od
cjsaře *Augusta*, aby byl popsán wšecku swět.

**) Luk. 3, 1. Léta patnáctého cjsarstwj *Tiberia* cjsaře ...

ským Pilátem Římským vládařem w židowstwu dokonal. *) W tom čase, když panowánj gednoho mocnáře weškeré lidstwo obtěžowalo, a chudý člověk, otrok od mnohého ledwa za člověka považován byl, zvěstowal Ježíš králowstwj Božj, a okazował prawau cenu člověka. Brzy na to hnuli se národowé z východnjch a sewernjch kragin, aby utiskše rozmařilé Řjmany, swětu zcela ginau podobu dali. Pokořiliť sobě sice národy, sami pak co wjtězowé prawdau sw. Ewangelium přemoženi bywše, Kristu podrobili se. Blaženého mjru požjwagjce starali pak se lidé wjce o to, čehož *gest potřebj*. **) K poznánj toho němohla ale pohanská starožitnost nikdy přigjti. Mocnj necháwáwali sobě *božskau uctu* prokazowati. Připusťme, žeby byli gegich činowé sebe znamenitějšj byli, gak mohli *sprostým* lidem býti předstaweni k následowánj? Ó kých pak by každý laskawé smejšlenj cjrkwe Božj uznal! —

*) Pilát uznal newinnost Ježíšowu a prohlášowal gi weřegně, ale obáwage se rozbroge opominul zastati se o prawdu. — Gešťe za cjsaře Tiberia musil se wydati do Řjma, aby stál u něho k odpovědi; ale cjsař umřel prw nežli Pilát k němu přišel. Zpráwy od Piláta cjsaři Tiberiowi zaslané pohnuly ho, že senát k tomu měl, aby byl za geho panowánj ukřižowáný Ježíš za *Boha* wyhlášen. Proč tomu nechtěl senát přiwoliti, okazuge Eusebius we swě cjrkewnj historii. Kdož nepozná w tomto odporowánj senátu prozřetedlnost Božj? Žádná moc lidská něměla a němohla ukřižowanému k tomu dopomoci; neboť byl i bez senátu za *Boha* uznán a co takowý ctěn.

**) Luk. 10, 42.

Ctěnj bohů záleželo gen w zewnějšnjm uspořádánj; gak kdo smeyšlj, na to se nikdo neptal. Mudrcowé očekáwali duchownj poklid sami od sebe, nikoliw pak od některého z bohů. *) Bylby také znamenitj činowé a stkwostnj příkladowé wyhlášeného pohanstwj sebe wětšj stkwělost wúkol sebe rozširowali, za wzory a příklady prawé, Bohu milé ctnosti nemohau se giž proto předložiti; poněwadž se nekonali *pro Boha*, anobř *bez něho*. K prowozowánj čistě ctnosti wzbuzuge w cjrkwí duch lásky a pokory každého člověka bez wýmjnky, i *newáženého*, *nepatrného* a *chudého*. Kdyby si také lidé takowého newšjmali, hledj předce Bůh na geho pokoru, důwěrnost a lásku, poswěcenau skrze swé a swého Syna gmeno, poswěcenau w spogenj s geho cjrkwj, a protož hotowj mu odplatu w lepšjm žiwotě. Než pohanská zaslepenost zasluge autrpnosti našj, když také wnitřnjho smeyšlenj člověka nešetřila; ale co máme o tom řjci, když teprw nedáwno při wšeobecném uznánj a rozšjřenj křesťanského náboženstwj některj mužowé s prawé cesty poblaudiwše *mrawnost bez Boha rozmnožiti se snažili*? Tito připadli na tu myšlénku, aby následky ctnosti a neprawosti podlé gegich obyčegně-

*) Geden z pohanských básujků narážj na otce bohů i lidj takto: *Det vitam, det opes, aequum mi animum ipse parabo.* Hor. I. ep. 18.

ho wygewenj w krátkých, kratochwilných historijch, aneb w obšjrných ale wymyšlených žiwotopisech mládeži k čtenj předkládali. Připustme, žeby se gim tu bylo skutečně podařilo mnohého k pilnosti, k pořádku, čistotě, k dobročinněj a t. d. powzbuditi; tedyby se to předcegen stávalo pro zisk z ctnostj vyplýwagcjj, aneb z oškliwosti k hanebnostem a pro truchliwé následky z těchto pogjti mohaucj. Pročež nepočowali onino vlastné o rozšjřenj ctnosti a nezištné mráwnosti, nýbrž toliko o rozšjřenj opatrnosti w obcowánj, rozmnožugjce přirozené milowánj sebe samého. Pán Ježš řekl swým učedlnjkům: *Milugete-li toliko ty, genž wás milugj, gakau odplatu mjti budete? Zdaliž i publikáni téhož nečinj?*)* Hledáte-li gen swého zisku, milugete-li gen sebe, gest to cos k zásluze prospěšného? — Nechť takowé nawrzenj k dobrému chowánj sebe šetrněgi posuzugeme, nezaslaužj nikoliw *křesťanským* nazwáno býti. Gak mnohem bezpečněgi, čistěgi a wznešenému powolánj člowěka přiměreněgi mohlo se to pbukázanjm na Boha a geho swatau wůli, pwbkázánjm na našeho Spasitele založiti, utwrditi a zwelebiti? Člowěk pospjchá owšem z poblauzenj a náružiwostmi wáben gsa začasté i s předsewzetjm k swé záhubě, gestliže geho krátkozraké milowánj sebe samého něco wyššjho a pewněg-

*) Mat. 5, 46.

šho, čehožby se přidržeti mohl, nežli pauhá smyslnost a časný zisk, nepodporuge. Po tom, čehož se pewně přidržeti sluší, nenj třeba dlouho ohlžeti se: držme se geñ katolické cirkwe. Takowé náboženstw, genž smyslnému člowěku odporuge, a předce bez wšeho násilj tak pewně utwrzeno bylo, když člowěka i ukrutné muky odstrašiti nemohly ge wyznáwati proti wůli zemských mocnářů, od kterýchž pronásledowáno bylo, — takowé náboženstw, gešto we wšech kraginách zwěstowáno bywši také přigato bylo, skoro giž po dwa tisjce let neporušené a totěž zůstalo a zůstává, dokazuge *nezměnitelność* a *newywratitelné založenj swé*. Každý wěrný wyznawač a plnitel geho potwrzuge to, co o něm božský mistr a zachowatel wyřkuul. Proto pamatuge od něho založená cirkew laskawě na každého z nich. Umřeli-li také dle těla, gsau předce žiwi swazkem lásky s nj spogeni gsauce geště u stawičně i na onom swětě. Cirkew Božj shromážduge a zachowává wypsánj gegich žiwota starostliwě, obracj se k nim každodenně při swých poswátných obětjch skrze Ježjše Krista u Boha o přjmluwu ge wzjwagjc, gmenuge mnohého z nich gménem, a to giž od neyprwnějšich časů založeného křesťanstwj se swatau radostj a wnitřnj uctiwostj. Učinil-li Duch Božj swau cirkew na přjklady wějšjch w očekáwanj na Pána*)

*) k Žid. 11, 4 — 38.

ze starého zákona pozorliwu, gakby byla mohla tato — dle swatých ewangelij a skutků apoštolských se zprawugjc — opominauti, aby příkladů wěřjčch po přjštj Páně w nowém zákoně na všemožný způsob nepoužila, a ge skrze spisy i pro budaucj pokolenj nezachowala? Geště podnes máme některé starobylé, ctihodné důwody téhož obsahu z prwnjch křesťanských stoletj, z kterých zde toliko dwau neystaršjch podotknauti chceme.

Prwnj takowý důwod gest z druhého křesťanského stoletj, a sice psanj cirkwe *Smyrnen-ské* gednagjcj o násilném usmrčenj gegjho swatého biskupa Polykarpa, učedlnjka apoštolů, zwláště pak Ewangelisty Páně sw. Jana. Přidržel se w 84. neb 85. roce wěku swého tak horliwě Pána swého, že raděgi na hranici šel, nežli by ho byl zapřel. Po slawném wyznánj, že gest *křesťan*, byl od Prokonsula odsauzen, aby za žiwa upálen byl. Ctihodný kmet swlékl se sám, amage ruce wzadu uwázané modlil se, když pod njm w hranici oheň rozdělávali, a tento wždy mocněgi plápolal. To ho owšem žiwota zbawilo, ale gehu tělo zůstalo neztráwené, libowonný zápach ze sebe wydáwagjc. Ustrnuwše nad tjm protiwnjci, kázali gehu tělo na lewé straně mečem probústi, a hle, krew se z něho tak hogně wy-preyštila, žeby byla skoro oheň uhasila. I diwili se diwáci, widauce, gaký gest rozdjl mezi *křesťanem* a nekřesťanem. Přihodiloť se to w

sobotu, kterauž welikau sobotu nazjwali, okolo roku Páně 166. Smyrnenštj křesťané od Filomelských požádání bywše, oznámili gim celý přjběh geho mučedlnické smrti w psanj, a tito zaslali geho opis také ostatnjm cirkwjm Asiatským. Na zawjrce tohoto psanj dokládaj, že den geho slawné, mučedlnické smrti w duchownj radosti aby Boha poslušni byli slawili, daufagjce každoročně téhož dne a na témž mjstě se shromáždi, aby tuto slawnost dle možnosti obnowili k upamatowánj na toho, kterýž gest hrdinsky pro Ježše Krista bogowal, a aby se dle geho přjkladu také sami wycwičili, i k mučedlnické smrti připrawili. — I do Ewropy dostal se opis toho psanj, a byl gmenowitě učedlnjku Polykarpowu, swatému Irenæowi, nápotomnjmu biskupu Lyonskému doručen.

Cjrkew Lyonská a Viennenská w Gallii byly tenkrát we zwláštnjm spogenj s oněmi, kteréž w Asii a Frygii založeny byly. Léta Páně 177 vypukla i w tomto okrsku strašliwá bauře proti wyznawačům křesťanského náboženstwj. Tuť klesly *prwotnj oběti*, *) kterými se křesťanská Gallie Wykupiteli zaswětila, magicj gmeno: „*Mučedlnjci Lyonštj*.“ Byloť gich 48. Neyznamenitěgšj z nich byli: *biskup města, Pothinus*,

*) Giž w následujcjm století, když za panowánj Gallena Řjmská řjše tak nazwaným tyranům čili ukrutnjm za kořist se dostala, kleslo wjce tisjčů w gediném kragi Gallie pro wjru křesťanskau.

Epaŕothos, mladý geště muž, *Attalos* z Asie a sice z Pergamu, *Blondina*, otrokyně churawého těla a welmi autlá, diw zmužilosti a trpěliwosti, jahen *Sanktus* z Vienny, *Maturus* nedáwno teprw pokřtěný, *Biblis*, genž se swé wjry giž od-řjkala, ale opět se nawrátila, *Pontikus* sotwa patnáctiletý, a *Alkipiades*, začasté také *Asklepiades* řečený.

Zpráwa o těchto wyznawačjch Kristowých, kteříž swé swědectwj o něm krwj swau zpečetili, byla w řečtině od wěřjch Lyonských a Viennských, gešto očitj swědkowé, a snad i aučastnjci gegich utrpenj byli, sepsána. Poslaliť tuto zpráwu hned na to wěřjcm w Asii a Frygii přebýwagjcm. Poněwadž s neobýčegnau wýmluwnostj psaná gest, má se za to, že gi sw. *Irenæus*, genž tenkrátě geště knězem byl, wyhotowil. Sloh gest tak wážený a wzdlělawagj, že w nj všeko sjlu swatého Ewangelium a udatenstwj prwotnj cirkwe dýše. Ale gako byly cirkwe: Smyrnenská, a Lyonská s Viennenskau na mučedlnjky pozorliwy, tak i wěřjci w giných městech rozlehlého mocnárstwj Řjmského, w kterých křesťané k saudu potahowáni bywše mučeni, a pro swé wyznánj odprawowáni býwali. Poněwadž dle tehdegšjho Řjmského zřizenj k weřegnému sauzenj gistý auřad ustanowen byl, byloť snadné všech okoličnostj o těchto wyznawačjch Kristowých se dozvědět. Při gegich wysleychánj, odpowjdánj a odsuzowánj býwali wěřjci

taképrjtomni, mohliť tedy gen napsati, co widě-
li a slyšeli, aneb opisy protokollů a úsudků od
oněch úradů obdržeti, a tito opisowé to gsau, ni-
miž se tak nazwaná „acta martyrum“ wyrozu-
mjwagj. Takowá ukládali křesťané w kostelnj
schránky, a poskytowali gedni druhým, i těm
neywzdálenějšjm k swému pouččenj a vzdělánj
gich užjwagjce. Na takowý způsob gsau gak
gména tak i památka krwawých swědků křesťan-
ského náboženstwj wúbec známý, a tak byly i pro
budaucej potomstwo zachowány. Řjmská cjrkw
se o to wždy snažně starala, aby wypsánj skutků
swatých mučedlnjků ze wšech kragin do Řjma za-
síláno bylo, kterýžto obyčeg geště ku konci čtwr-
tého stoletj po Kristowě narozenj panowal. Pa-
pežowé zkaušeli dřjw oněch popisů, nežli ge k
prwnějšjm aktám připegili. Takowých cjrkw-
njch kalendářů připomjná giž *Tertullian*, *) a
sw. *Cyprian* **), genž léta Páně 258. umřel. I w
Kartaginenské cjrkwí byloť to cos obyčegného zbj-
rati historie swatých mučedlnjků, což poznati lze
z wypsánj žiwota gegjho swatého biskupa, kte-
réž od sw. *Pontia* ***) gehu jahna pocházj. Ko-
naloť se to ke cti Ježjše Krista a k vzděláwánj
wěřjcech, kterýmž se tito žiwotopisowé swatých
mučedlnjků w veřejném shromážděnj před Epi-
štolau a Ewangelium čjtáwali. Tento obyčeg

*) *Tertull. de coron. c. 13.* **) *Cypriani ep. 17. ad Cle-
rum Carthag.* ***) *Pontii vita Cypriani.*

byl giž dáwno před skončenjm pronásledowánj křesťanů uweden. Zdálo-li se wěřjcjm w těchto popisech něco pochybného, aneb potřebowalo-li něgakého wyswětlenj, wystaupili biskupowé před obětowánjm na kazatelnu, aby shromážděným, ku pomoci gim přispěwše, nawrženj dali gak se chowati slušj. Proto máme tak mnohé homilie a řeči od swatých otou sepsané, kteréž k pochwalie mučedlnjků drželi.

Ale i tenkrát, když giž křesťané pro wyznáwánj Krista krew swau wjce cediti nemusili, a wjra gen skrz owoce bohabognosti a pokánj se dokazowala: neopomjgeli wěřjcj ctnostné skutky swých bratrj a sester k pochwalie Spasitele swěta a k wzdlělawánj spolukřesťanů oznamowati. Bylať to owšem weliká milost, když mnozj k oslawenj gména božjho swé tělo k mučenj a usmrćenj wydati nehrozili se, ale nemělo to předce zewšedněti. Sám Pán prikázal swým učedlnjkům: *Když se wám budau protiwiti w městě gednom, utecte do giného.* *) Také má dle určenj králowstwj Božjho *geden owčinec a geden pastýř býti.* **) Gak gest možno pomyslit, žeby nepřátelstwj a pronásledowánj ustawičně trwati musilo? — Wždyť pak. Bůh po našj krwi nebažj, ale žádá co Otec *důwěrnost a lásku*, což giž za časů pronásledowánj křesťanů *geden ze*

*) Mat. 10, 23. **) Jan 10, 16.

swatých mučedlnjků gakožto biskup wyřknul. *) Poněwadž slowo *mučedlnjk* w řečtině swědka znamená, nenj se tomu co diwiti, když swatj otcowé a cjrkewnj učitelé každého wěřejho, podlé předpisů swatého Ewangelium dokonale se řjdiwšjho, byby byl také pro Pána, neměw k tomu přjležitosti, násilnau smrtj nebyl umřel, *mučedlnjkem* (swědkem prawdy sw. Ewangelium) gmengj. Ó gak dlauhotr wagcj býwáwá bogowanj žiwota tohoto, kdežto bog k smrti krátký gest! Bůh hledj na srdce, a zkaušj wnitřnosti každého. Kdož w dlauhotr wagcj m, obtjžném bogi tohoto žiwota obstogj, gest gistotně také ochoten tělo i žiwot pro Krista ztratiti. **) I bez prolěwánj krwe gak mnohé, znamenité a těžké oběti musegj se pro wůli Božj wykonati? Ale nesčjslný počet gest takowých, gešto ge pro Pána od swěta nebywše pozorowáni wykonali! — Protož nemůžeme nepohnuti zůstati widauce s gaku pozor- nostj cjrkew Božj wždycky nekrwawé swědky wjry pro wzdělánj swých owčiček wyšetřowala. Tak popsals žiwot swatého *Pawla*, prwnjho paustewnjka w hořegšjm Egyptě, který u gednoho

*) Nec enim Deus sanguinem nostrum, sed fidem quaerit. Nec Abraham, nec Isaac, nec Jacob occisi sunt, et tamen Fidei ac justitiae meritis honorati, inter Patriarchas primi esse meruerunt, ad quorum convivium congregatur quisque fidelis et justus et laudabilis invenitur. S. Cyprian. lib. de mortalitate.

**) Aliud est Martyrio animum deesse, aliud animo defuisse Martyrium. Cypr. ibid.

pramene a stromu palmowého 113 let dočekal — pak swatého *Hilariona*, který welmi mnoho klášterů w Palestině a Syrii založil, w 80 pak roce swého wěku na ostrowě Cypru umřel, a žiwoty některých geště giných swatý *Jeronym*. Žiwot swatého *Antonjna*, (nástupjka onoho Pawla) w Pánu zesnulého léta Páně 356. swatý *Athanasius*, biskup Alexandrinský. Žiwot swatého opata *Pachania*, býwalého bogownjka, a zakladatele prwnjho prawidelně zřjzeného křesťanského kláštera *) léta Páně 325. w Tabenně, ležjcy w hořegěj Tebaidě, *Ammonius* a geho ostatnj žáci. Žiwot swatého *Juliana*, paustewnjka w Mesopotamii, a některých giných swatý *Efrem*, jahen w Edesse. Žiwot téhož swatého *Efrema* swatý *Řehoř z Nissy*, bratr swatého *Basilia* welkého. Sgakým aučastenstwjm se druhdy nábožné skutky a příklady wěřjcyh čjaly, okazuge u p. wyprawowánj, kteréž nám sw. *Augustin* we swém *wyznánj* zanechal. *Augustin*, tehďáž proti sobě samému geště bogowaw, byl w 32 roce swého wěku od gednoho kragana w Medioláně nawštjwenjwm překwapen. Byltě to *Pontitian* u cjsarského dwora znamenitý wogenský důstognjck. *Augustin* měl knihu na stole, otewřew gi *Pontitian* widěl, že to psanj swatého

*) Ku konci čtwtého stoletj počtalo se giž přes 96000 mnichů a gepěšek genom we welkých klášterjch Egypťských. —

Pawla gsau. Podiwiw se tomu pohledl na Augustina; nebo se domnjwal, že to spis giného obsahu bude, ale progewiw mu swé potěšenj přál mu štěstj, že takowau knihu má. Pontitian byl křesťan, a to sice nábožný a wěrný we swém wyznánj. W rozmlauwánj přišel tento na paustewnjka *Antonjna Egypského*, gehožto gméno u křesťanů we zwláštnej wáznosti bylo, o kterém ale Augustin geště nic neslyšel. Pontitian se tomu diwil, tjm wjce se tedy přičiňowal, aby ho snjm, gakož i smnožstwjm klášterů a w nich přebýwagjcjm seznámil. Také mu wyprawowal, že gedén takowý klášter na bljzku, a sice u Mediolánu pod ošetřowánjm tehdegšjho biskupa Ambrože gest. Dále mu powjdal, že se cjsař w čas swého w *Trieru* přebýwánj gednau odpoledne w tak nazwaném cirku wyrážel, djwage se an zde někteřj o záwod gezdj. Tři dwořenjnowé a wyprawowatel tohoto přjběhu wyšli do zahrad wedlé městských zdj ležjcjch. Procházejc se, přišli někteřj z nich do gakéhos nepatrného domu (casam), kdež několik nábožných mužů w chudobě pospolu žilo, a našli zde w gedné knize wypsánj žiwota swatého paustewnjka Antonjna. Gedén z nich počal čjsti, a byl tak proměněn, že se hned dwořenjnské služby odřekl, aby sobě wyššjho zaljbenj Božjho zjskal. I druhý učinil též a zůstal s njm w onom domě. S pláčem se druzj dwa s nimi laučili štěstj gim přegjce a do gegich modliteb se poraučegjce.

Poněwadž gegich srdce, geště přjliš na pozemských věcech lnulo, sami nad sebau zarmauce- ni gsauce opět ke dworu nawrátli se. Onino dwa byli zasnaubeni, dozvědělwe se newěsty předsewzetj swých milenců, odřekly se s radostj swého práwa a zaswětily také Bohu kwět swého panenstwj. *)

Způsobilo-li čtenj žiwotopisu gedlného swatého takowé proměny, gak gest možno wšecká nábožná smeyšlenj mezi wěřjcmi we všech končinách swěta přebýwagjcmi udati, kdežto se wšady památka na mučedlnjky a wyznawače Páně po gegich smrti tak bedliwě zachowáwá, rozšiřuge a skrz náboženské slawnosti každoročně obnowuge?! Owšem teprw po gegich smrti, nebo dáwá pjsmo swaté wýstrahu: „*Kdož koli stogj, hlediž aby nepadl,*“ a ginde: „*Kdož setrwá až do konce, bude korunowán.*“ — Proto nařizuge Cjrkew kromě památky narozenj Páně, blahoslawené panny Marie a swatého Jana Křtitele, aby se den narozenj nikterého swatého neslawil, nýbrž den gehu *umrtj*, gakožto začátek gehu lepšjho žiwota. **) Cjrkew od Boha w tom wycwičena bywši gaký počátek člowěk wzal, ohljž se s bolestným pohnutjm na gehu narozenj, wyřknutj Žalmisty Páně gsauc pa-

*) *Dicaverunt etiam ipsae virginitatem tibi (Deo). Confess. VIII. c. 6. n. 6.* **) Swatý *Paulinus, biskup z Noly*, který 431. asi deset měsíců po smrti swatého Augustína zemřel,

méliwa: *Ay w neprawostech počat gsem, a w hrjšjch počala mne matka má.* *) Při odložení tohoto smrtelného těla a vykročení ducha do newiditelného kráľowstwj Božjho, do lepšjho žiwota pozdwihuge cirkew Kristowa s důwěrnostj hlawu a mysl swau, přeswědčena gsau, že smrt křesťana **) teprw začátek geho prawého, neskonálního žiwota gest. — Cirkew wolá každodenně netoliko k swým; nýbrž také ke všem, gešto gi slyšeti, widěti a gj rozuměti chtěgj: „Tento pozemský žiwot gest genom přjpra-

wygádruge se o dni zemřenj swatých gakožto o dni gegich narozenj takto:

Et merito sanctis iste natalis dies
 Notatur; in quo lege functi carnea —
 Mortalitalis exuuntur vinculis,
 Et in superna regua nascuntur Deo,
 Secumque lætam spem resurgendi ferunt.
 Ego semper istum sic honoravi diem;
 Magis huuc putarem ut esse Natalem mihi,
 Quam quo fuissem natus incassum die . . .

W 13. básni na sláwnost uarozenj sw. Felixa.
 Murat. t. I. Anecd.

A sw. *Eucherinius* Lyonský, aneb dle giných sw. *Cæsarius* z Arles prawj o tom: *Beatorum Martyrum passiones — Natales vocamus dies, quando eos Martyrii wita et gloriæ fides dum ingerit morti, genuit aeternitati.* Homil. 50. pod gménem *Eusebia* biskupa z *Emesy*.

Předce wšak se den úmrtj swatých *wždycky* neslawj, poněwadž někdy sláwnějšj památky připadagj.

*) Žalm 50, 7.

**) Byliť gsau giž pohané, (*Sokrates, Plato, Cicero*) kteřjž wezdegšj žiwot u přirownánj s budaucjm za smrt prohlášowali. — *Quo quum venerimus, dum denique vivemus. Nam haec quidem wita mors est, quam lamentari possem si liberet.* *Tuscul. Quaest. I. c. 31. n. 75.*

wa k lepšjmu, wěčnému žiwotu! *Nemilugte swěta, swět pomjgj i žádost gehu, *) slowo pak Páně zůstáwd na wěky!*" **) Ustawičně sražj se žiwé na gegich putowanj pozorliwy učiniti, před mámenjm swěta ge wystřjhati, na onu lepšj *wlast*, na onu sláwu gim poukazugjc, kde on gest a u sebe *na wěky swé mjtj chce, ***)* totiž Spasitel náš Ježjš Kristus. S welikým apoštolem národů *na ty wěci, kteréž gsau z zadu zapomjnagjc, k těm pak, kteréž gsau s předu, usilně chwátagjc kuloženému cjlj běžjc, k odplatě swrchowaného powolanj Božjho skrze Krista Ježjše.... Gegj obcowánj w nebesjch gest: odkudž i Spasitele očekáwd Pána našeho Ježjše Krista. ****)* Proto gsau gj předchůdcowé we wjře a w dobrých skutčch tak přjtomni, proto hledj památku na swaté a gegich přjklady na wšemožný způsob zachowati skrze wyučowanj, obrazy, sochy, oltáře a chrámy Páně, gešto po nich gména magj. Každý den gest pro ni slawný; poněwadž gi na wjtězstwj negedndho ale wjce swatých, gichž gména w pamětnjch knihách zaznamenané má, pamatuge. Od začátku roku wede cjrkew swé džtky co po něgakém mostě den ode dne až k gehu skončenj wždy k giným wzorům, kterých následowati magj. Tito swatj magj gim od smy-

*) I. Jan 2, 15 a 17. **) I. Petr. 1, 26. ***) Jan 17, 24. ****) k Filip. 3, 13 a 20.

slnosti lákaným swým příkladem co hvězdy w temnostech swjiti, těšjce, a wzbuzugjce a káragjce ge, aby i oni se k nim dostali — do věčné sláwy, kdež gegich přjštj s aučinliwau láskau u Boha se za ně přimlawagjce taužebně očekawagj. — Škoda, že tito dobrj obledowé cjrkwé swaté djlem lehkomyšlně nebywagj uznáni, djlem gich náležitě použito nebywá!

Z toho, co gsme potud prawili, lze každému upřjmě powážiwšjmu poznati, že z příkladů a wzorů swatých, všemohaucj láska a newyzpytatelná maudrost Božj wyswitá, a že gediné Bůh we swých swatých oslawowán býwá, gakožto o milostněných od sebe, a přátel onoho, *gemuž wšeliká moc na nebi i na zemi dána byla.*

Wážnost, uctěnj a láska gsau uznané přednosti lidského přirozenj; ale gen pro dobré vlastnosti na sobě magjce býwá člowěk *wážen, ctěn a milowán*, gen pro ty má obzwláštjnu cenu do sebe. Poněwadž křestanstwj člowěku tu *neyvyššj* cenu přiwlastňuge, gakby mu mohlo *wážnosti, lásky a uctěnj* gak za geho žiwobyjtj tak i po smrti odepřjti?

Proto byli apoštolé a nčedlnjci Páně giž za geho žiwobyjtj, konagjce wšelike zázraky tak wyhlášení. Před swým na nebe wstaupenjm udal Pán znamenj, kteráž následowati budau ty, gešto w něho uwěřj, řka:*) *We gměnu mém neči-*

*) Mar. 16, 15 — 18.

sté duchy budau wymjtati, gazyky nowými mluwiti, hady bráti,) a gestližeby něco gédowatého pili, neuškodjť gim. Na nemocné ruce wzkládati buďau, a ti dobře se mjtí budau. Zázrakowé, kteréž wěřjcy za swého žiwobyťjskrz Boha činili, powýšili ge giž w této hljněné nádobě nad obyčegné lidi, a naplnili srdce gegich spoluwěkých uctiwostj k nim. I bez konánj zázraků musili lidé wěřjcyh sobě wážiti: nebo se o nich wyprawuge, že trwali w učenj apoštol-ském, ... že byli pospoľu a wšecky wěci obecné měli,**) z kterýchžto přjčin se žádný bez gegich přiwolenj násilně k nim připogiti neopowážowal. ***) Gak pak to teprw musilo na lidi aučinkowati, widaucj, an wěřjcy tak neslýchané skutky činj, k gegichžto wykonánj kolikrátě ani slowa nepotřebowali, gen když chtěli? Tak drželi w Lystře Pawla a Barnabáše za bohy,****) poněwadž onen gednoho hned z žiwota matky chromého uzdrawil. Geden kněz (ίσραηελ) Jupiterůw přiwed do konce býky s wěnci před bránu, chtěl gim s lidem oběti obětowati. — Od modloslužebnjků nemohl Pawel zagisté wjce ctěn býti! A gakau důwěrnost a uctiwost musili w Jerusalémě, k Petrowi mjtí, když w tomto hlawnjm městě nemocné na ulice wynesše na ložce a nosidla kladli, aby, kdyžby šel Petr, as-*

*) Srowney: Skutk. apošt. 28, 5. **) Skutk. ap. 2, 42 a 44. ***) Skutk. ap. 5, 13. ****) Skutk. ap. 14, 7 — 12.

poň stjn geho zastjnil na někoho z nich, a aby byli wyswobozeni od nemocj swých. Scházelo se pak i množstwj z okolnjch měst do Jerusálema, přinášegjce nemocné a trápené od duchů, nečistých, kterjž uzdrawowáni byli všickni. *) Podiwnát to wěc, učedlnjci Páně činili wětšj zázraky nežli sám mistr gegich. O něm wjme, že dlauhotrwegjcej nemoc gedné ženy dotknuwšj se podolka raucha geho zapudil; **) ale žeby pauhé zastjněj geho uzdrawugjcej moc do sebe mělo, nečteme nikde we swatých Ewan-gelijch. Než to gim Pán před poslednj wečeřj swau přisljbil, řka: *Amen, amen, prawjm wám, kdož wěřj we mne, skutky, kteréž gá činjm, i on činiti bude, a wětšj nad ty činiti bude.* ***)

Při wšech zázracjch od učedlnjků Páně ko-naných wzťahowala se ale vlastně čest gen na Ježjše, na Boha, od něhož gim takowá moc dá-na byla. A kdežto onino, kterjž Pána geště ne-znali, w něho uwěřowali, utwrzowali se i učedl-njci wždy wjce we swé wjře a důwěrnosti — gak k swému spasenj tak i k dálšjmu rozšiřowá-nj králowstwj Božjho; neboť wěděli welmi do-bře, že bez něho, bez Pána nic učiniti nemo-hau. Učjnil-li Pán swé wěrné služebnjky giž za gegich žiwobyťj tak slowutné, mohli mu po ge-gich smrti zbytkowé smrtedlného těla gegich bý-

*) Skutk. apošt. 5, 15. 16. **) Mat. 9, 20 — 22. ***) Jan 14, 12.

ti lhostegnj? Newzkřijsj ge někdy, gakož i naše těla? A newjme-li pak z Božjho zgewenj, že *tělo wěřjčjch chrám Božj gest, a že Duch Božj w nás přebýwá?* *)

Nemámeť se tedy tomu co diwiti, když Bůh tělesné pozůstatky swých služebnjků, kteříž ho, na zemi žiwi gsauce, oslawowali, také po smrti, a což paměti hodno gest, toliko w prawé wjře, w cjrkwí katolické, **) skrz patrné zázraky oslawuge. Také může každý snadno nahljdnauti, že cjrkew Božj takowých zázraků u gednotliwých swatých ani nepotřebuge; nebo stogj pewně, gest do všech swěta končin rozptýlena, gegj počátek, gegj zachowanj a ustawičné trwanj gsau potud ten nejwětšj zázrak. Křesťanské náboženstwj nebylo owšem nagednau do celého swěta rozšjřeno, nýbrž gen póżnenáhla. Tak bylo swaté Ewangelium w prwnjch čtyřech stoletjch po Kristowě narozenj gen w Řjmské řjši zwěstowáno a přjgmáno. *Chlodowich*, král francký přjgal roku 496. křesťanské náboženstwj. Do Španiel dostalo se roku 589, do Angličan 596, Němcům bylo sw, Ewangelium w osmém stoletj zwěstowáno, našim kraganům w dewátém, a skrz tyto Polanům, Uhrům a Prusům teprw w desátém. Když Ewropčané nowé kraginy w giných djlch swěta nalezali, přenášeli do nich spolu i křesťanstwj, kte-

*) I. ke Korint. 3, 16 a 6, 19. **) Testatissima mirabilia tua, in fide recta et catholica ecclesia, prawj swatý Augustin. Confess. VIII. c. 6. n. 4.

réz se tam geště nynj wždy wjce a wjce rozšiřuge. Na takowý způsob vyplňuge se přisljbenj Páně i za našich časů, že geho Ewangelium po wšem swětě kázáno bude. *)

Ale gaké obtjžnosti musili zwěstowatelé prawdy podniknauti? Gak mnozj klesali onde a onde co krwawé oběti pro wjru i s mnohými ginými wyznáwači katolického náboženstwj! Než Pán byl wěrný we swém přisljbenj. — Gak mnohočetnj gsau zázrakowé, kteréž we východnj Asii gediný sw. *František Xaverius*, zakladatel křesťanstwj w *Goa* na pobřezj Komorinském, w *Malace*, na ostrowech Moluckých, a w Japanu okolo polowice 16. stoletj aneb spjše Bůh skrze něho, gak za geho žiwobyti, tak i po geho smrti wykonal? — Pohané za některého ze swých bohů geg považugjce chtěli mu začasté oltáře wysta-wěti. Wšickni ho měli za neobyčegného člowěka, genuž přirozenost po wůli byla.

Někdy wysjláwal nedáwno pokřtěné djtky s krucifixem k uzdrawowánj nemocných, při čemž se genom modlitbu Páně aneb apoštolské wyzná-nj wjry modliti musily. Na takowý způsob roz-kotal djlem sám, djlem skrz takowé djtky skoro wšecky pohanské chrámy, pağody a modly na východnjch březjch Asiackých. Když ale geho mrtwé tělo po desjti neděljch w nehašeném wápně nestráwené a skoro čerstwé nalezeno bylo, gakoby byl onen swatý teprw byl zemřel,

*) Mat. 26, 13.

když z geho nohy, kteráž nad kolenem narjznu-
ta byla, geště krew tekla, když geho kněžské
raucho, w kterémž zahrabán byl, od wápna ro-
zežráno nebylo, tělo pak geho libowonný zápach
wydáwalo: může se z toho všeho poznati, že
chtěl Pán kromě potwrzenj prawdy swatého E-
wangelium také zwěstowatele swého učenj i po
geho smrti geště oslawiti. Gistý učený prote-
stant *) podiwuge se apoštolské horliwosti Franti-
ška Xaveria, wolá k němu u wytrzenj takto: „Ó
kýžby nám naše wyznánj dowolowalo, abychom
tebe za našince uznati směli, aneb ti twé při-
pauštělo, abys nás za swoge uznal!“

Ale Bůh neoslawowal gen apoštolské muže
a neunawené rozšiřowatele učenj Ježšowa mezi
národy pro gegich zásluhy po smrti: také na
oněch, gešto w skrytosti po cestě gim wykáza-
né nábožně putugj, vyplňuge se, co Pán Ježš
řekl: *Otec twůg, kterýž widj w skrytě, od-
platj tobě zgewně.**)* — —

Powyš nábožná wlasti swé hlawy a pohle-
dni radostně k nebesům! Nenj tomu dáwno, cos
prwnj stoletau památku za swatého wyhlášenj
blaženého Jana Nepomuckého před cirkwj i swě-
tem wděčně slawila. On gest twůg, a sice ti
dwognásobně náležj, neyprwé co *wlastenec*, a

*) Filip Baldäus, kazatel Holandských států na ostrowě Zei-
lon řečeném, popisowatel téhož ostrowá a pobřežj Malabar-
ského a Koromandelského. Wyšlot toto popsánj geho roku
1672, **) Mat. 6, 18.

pak co *patron*. Geho sláwau gest weškeren katolický swět naplněn. Gako se na mostě twého hlawnjho města, na mnohých mjstech a mostech w Čechii gehu wyobrazenj stkwěge, tak stogj k gehu uctěnj také sochy i nad wodami katolické Ameriky, ačkoli tomu teprw sto let gest, co od všeobecné cjrkwě katolické za swatého wyhlášen gest byl. W tom roce, když se z poslušenstw j k Bohu a k cjrkwí raděgi mukám a násilné smrti podrobil, nežliby byl pečěť zpowědnj mlčelivosti byl porušil, kdožby se toho byl nadál, že bude někdy na gehu smrt uctiwě pamatowáno! — Prwnějšj *wyznawači wjry* trpjwali weřegně, spolu i před křestany, gegichžto pohled gim útěchy a zmužilosti dodati mohl; trpjwali na poručenj pohanských saudců; ale náš swatý vlastenec trpěl *potagma*, na poručenj ku katolické cjrkwí se přiznawagj cjhо mocnáře, od něhožto co poddaný, co vlastenec, co služebnj swatého náboženstw j, co kněz, a zaslaužilý aud kapitoly hlawnjho chrámu Páně ochrany, pomoci, wážnosti, aneb aspoň ušetřenj očekáwati mohl. — Brzy po gehu mučedlnické smrti vypukly we vlasti našj tak nazwané wálky Husitské, a tedy se podobalo, že blahoslawený kněz do Wltawy uwržený, že kanownjk Jan Nepomucký zcela w zapomenutj přigde. Ale Bůh se o gehu čest zastal. Byloiby zbytečné, ano mám za to, žebych i swých nábožných kraganů urazil, kdybych ob-

šjrně připomínal, gak se Bůh swatosti a newinosti našeho patrona, od nalezenj geho ctihodného těla we Wltawě až do našich časů zastal, a gak ho před wšjm swětem až potud oslawuge. Tyto podiwné cesty Páně gsau každému bohobognému Čechu známy, a to tjm wjce, kdežto při minulé stoleté památce žiwot tohoto Swátého od mnohých obšjrně popsany na swětlo wysel. —

Ale kdož pak má to práwo wyhlásiti wěrné služebnjky Páně za swaté? — I kdož giný nežli onino, *kterěz Duch swatý ustanowil, aby páslí a zprawowali cjrkew Božj?* *) A má-li takowé wyřčenj ke wšem katolickým národům, do wšech kragin přigjti a uzuáno býti, kdož giný musj o to pečowati, nežli ona neywyššj widitedlná hlawa cjrkewe, gakožto prostředek gednoty, a nástupce onoho, genuž Pán poručil *pásti gak beránky, tak i owce swé.* **)

Gak opatrně při takowém wyhlašowánj cjrkew Božj pokračuge, poznati lze ze znamenitého spisu, genž má ten názew: „*De Servorum Dei Beatificatione et Beatorum Canonizatione.*“ Gakého uctěnj hodna gest katolická cjrkew giž pro to gediné zřjzenj, že mrawy swých wěřjcjch i po smrti gegich posuzuge! Při tomto posuzowánj nezapomjná na žádného, bylbj sebe chudšj býwal. Skutky z pokory potagmo w Bohu ko-

*) Skutk. apošt. 20, 28. **) Jan 21, 15 a 18.

nané přiwádj starostliwě na swětlo, aby swjtiwše lidem za wzor k následowánj gim slaužili, a sice, aby wěřjcy wzhlížegjce se w takowém zrcadle ku poznánj sebe samých přicházeli, we swé wjře se utwrzowali, swau lásku rozněcowali, a mysl blahoděgnau naděgj obžiwowali. Ó bodeyžby tento materský ohled cjrkwě swaté všeobecně uznán, a bedliwěgi nežli se to za našich časů stáwá vyplňowán byl. Předkládagj cjrkwě Božj swaté za wzory wěřjcm k následowánj, nechce se snad nimi wynášeti; neboť wyučugjc pokoře nehledá swé aneb swých wyznawačů cti, ale *cti Božj!* Gako nad tjm cjrkwě katolická bděla, aby gen prawá Ewangelia wúbec přigata byla, a gen takových se užjwalo, a proto mnohé neprawé žiwotopisy Páně, gméno swatých Ewangelij magjcy *) od swúdnjků a bludařů podstrčené zawrhla a zatratila: tak hdj táž cjrkwě swědomitě i nad tjm, aby gen prawá wypsánj žiwotů a diwů swatých dušj na swětlo wycházela. Negenom že se w tom kacjři a bludaři prohřešowali, kolikráte bágili a přidáwali i prawowěřjcy z nábožné sprostnosti ledacos k žiwotopisům swych miláčků, magjce za to, že gim skrze to k wětšj wážnosti

*) Gako: *Ewangeliium* podlé Egypských, pak podlé *Hebrejských* aneb *Nazarejských*, *Ewangeliium dwanácti apoštolů*, sw. *Petra*, sw. *Ondřege*, sw. *Jakuba*, sw. *Filipa*, gehož *Gnostikowé* — sw. *Tomáše*, kteréhož zase Manuichäowé užjwali, sw. *Bartoloměge*, sw. *Júdy Thadeáše*, sw. *Matěge*, sw. *Barňabáše*, *Nikodéma*, ano i dokonce *Ewangeliium Jiddše*, zrádce Páue, a geště mnohá giná.

dopomohau. S gaku přisnostj takowému bezpráwj neyvyššj pastýři odporowali, máme příklad hned z prwnjho křesťanského stoletj, a sicce z oněch časů, když geště swatý apoštol a Ewangelista Jan žiw byl. Gistý kněz w Asii byl w tom podezřenj, že román o swatém apoštolu Pawlu a swaté Thekle, gegich cesty a skutky za obsah magjcj sepsal. Ibyltě předwolán, aby stál k odpovědi, a hle přiznal se swatému apoštolu Janowi, že to z lásky a oddanosti k swatému Pawlu učinil, mage ten úmysl, aby mu swým bágenjm čest prokázal. Ale swatý apoštol zapowěděl mu wykonáwanj kněžského úřadu. *) Gestliže se každý spisowatel něgaké přjběhy wyprawugjcj (chce-li aby se mu wěřilo) přičiniti musj napsati gen pauhau prawdu, čjm wjce musili to

*) Tertullian de bapt. c. 17. — Ale tento příklad neslaulil všem k výstraze. W pozdějšjch zatemnělých časech přepjnali mnozj ledacos w legendách, awo i staršj rukopisy wymyšlenými zázraky ozdobowati opowázili se. Tak čtli u. př. někteřj w onom wyše podotknutém psanj cirkwe Smyruenské o usmrceuj sw. Polykarpa gednagjcjm mjsto: ἐπὶ ἄρσιγερα (na lewici) πσιριγερα (holubice), a tak wyljila ze swateho mučedlnjka holubice. — Z poznamenánj gednoho mnicha o našem patrouu sw. Prokopu: „Sulcavit corda fidelium praedicationis verbi divini,“ — pošla ta powěst, že prý ďabla přinutil, aby skály rozworáwal. — Než takowj ueměli aspoň teu úmysl něčo zlého způsobiti, gako někteřj auhlawnj nepřátelé křesťanského náboženstwj w minulém ano i w nynějšim stoletj. Sem náležj gedea z neynowějšjch spisů, z gehož názwu by se nikdo nenadál, gak bezbožného obsahu gest. Zujt takto: *Goldene Legende*, das ist: *Wahre und kurze Glaubens- und Lebensbeschreibungen der Heiligen Gottes; ein Erbauungsbuch zur Beförderung des wahren Christenthums auf jeden Tag des Jahres.*“ Aarau 1829.

činiti spisowatelé žiwotů swatých dušj? Nepraw-
 dau, přepjnánj a lžj nemohliby byli nikterak
 řjši prawdy, cirkwi Kristowě poslawžiti. Kdo
 toho nešetřil, zahanbowal gen sebe samého; ne-
 bo když geho klam na gewo wyšel, newěřilo se
 mu wjce, třebas i prawdu wyprawugicjmu. Skut-
 kowé swatých nepotřebuj žádného přepjnánj a
 lžčenj, takowěťby ge genom hanobilo. Proto ge
 cirkew swatá we swém poznamenánj swatých
 obyčegně genom po gegich gménech wnelžčené
 krátkosti wyprawuge, kdežto gj na tom záležj
 aby wjce z lidj nečinila, nežli na nich skutečně
 gest. Ona zná předobře bjdu a pokaženost lid-
 skau, ale wj také spolu, že Bůh i w mdlobě sil-
 ný a mocný gest, z kteréžto přjčiny plesagjc Bo-
 ha a swého Spasitele welebj. Ona i neykřehčj-
 ho, w neprawostech zarytého a giž ztraceného
 hřjšnjká materskau laskawostj k wáženj sebe sa-
 mého, k důwěrnosti w Boha wzbuzuge, okazugjc
 mu, že každého člowěka Pán neskončeně miluge,
 a i nad hřjšnjkem pokánj činjcjm smilowati se
 hotow gest. Cirkew swatá chce tedy lidi k po-
 znánj gegich bjdy a mdloby přiwesti, ale spolu
 také snažj se každému k tomu dopomoci, aby
 taužebně s oným Ewangelickým žebrákem u ce-
 sty sedjcjm wolal: *Pane, smilug se nade mnau!*
 chce aby w každém takowá *wůle* s tjm předse-
 wzetjm zbudena, posilněna a utwřzena byla: *Ne
 žebychom dostatečnj byli mysliti něco sami z*

*sebe, gakožto sami z sebe, ale že dostatečnost naše z Boha gest. *)*

Ach tato starostliwá máť přičiňuge se, aby každé z gegich djtek u radostném wyznánj w prawdě s apoštolem Páně řjci mohlo: *Milost gého we mně daremná nebyla!* Takowau máme mji *wůli*, aneb aspoň upřjmně žádati, aby chom gi měli. Totě maličkost — pomysl j sobě někdo — kteráž ani připomenut j nezasluge! Ale když bez přetwárenj do swých wnitřnost j nahljdneme, poznawše se nalezneme přjčinu, aby chom k swému Spasiteli srdečně zwolali: *Pane ať widjm!* taužjmť horaucně we *swé mdlobě* po pomoci a wyswobozenj! —

A proč pak nám asi hned na křtu swatém gméno některého swatého aneb swaté dáno bylo? I pro nic giného, nežli aby chom se swědomitě přičiňowali we wjře a lásce ho následowati, aby chom zde gého mjsto widitedlně kwzdělánj wěřjch zastupowali, tam nad hwězdami ale někdy blahoděgného přisljbenj aučastni gsauce korunu žiwota obdrželi.

W katolické cirkwi panuge ten starobylý obyčeg, že každý swíg swátek slawjwá. Rodičowé, přátelé a přjzniwci poskytu g obyčegně djtkám nĕgaké dary, aby způsobiwše gim newinné potěšenj k milowánj gegich gménowců čili pa-

*) II. ke Korint. 3, 5.

tronú ge pohnuli, k následowánj gegich příkla-
dú powzbudili a na swaté záwazky na křtu swa-
tém s Bohem a cjrkwj učiněné ge upamatowali.
Škoda, že rodičowé na swé swaté powinnosti,
gakož i kmotři na swé sliby cjrkwj učiněné po
křtu dítěte z wětšjho djlú zcela zapomnagj!

Wyučowánj w školách a w chrámjch Páně
má dosaditi, copři domácjm wychowáwánj za-
časné zcela zanedbáno bylo, a neb aspoň gen
powrchně se stáwalo. Pacholetská léta gsau ale
ta neydůležitějšj; neboť se w nich pro celé ži-
wobyť člověka základ stawj. Otcowé a matky
křesťanské! gak mnoho záležj na vašem příkla-
dú! Neupokogugte se tjm, že vaše dítě pokřtě-
né gest: práwě proto má křesťansky wycho-
wáwáno býti. W prwnějšjch křesťanských sto-
letjch býwali ti, gešto křtu swatého dosjci zá-
dostiwi byli, kolikráte skrz několik let dřjwe w
křesťanském náboženstwj cwičení. Pročež se ne
zřjdeka stáwalo, že mnozj z takowých wyučowan-
ců přídržewše se wěrně Boha a Ježjše Krista
swau krew w ukrutných mukách pro wjru cedi-
li prw nežli pokřtěni gsau byli. Než při tako-
wých nahradila gegich wjra, obcowánj, wúle a
žádost swátost křtu swatého. A teď kogjwagj se
mnozj tau naděgj, že křest wjru, skutky, aňo i
wúli nahradj. —

Rodičowé, wychowatelé a učitelé! smilugte
se nad swými djtkami, wychowanci a žáky, wed-
te ge k časné i wěčné blaženosti, wychowáwey-

te ge pro cjrkew Božj a pro žiwot wěčný! Nedáweyte aspoň maličkým nekřesťanským chowánjm swým, nestydatými řečmi a potupowánjm swatého Ewangelium a cjrkew Božj žádného pohoršenj. Odstraňte takových obrazů, kteréž smyslność lákagj, a obrazotwornost i srdce dětinské zponenáhla otrawugj. Giž geden z pohanů prawil, že prý se magj djtky wneywětšj mjeti ucti- wosti *). I můžete-li pak gim i sobě wětšjho ště- stj přáti, nežli, aby pro všecko, cožkoli zlého gest, wždy gen djtkami zůstaly? — Neupokogte se tjm, když ge genom zewnitřnj zdwořilosti a dobrým powahám naučjte: křesťanská ctňost může gen z wnitřnosti kořeněti a zniknauti. Pročež musj hluboko do srdce býti wštěpowána a sice w lásce a w důwěrnosti k Bohu, w pokoře a we wjře w něho a Spasitele našeho w spogenj s geho swatau cjrkwj, a w ustawičném pohljženj na půwoda a dokonawatele wjry našj, gakož i na powzbuzugjčj příklady swatých, kteréž cjr- kew Božj za takové wyhlásila. Wždyi pak by- li tito lidé gako my, tak k zlému nakloněni ga- ko my gsme; musiliť se tedy přemáhati a state- čně pro dobré bogowati. Ale oni *chtěli* a dr- žjčjm se Boha uděleno bylo slawné wjtězstwj. Tato opravdowá, všeobecná a ustawičná wúle

*) Juvenal: Nil dictu foedum, virtusque hęc limina tangat,
Intra quę puer est, — —

Maxima debetur puero reverentia.

Satyra XIV, v. 44. 47.

k dobrému žádá neyvětšj bdělosti od dětinstwj. Wždycky gest třeba chytiti. gen to, což *wěčného*, *nebeského* gest. Toho však dosjci lze buď skrz přjtomné a nebo skrz historické swaté a dobré příklady. W každém člowěku gest obraz Božj, wzor dokonalosti, třebať gen tohoto anděla w něm pečliwě probuditi, pak dobročinně aučinkowati bude.

Přeložil Fr. A. Rokos.

2. Zásluhy ktesřanského náboženstwj o prozřetedlné zaopatřenj nuzných.

Od Františka J. Slámy.

§. 1. Půwod a potřeba chudých.

Co swět swětem stogj, a lidské společnosti se rozmohly, přebýwali na této zemi chudj po dlé boháčů, a mezi plesánjm šťastných, slýchalo se weždy také vzdychánj a úpěnj nešťastných. A dokud swět se swými obywateli nepomine, nebude tomu ginák. Nikdy newzegde to slunce, kteréby až do swého západu samé radosti swjtilo; nikdy nebude se nedostáwati chudých w zemi přebýwánj našeho.

Půwodem pak chudoby a nauze nenj si weždy sám člowěk. Týž Bůh, genž všeho — až

na hřjch — swrchowáným ge půwodcem a zdr-
 žowatelem, prawj se sám půwodem býti rozlič-
 nosti stawů. „*Bohatý a chudý potkali se; uči-
 nitel obau gest Hospodin.* Přjsl. XXII, 2. W
 ruce Hospodinowě gsau wálečné běhy, mor a ži-
 welnj nehody, kterými se celj národowé o mno-
 ho wěků we swém běhu k blaženosti zdržugj;
 Bůh to působj, že se každý stegnau tělesnau si-
 lau, ba ani stegnau náklonnostj ku práci a šetr-
 nosti nerodj; Bůh to tak řj dj, že práce, tento
 neybezpečněšj pramen obžiwy, ne každému steg-
 né požehnánj přinášj, a neybytečněšj často dj-
 lo, neyhogněšj odměnu béře; že šetrnost — hráz
 mohowitosti — brzo vlastnj brzo cizj winau
 protržena býwá; že nezawinělá choroba, stářj a
 geho slabost, siroba a mnohodětnost wždy mno-
 ho lidu w nauzi uwáděgj a uwáděti nepřestanau.
 Kapagjř nuznj arci, smrtj setřásanj, každodenně
 se stromu, genž na swých hustých wětwhjch bjdu
 plodj; ale strom bjdy sám stogj pewně w hlau-
 bi zakotwený, a newywrátj se ani pracj, ani ště-
 drostj a útrpnau láskau. — Ale zlé byloby, kdy-
 by se wywrátj! Chudj nesau a wjžj a oboha-
 cugj obce; gsauť chudj obci tolik co kosti w lid-
 ském těle, co skály w zemi; gako o tělu bez
 kostj, taktěž o lidské společnosti bez chudých
 pomysliti si nemůžem, a gako skály w swých
 wnitřnostech drahé rudy chowagj, za které ze-
 mě worná ráda swau úrodu podává, tak w chu-
 dině žjly nad zlato i střjbro dražšj wězegj, z kte-

rých boháci teprw měřidlo na cenu swých statků berau. Wšeliké pevné tělo, nemagjc w sobě tuhých a twrdých částek, nemá se také oč opj-rati, ztratj drženj a rozpadá se: a tak i každá obec, ze samých boháčů sestáwagecj, tobo dne umjrá, kterého poslednj chudý se w nj pocho-wal. Geť přjlišná tučnost těla tak nebezpečné znamenj dobrého zdrawj gako přjlišná hubenost!

Dle půwodu a nesmjrpé potřeby chudých k udrženj celosti a obecnjho blaha nedá se tedy, leč we snách, na to mysliti, aby se nauze a bjda docela z lidské společnosti vyhostila. Takowý staw wěcj žádalby nowého twořenj; an na starém swětě, gaký nynj gest, každé tělo swá záda a každé djtě swau matku mjti musj; chudoba ale skutečně nic giného nenj, než záda lidské společnosti a matka bohatstw. —

Přemýšletj však na prostředky, kterými by se nauzi ulehčilo, a cest nowých hledati, na kterých by lazarowé přede dveřmi boháčů wjce ljhati, a poraněný pocestný nahodilého Samaritána teprw čekati nemusil, to giž ne we snách a přimhauřeným okem, nýbrž wbděnj a za neybě-legšjho dne státi se musj. Či magj chudj w swé nauzi opuštěni a swé vlastnj sjle, byby i hynu-li, zústaweni býti? Nemá bohatstw žádných powinnostj k chudobě? A pakli tu mjstaku póchybowánj nenj, gakau opatrnostj má nuzným nalehčowati, aby skrz neprozřetelnost ani sobě ani gim neublížilo?

**

Tuto důležitou otázku pohanstwj se swými mudrci zhola pomjgelo; židowstwj se gj nazwjce pauhými toliko slowy dotýkalo; gen Kristowo náboženstwj se snažilo gi po wšecky wěky swého trwánj slowem i skutkem rozhodnauti.

§. 2. Staw chudých mezi pohany.

Ač chudoba wobci newyhnutelně ge potřebna, přec prawdau zůstává, že chudým býti, gest staw smutný a nežádaucj. Nikdy však a nikdež nenjstaw chudého wětšjho politowánj holden, gako mezi pohany. Gen kdy bohové člověku zlořečj, tenkrát se musj chudý w pohanstwu počjnati i roditi. Pohané nepokládagj a nepokládali to ani za wěc swého přemjtanj holdnau, o ulehčenj chudých péči něgakau wěsti.

Kolikokoliw cestopisů o nynějšjch pohanech máme, žádný nám newyprawuge, že by se mezi nimi chudých dogjmawau láskau a útrpnostj někde hledělo; ačkoliw mnozj z nich každau chwálibnau powahu cizjho náboženstwj téměř úmyslně až k oblakům wyzdwiwugj. Kde však žádné lásky a autrpnosti k chudému nenj, co se tam teprw o geho prozřetedlném zaopatřenj powěděti může? *)

*) Zimmermann wyprawuge n. př. o Čjneh: „Weškeré obywatelstwo Čjny (Chyny) rozpadá na tři, totiž: w swobodné laupežnjky či mandarjny; w boháče, gežto swé bohatstwj, gak mohau tagj a saukromj heyřj; a w muzaky, geně nenkrotitel-

Rowněž tak málo si staří pohané o zaopatření nuzných hlavu a srdce trápili. „Římané,“ dj Chateaubriand w swém spisu: Génie du Christianisme, „měli dwa prostředky chudých se zhostiti: usmrcování dětí a otroctwí.“ Otroky pak dokud zdrávi a díla mocni byli, zawjrali na noc nakrmené málem chleba, wody a soli do

nau nauzi trance, zloděgi a lanpežnjky skrytými se stáwagj. Počet nuzných gest náramný a bjda a zločiny z nj plynaucj negsau k wyslowenj. Na předměstj Kantouu se tito bjdáci scházeli u wečer, tlačjce se k sobě, aby se zimě ubránili, a nemoauce toho předc dosjci, pomrzli z nich mnozj, gegichž těla mezi kamenjm a dřwjm ležeti zůstaly. I Angličané swědčj, dj týž, že gest Čjna ano i sám Peking žebráky přeplněn, a že se na ně pro bjdu a neduhy ani podjwati nelze. Aby pak almužuu wylaudili, mňj se co neybolestněgi, kladauce si na hlavu těžký kámen ba i žhawé ublj, padagjce tak i do mdloby; ginj po dwau proti sobě stogjce hlavami se wespolek zpjraj; někteřj si twáře prutem železným tak prowrtáwagj, že gim gedem konec z twáře, druhý z ust wyhljžj, až takowými mukami i o život přicházegj. Tudjž ta nepochopitelná necitelnost, že matky swým vlastnjm dcerám oči wylupgje, ge po almužně gako žebračky wodj; že otcowé swé syny wykleštgjce ke dworům neb bohatým mandarjnům ge prodáwagj, a co neyhrozněgšjho, že swé djky hned po porodu utápěgj, †) neb ginák usmrcngj. Wykládanj djtek gest tak husté, že se těch zanesenců w Pekyngu ročně 9,000, a w celém cjsarstwí 30,000 napočtlo. Gaký osud těchto djtek. Ulice w Pekyngu gsau úzké a wždy hladowými psy a wepři naplněné. Každým ránem gezdj kára ulicemi, na kterauž se (ubožátka) žiwé mrtwé kladau, a pak společně na mrchowišti do hrobů metány býwagj.“ Taschenbuch der Reisen oder Entdeckungen des 18. Jahrhunderts, von E. A. W. Zimmermann. Neunter Jahrgang. Leipzig 1810. — Tolikrát slawili mudrcowé z křestanstwí pošlj, maudrost a wybornosť náboženstwí Konfuciowa, samému božskému Spasiteli geg k boku stawjce, ba i nad něho wyzdwihgjce. A hle, toto oslawené, u dwora paungjčj a huedlé půl třetjho tisjce let trwagjčj náboženstwí může takowé ukrutnosti trpěti, a gežtě se náboženstwíjm nazjwati! —

†) Wiz o tom i Rozličnosti pražských nowin, číslo 92. — 1829.

podzemnjch skljpků, nepauštěgje, gich odtud až rannjm switem, aby pod bičem opět swau kruš-
nau robotu, zlořečje na swé narozenj, počali;
sestaralé pak nebo churawé vyháněli na ostrow
řeky Tibéru, kdež hladem za swé brali. *) Od-
tud kterýmkoli z těchto nešťastnjků bjda posle-
dnj krůpěg zmužilé sjly newysušila, ti samowraž-
dau ze swého nešťestj se wyswobozowali, a kte-
řj zas swého práwa byli, ti zastrašenj ukrutným
osudem nuzných, rukama nohama nauzi se brá-
nili, spjš než by se k potupné a nežiwné žebro-
tě byli utjkali, čjmž arci počet žebráků mezi sta-
rými pohany welký býti nemohl.

Nenj owšem pochybnosti, že gsau totiž nuz-
nj mjstem wolněgšjho osudu požjwali, a že ně-
kteřj otroci wljdným pánům slaužili. Tak wj-
me, že někteřj Páni swé otroky za wěrné služ-
by i na swobodu propauštěli; ale těch bylo tak
pořjdku, že gsau se děgopisci domnjwali, za-
wázanu býti gména propuštěných i propauště-
gjcjch wěčné památce zústawowati. Wjme že se
také děti nalezené pozděgi na obecny náklad ži-
wily, o čemž i swatý Justin (filosof) we swé o-
braně zmjnků — ale pohanským mrawům nečest-
nau činj, řka: „U wás se wykládagj djtky, gež
potom osoby nagaté k weřegnému poskwrněnj
wychowáwagj. — Wy zbjráte na ty wychowán-
ky daně a ti, genž těch maličkých newiňá-

*) Encyclopédie Française; Theologie — či slowa: Pauvre,

tek haněbně zprůugj, mohau, krom spáchaného zločinu proti bohu, swých vlastnjch děj smutnou náhodau hanobiti.“

Když dobročinnost nalezeným djtkám prokázaná tak kalné prameny a záměry tak haněbné měla, což teprw o rozdáwánj chlebů za vlády cjsařů má se mysliti? Gen kdy se lid k zbaurěnj nachylowal, nebo kdy se o zjskánj přjzně mezi chatrau lidu gednalo, aby se mocnému sokowi odolati mohlo, gen tenkrát plýtwalo se chleby gako na dračku pohozenými, bez ohledu komu padne, a kdo se, dychtě po nich, dřjwe u-mačká. Titus plakáwal dne gako ztraceného, w kterém by nic dobrého byl neučinil; a přede se nezhrozil tři tisjce židů, slawiw swátek swého otce Vespasiana, ljté zwěři k sežránj dáti, *) gsa přede nazwán lahůdkau člowěčenstwa.

Oprawduť co se milosrdenstw j a útrpné lásky k bližnjmu týká, w tom nemůže pohanstw k ničemu lépe přirownáno býti, gako k pustinám w Africe. Nic než holý pjsek nerozšjruje se tam, prý, před očima pcestného; praměne wody nikdež k spatřenj, a nagde-li se kde po kólikadennj cestě studánka, newytéká w potok žiwý; nýbrž pjskem na bljzku pohlcená tratj se, nedadauc vláhy půdě neyzpraženějšj.

A kde by se bylo také milosrdenstw u pohanů wzalo? Nechtěgmež vláhy bez mračna,

*) Josef Flavius o wálce židowské w knize 7.

a owoce bez štěpů. Měliť gsau a magj i pötřebuge každá ctnost - tedy i dobročinnost - powzbuzenj a častého cwičenj. Čjm, medle! měla u pohanů učinliwá láska a dobročinnost wzbuzena, čjm žiwena býti? Zákonem? Gen nuzné přehljdnul a které dohljdnul, ty wyobcował. Chudé a k djlu neschopné lidi uměli stařj z vlasti wypowjdati, ale o něgakém pořádku, dle něhož by obžiwenj byli nalezali, nikdež se u nich nedočtáme. Zůstali nám po wyhynutj stařých národů geštěgegich zákonowé, gako hranole egyptské u prostřed hrobů; a mezi všemi nenacházj se geđiného, genžby spanilau útrpnost k nuzným gen z daleka byl wygewil. „Lidé buďte si rowni“ welj zákon Indům; ale rozdělenj týchže lidj w nepřestupitelné přjhrady (kasty) učinilo zákon ten tak galowým, gako kdyby nám dnes některý z bohů pohanských welel: „lidé ljteyte,“ a perutj nám nedal. Dráko držel žebráka za nebezpečného rušitele obecné blaženosti a za nesnesitedlného trubce mezi pracowitými wčelami, aby ho ale bez žebroty obžiwil, na to nepomyšlil. Zákonům pohanským byl nuzný člověk přjliš nepatrným tworem, než aby se ze swé wznešenosti až k němu byli snižowati chtěli.

Či snad náboženstwjm o nuzné pečowáno bylo? Ale náboženstwj pohanské bágelo bohy tak nemrawné, wásniwé a ukrutné, že gen ten, kdo se gegich přjkladu bedliwě zďalował, mohl něgakého stupně šlechtnosti a dobroty dosjci; ná-

boženstwj vyhlašowalo chudobu za zlořečenj nebes, gž tedy bez uraženj bohů ulehčowati ani radno nebylo; wjry w nesmrtelnost duše nebylo; blaženosti wětšj krom té, která se úzkými mezemi wezdegšjho žiwota zawjrá, se neznalo, smilstwem a cizoložstwem pohanských bohů s lidskými dcerami se wšecka přjbužnost mezi lidmi přetrhla, tak že nebylo skoro boháče, kterýby od některého boha nepocházel, a tedy k nuznému žádného přjbuženstwj neznal. Cokoli se tedy k ulehčenj chudého státi mohlo neb stáwalo, pocházelo gen z pŭgčky a pro zdegšj oplátku. Mnoho-li toho wšak býti mohlo, gest se lehkó domysliti, kdo powážj, gak málo se chudoba k oplacenj mjwá.

Nás arci pohled na nešťastného sám w sobě k útrpnosti nabjzj; ale co my w člowěku sebe neuhledněgšjm widjme a ctjme, toho newiděli a si newázili gestě pohané pod twářj neopeřeného dwaunohého zwjřete; nám přjklad a slitownost rodičů z neyútlegšj mladosti útrpnost rozžiwugj; gim přjklad a twrdost rodičů od prwnjho dětinstwj cit útrpnosti otupowal. Gakž tedy neměl nuzný člowěk mezi pohany tworem ulitowánj neyhodněgšjm býti; gelikož se oň ani náboženstwj, ani zákon, aniž přjkladowé w srdci lidském neugjmałi.

§. 3. Staw chudých u Židů.

Mezi pohany, gako ostrow z moře, wynikal národ židowský — náboženstwj, wláda, zá-

konem, mrawy i gazykem od druhých vyhražený. Wychowán, gako syn k dědictwj powolaný, přestauny wywolenými, poznal při swětle božjho zgewenj prawau cenu člowěka, neopjragicj se ani na bohatstw, aniž na wznešenost rodu; poznal též nezahaleně wůli nebeského boha, genž nestegným rozdělówánjm pozemských statků gen tomu chce, aby se gedny z geho dětj dobročinnostj, druhé zas uznalau wděčnostj taužegi k sobě přiwinowaly; měl zákony, gežto se chudých horaucj láskau ugjmali; měl i příklady k dobročinnosti mocně wábicj. *) Ale tento národ dal si swými zákonnjky z přjsad lidských wydlažití stezku, po které se všemu milosrdenstw ba i přjsné powinnosti, wěkem sešlé rodiče žiwiti, s tichým swědomj m uhybal. Tudy ti žiwj obrazowé necitelné twrdosti a hrozné opuštěnosti nužného, které nám o poraněném pocestném, o necitelném knězi a jáhnowi, o Samaritánu útrpném; o bjdném Lazarowi a nemilosrdném boháči náš božský wykupitel z žiwota swých spoluwěkých kraganů na odiw postawil; tudy také ty twrdé domluwy: Luk. XI, 42. *„Běda wám Farizeům, že desátky dáwáte z máty a z rauty, a ze wšeliké zebiny, a opauštjte saud a lásku božj,*

*) Mjsta w starém zákoně chudoby se ugjmagjecj, gakož i příklady dobročinnosti, gsau tak hogné ale i známé, že se laskawým čtenářem snad we zlé nepoložj, když se pro ušetřenj mjsta neuwáděgj.

tyto pak věci měli ste činiti, a oněch nepaustěti.“

Byltě tedy chudý i u židů tworem zawrženým, člověkem bjdným, a celý ten národ, byw podoben stromu fjkowému, k němuž se Ježš (Mat. XXI, 18 — 20.) na cestě z Jerusaléma do Betanie lačně bral, owoce hledage, ale nenalezage. I dozrál též, newydáwage owoce milosrdenstwí, k wzetj takowého osudu, gegž Špasil nad tjm stromem byl wyřknul.

§. 4. Narozenj Kristowo a njm zniklá proměna obecnej.

An tak se práwa člověka po weškerém swětě smělostj trestu se nehogcj šlapala; an chudina gako čerw hladem mořena, darmo útrpnosti u srdce lidského hledala, darmo také k nebi zawřenému rukau spjuala, a odnikud se nezdwichalo rámě silné, kteréby, chudému gsauc zášti-
tau, dost moci a obratnosti mělo, wystauplé ze swých kolegí stawy opět do přjrozených me-
zj zawesti: zy tu počali pěti pastýři kolem Betléma ponocugj:

„Bůh wjtá k nám: Bůh kolkol ty pahorky hudebné
„Ohlašugj, a hučj to skály, že bljzko ge božstwo;“
neb panna bez poskwrny porodila počatého
diwem.

Kristus se narodil, — a swět gakoby znou přetwořený počal taužiti po účeljch, které
prwé ani na lidské srdce newstaupili; počal mi-

lowati člowěka každé barwy, každé vlasti a stawu každého; počal, mage si k swému záměru prostředky woliti, ohlžeti se ne kterými by neydřiw a neybezpečněgi, ale kterými by neypocitiwěgi a duši neyužitečněgi cje swého dosáhnul. Duch nowý wál nad člowěčenstwem; prawá wljdnost, mrawnost a spanilá cnost nabyly teprw po Kristowě narozenj swé předmětnosti, genžby také w oči padala. „Pokog přinesl na swět Kristus, ale ne gaký dáwa swět.“

Newstaupilať tato proměna hned s narozenjw Kristowým náhle, obecně a w makawých úkazjch na diwadlo swěta. Skutkové božj netrpj nikdež skoku; protož i tato proměna lidského smýšlenj dála se w neywětšj tichosti, rostla gsauč neslyšena, newiděna z horčičného semene, okazugjc se drijw gednotliwě, než weškerost nakwasiti mohla: ale narozenj Kristowo zůstawa předc tau dobau, w kterau se tento nowý duch s nebe w lidské srdce; wštj pil a wštj pený ugal.

§. 5. Kristus se ugjmá chudých.

Dotýkage se Spasitel všechněch stawů w lidské společnosti, nemohl chudiny giž dosti mořené a trýzněné déle w gegjm trápenj zůstawiti. Ano zdá se, gakoby laskawý Bůh, posjlage swého gednorozeného na swět, wěci chudých zwlášt-njm poručenjm na geho srdce byl wložil. Nebylať bez přjčiny panna chudinká za matku Páně zwolena; nebylo bez přjčiny mjsto neynuz-

něgšj ku porodu geho obráno ; a samo prwnj zwěstowánj geho porodu chudým, prostým pastýřům nestalo se bez přjčiny.

An tak giž narozenj Kristowo wěstilo, čjm chudému bude, dokázal Ježjš, dospěw k učitel-skému úřadu, že naň chudoba swé oči w marném laufánj neobracela. „*Chudým se Ewangelium zwěstuge.*“ *) Mat. XI, 5. Těmito slowy odhalil Kristus swěmessiášstw j tazagjcjmu se Janu Křtiti-teli, a otwjrage swá ústa poneyprw ku čenj, wyhlásil hornj řečj chudé za blahoslawené, na prwnj mjsto ge w osmeru blahoslawenstw j postawiw. „*Milosrdenstw j chci a ne oběti,*“ Mat. IX, 13. tak dotjral kněžjm židowským, když ti-to pauze na desátky z kopru a kmjau, a na zákonnj obřady tlačjce, obrácenj hřjšnjků, milosrdenstw ja wjry pomjgeli. „*Chceš-li dokonalým býti,*“ prawil (Mat. XIX, 21) — nepřestáwey pauze na vyplňowánj přikázanj ; ale „*prodey, co máš, a rozdey chudým.*“ „*Čině hody,* (Luk. XIV, 12.) *nezow přátel a sausedů bohatých : ale powoley chudých, mdlých, kulhawých a slepých, a blahoslawený budeš ; neboť nemagj, odkud by odplatili tobě.*“

*) Tjmtó textem se gisté na lepšj staw narážj, který Spasitel chudým i z ohledu wezdeyšjho žiwota swým náboženstwjm připrawj ; slyšj-li se to mjsto ginák, tedy tu stogj chudj na prázdno ; gelikož bohatým nebeské králowstw j ne méně se připowjádá, než chudým, pakli gen sprawedliwi gsau.

Neymocněgi wšak pozdwihl wykupitel wěci chudých, wyhlásiw wšecky lidi za bratry wespolek, za děti gediného otce na nebi, genž se wespolek upřjmě milowati, a gedni druhým wše dobré prokazowati magj, cokoli chtj, aby se gim stalo; gakož i ustanowenjm chudých za swé zastupitele na zemi, řka: „*Gistě prawjm wám, pokudž gste co činili gednomu' z těchto ney-
menšjch, mně gste činili.*“ Mat. XXV, 40.

Nepřišed pak člowěka přetwořiti, nebo swo- body gehu zpautati, a nahljžege hluboko wsr- ce lidské, gak se wždy po užitku ohljžj, který z gehu činu wplyne, dřjwe než rukau pohne, nechtěl, aby chudoba tau zištnostj swé potřebné pomoci byla zbawena: protož zawáděl gednak nestřjdmau dychtiwost po časných statcjch w gegj přjrozené meze, okazujc žiwě na gegich mar- nost a nestálost (Mat. VI, 19 — 20. Luk. XII, 15 — 18.); na welké při nich obtjžnosti w do- býwánj králowstwj nebeského (Mat. VI, 21 — 24; XIII, 22; XIX, 23.) a na truchliwý konec bo- háčů (Mat. XXVII, 3 — 5) gakož i na nedosta- tečnost lidského po nich pachtěnj (Mat. VI, 25 — 34): z druhé pak strany, odkrywage diwadlo přj- štjho sáudu, zaručil sám swým božským slowem milosrdnému neyhogněgšj odplatu, nemilosrdné- mu ale neuprositelnau pokutu. —

Ale co gsau platna slowa sebe ohniwěgšj, co prospjwá neydůkladněgšj odrázenj překážek wšech kazatelů, kde za slowem negde ke ctnosti

příklad? Galová řeč rozrážj na prázdno wjtr, slowo wymizj a wzduch se srážj opět we swé mjsto. Znage Spasitel, — genuž na tom geště nezáleželo, *gen aby si kázanj odbyl* — mocnost příkladu, nezústawil swé péče o chudé gen při galowém učenj a odstraňowánj překážek. Sám nemage mjsta, kam by hlawy položil; sám gen štědrostj lidskau žiwen : obracel přede djl swých almužen k obžiwenj nuzných, ustanowiw k tomu vlastnjho učednjka, kterýby chudým zbytečné almužny rozdával, gakž z Mat. XXVI, 8 — 9. a Jan XIII, 29. wyswitá; ano při weliké nauzi a hladu i k zázrakům swé útočiště bral, mage ljtost nad zástupy, aby hladem nepohynuli.

§. 6. Blahočinnj účinkowé učenj Ježjšowa o zaopatřenj nuzných.

Takowé učenj, ti slibowé a příklady musili následownjky Ježjšowy neyútlegšj láskau naplniti a ruku k štědré pomoci nuzného co neymocněgi nabjzeti. Chateaubriand, gednage w swém spisus *) o nesmjrné dobročinnosti křesťanského náboženstwj, dj: An se po několik let těmito zbjrkami (kspisu dole uwedenému) bawjm, spatřily mé oči tolik důkazů dobročinnosti, že si tu myšlénku wywrátiti nedám, že se křesťanstwjm gen w tomto pútahu tolik dobrodinj prokázalo, že by ni-

*) Génie du Christianisme. A Paris. An X - 1802. Quatrieme Partie. Liv. VI. Chap. 1.

mi všecy nepravosti lidského pokolenj od počátku světa spáchané mohly vyhlazeny býti.“

„Abychom si o nesmjrnosti křesťanské dobročinnosti prawau wídu vytvořiti mohli, třeba si předstawiti weškeré křesťanstwo, gako gedinkau rozlehlau řjši, kde všeliká dobročinnost, kterau o gednom kragi wyprawugem, i w druhém se koná; slušjť se djwati neyméně na dvě stě millionú lidj, mezi nimiž se tytéž ctnosti a dobročinné skutky konaj, a táž milosrdná láska každodenně obnowuge. Spočtiž giž, kdokoli to dowesti můžeš, celý počet lidj nuzných abjdných, genž křesťanstwjm u tolika národů, w tolika zemjch a po tak dlauhau řadu wěků potěchu a obžiwu nalezagj.“

Dobře tedy dokládá týž spisowatel: „Láska gest ctnost pauze křesťanská, pohanům weskrz neznámá, w Kristu Ježjši téprw světu zosobělá. To ta ctnost, kterau se neywlastněgi od lidj druhých rozeznává, a kterau obnowenému přirozenj lidskému gakoby žiwot wdechł a pečeť dokonánj přitlačil.“

Od té doby, w které Kristus pokorný prawil: *Nowé přikázanj dáwám wám, abyste se milowali wespolek, gakož milowal gsem wás.* Jan XIII, 34, 35. bořila se hradba mezi člověkem a člověkem, kterau prwé pod zprávau pýchy a lakomosti tělesná rozkoš, rodu wznešenost a bohatstwj tak vysoko byly wyzdily, že giž samo slunce na chudé přes ni doswjtití ne-

mohlo; od té doby nezlořečil chudý wjce úrodě bohatého sauseda, aniž pohlížel záwistně na geho skoty a brawy; neb pole, oliwnice a brawowé křesťana počali ploditi také chleb lačnému bjdáku, oleg poraněnému, a oděw nahému. Kam křesťanstwj zawjtalo, tam stál také stůl k obziwě chudého připrawen; člověk se blížil opět ke člověku, buď si že gedem w zlatohlaw a druhý wpytel se oblačel. Ano netrvalo dlauho, kladl giž chrómý nuzák berlu swau podlé koruny králowské, w gednom domě a u gednoho stolu s králem kleče, gednoho pokrmu duchownjho s njm požjwage, gsa od něho za bratra uznán a geho štědrostj při bratrské wečeři hogně nasycen.

Aby byl před Kristem kdo prorokowal, že wlcí swau ulapenau kořist přinesau, aby gi s beránkem sworně pagedli; wysokolétawj orlowé že se k čerwu snijž, aby ho na swých křjidlech z chladu křehnaucjho na wýslunj wynesli; kdo by byl neřekl, že se dřjwe země ze swých stěžegj wymknauti, a slunce i celá přjroda proměnu wzjti musj? — A hle! ten weliký diw dowedl Ježjš swým slowem o lásce bez hluku.

Nenj-liž tento zázrak sám gediný postačitelným důwodem o božstwí křesťanského náboženstwí? Kdy a kde se na slowo tak weliké a tak stálé proměny udály? Nemá-li každý chudobau skljčený křesťan křjž Ježjšuw neyrozpáleněgšj láskau a wděčnostj obgjmati, že mu lakomce w

štedré dárce, tryznítele w hoğjcj samaritány, hrdé boháce w laskawé braťj, a dřjwnj zlotné wzlykánj (žiwotem se staw geho za pohanstwj nazjwati nemůže) opět w žiwot proměnil!

§. 7. Křesťanské náboženstwj nepodporuge žebrotu.

Nenj pochybnosti, prawj nepřátelé kříže, že Kristus chudobě přál; ale práwě tau welikau štedrostj a účiuliwau láskau, ku které swé wyzna- wače zawazuge, poskytla se všem zahalečům i giným přetwářílcům příležitost, práce se šjtiti, na učenj o všeobecném bratrstwu gako na wý- sadnj list okazowati, a tak si wýžiwu čelem do- sti protřelým wymáhati. Tak zrostla žebrota, nad kterauž w neprawostech nic nenj plodněšj- ho a obziwliwosti w zemi nic škodněšjho. By- lo-li, prý, u pohanů chybeno twrdostj, chybilo se u křesťanů rozmařilau měkkostj; pramehy milosrdenstwj umj, prý, křesťanstwj i ze skály wywáděti, ge ale prozřetelně rozwáděti neumj. Tak negen francauzštj Encyklopedisté, a po nich někteřj filantropičtj Němci neyskwělegšj zásluhu křesťanstwj zlehčugj; nýbrž i wáženj protestan- ti na cjrkew katolickau se utrhuğje, podpírkyň žebroty gj spjlagj.

Deyme tomu, že by se w křesťanských, zwlášť pak w katolických zemjch, skutečně žebráci na- lezali; proto-li giž smj se nám podpjranj že- broty wytykati? Žebrotu snášeti a trpěti, ne- slowe geště žebrotu podpjratí. Kdo by tak sau-

díl, nezavíral by o mák sousledněji, než ten, kdo wida zaháleče — wznešené neb njzké, toť gedno — o swobodě w zemi se procházeti, pokřikuge, že wláda chce zahálce; nebo znamenage, že za hřjchem pokuta w patách neběžj, počjná swatost Božj w pochybnost uwáděti. Museli by protiwjnci křjže buď w samém učenj Ježjšowě některé mjsto, neb we zprávě a řjzenj geho cirkwe některá ustanowenj, okázati, w kterých by žebrota a neprozřetelná dobročinnost buď žiwot buď podporu nalezaly; čehož ale nedowedau.

Mjsto zagisté, které z pjsma swatého: *Každému pak prosjcmu tebe, dey. Luk. VI, 30. k swému smyslu potahugj, nic gim neswědčj; gelikož Kristus nechtě, a nemoha chtjti, aby ten dáwal, kdo nemá, nechtěl též, aby ten prosil, kdo swědomitě prositi nesmj, a tudjž vlastně dj: „Mage wěci tohoto swěta, dey každému, neohlédage se, zdaž přjtel neb nepřjtel, kdo nanzj donucen, k tobě se s prosbau utjká.“ (Srown. s weršem Luk. VI. 32 — 35. a s 1 Jan. III, 17.) Odwoláwagjce se pak na řehole cirkewnj tak řečenau žebrotau se žiwiwšj, ničehož nedowozugj, než že ani půwodu a zřjzenj těchto řeholnjků neznagj, — o čemž se geště njže něco řekne; — aniz poněť žebroty a almužny nepogawše, dobrowolné přjspěwky k rozšjřenj a upewněnj náboženstwj s almužnami, a gich zbjránj s žebrotau, gako černé s bjlym slepě proměšugj.*

**

Křiwdu tedy činj, kdokoli křesťanskému náboženstwj wytýká, žeby žebrotě posilu dáwalo. Záměr našeho náboženstwj čelj spjše k tomu: *bjdné, kteréhokoli gména prozřetedlnau dobročinnostj ōpatřiti, a tak žebrotu po celém swětě přetrhnauti.* Protož nepečuge křesťanstwj pauze o wzbuzenj útrpnosti a štědrosti; nesnažj se toliko lakomost, tuto krutau metlu chudoby ze srdce wypuditi; nýbrž nadcházegjc prozřetelně nauzi, snažj se počet chudých všemožně umenšiti, aby se prameny milosrdenstwj lidského nepřebrały.

§. 8. Nabjzj ku pracowitosti.

Počet chudých nemůže nižádným prostředkem tak snadno a bezpečně ztenčen býti, gako maudrau pracowitostj. W člowěku samém ležegj hluboké doly zlata, a gen na něm záležj to často, má-li w nauzi či w hořnosti žiwot tráwiti. Uwyklý cizj pomocj nahotě a hladu se brániti, bude gen do půl oděn a na chwjli násycen. Počnā se sám bjdě brániti a přjležitostj k swé obžiwě, nebem darowaných, pilnau rukau se chápati, bude mjti s nauzj věčný pokog; nebo wjc než djtě metly, bogj se bjda pracowité ruky. W kterékoli zemi pracowitost se rozmáhā, tam přibýwā hořnosti, a žebrota tauž měrau se tratj, gakau se přičinliwost zobecňuje. Kde zas wlāda, nebo přjrody plýtwagjcj úrodnost nebo náboženstwj na pracowitost účinliwě nedotjrá, tam, a bytby i w rági bylo — nedostatek s nauzj

se pelešiti a žebráků bez počtu rozplozowati budou.

Ne tedy ten bude neywětšj dobrodinec lidstwa, kdo neywjc almužny rozdá, a nuzným neyčastěgi obědy strogj; ale tomu se ta krásná zásluha přiřkne, kdo člověka práci naučj, uwyká, o djlo se mu postará a pracowitost rozmáhá.

Práwě ale ku pracowitosti ge křesťan tolikými důwody nabádán, že nenj pod sluncem toho náboženstwj, které by na ustawičnau přičinliwost tolikéz dostupowalo. Křesťanům bránj zaháleti hospodář ewangelický, přjsně se tázage, kdykoli ruce ku práci sáhati liknugj: *Co stogjte, zahálegjce?* Mat. XX, 6. Kdo může z křesťanů, negsa gako ewangeličtj dělnjci nenagatý, zahálege, na tuto otázku bez třesenj odpowjdati? Křesťany prosj 2. Tes. III, 11. bratršky a pro Krista týž apoštol, genž úřad apoštolský zastáwage, vlastnjma rukama, čeho třeba bylo, si dobýwal, a darmo chleba negeda w práci a w ustánj we dne w noci pracuge žádného neobtjžil (2 Tes. III, 8), aby w pečowánj neleniwj, duchem wraucj (Řjm. XII, 11), pilnost přičinili, pracugjce swau (dle powolánj) práci rukama swýma (1 Tes. IV, 11, 12), aby nechodili nepokogně nic nedělagjce a wšetečné věci činjce; dokonce pak aby se wystřjhalj wšetečného, zahálčiwého a štěbetného chozenj po domjch a mluwenj což neslušj. (1. Tim. V, 13.)

Bez pracowitosti nenj křesťanu žádného pokogného wykročenj z tohoto swěta a nižádné odplaty na wěčnosti k daufánj; neb pracowitý může gen s sw. Pawlem řici: „Dobrý bog gsem bogowal — naposledy složena gest mi koruna sprawedlnosti, kterauž dá mi Páu w onen den, sprawedliwý saudce,“ 2. Tim. IV, 7. 8; nepracowitému nastawagj hrozné na wěčnosti pokuty, an „služebnjk neužitečný Mat. XXV, 30. bez smilowánj do temnostj zewnitřnjch se uwrhugé, kde pláč a skřipěnj zubů trwá.“

Nikdo wšak křesťana tolikéz ku práci netáhne, gako zase neygasněgšj přjklad nepřetržitě ano ustawičné účialiwosti, kterauž nám sám spasiťel swé šlepěge oswěcugé. „Geho pokrm gest činiti wůli toho, kterýž ho poslal.“ Jan IV, 34.; protož ani pozwán u hostin nepřestává wučowati; sladký hlas přjbužnosti nesmj geg wytrhowati od oltáře powinnosti, a krátiti geho wyučowánj, Mat. XIII, 46 — 50; pracowitost geho neumdléwá ani tenkrát, když celá přjroda na odpočinutj se béře, i nočnj tichosti užjwá nebo k modlitbě, nebo k wyučowánj; w čas potřeby i sobotnjho dne gako ustawičné pracugicj otěc nebeský bližnjmu dobrodinj prokazuge, nepřestana dřjw konati, dokud s posledně skončěnanu pracj poslednj krůpěg sily neušla, a pečětnj slowo k celému djlu lidského wykaupenj: *Dokondno gest!* zwoláno býti nemohlo.

Takovým náboženstvím se musí každá žilka w člověku ku práci rozpáliti; a věc nemožná, aby mezi křesťany pravými, (wygma obecná neštěstí) nuzní tak se rozmohli, ažby, gak se sw. Pawel staral, 1. Tim. V, 16, dobročinnost se přebrala; nebo těch nebylo, kteří pracující rukama svými, veždy neměli, z čeho by nauzi trpícímu bratru pomoc udělili.

§. 9: Následek odpovídá své příčině.

Owocem se chválí štěp, a následkem příčina. Tudíž musí také z následků okázáno býti, zdaž křesťanské náboženství skutečně pracovitost rozmáhá? Tak gest! Že Ewropa, ač neymenší aniž polohau a ponebjm k úrodě neypowolanější díl země, všechny své sestry prawau vzdělanostj, mocj, lidnatostj, hognostj rukodjlenau i rozmanitostj plodin a obchodem přewýšuge, není kdoby upjratí mohl.

Odkud tato přewaha? Řjmanům a Řekům za ni gen z maličké části nebo dokonce nic děkowati nemůžeme; gelikož onino gen we zbrani, titu w umění sláwy hledající, k obživlivé pracovitosti, kteráž pauze té přewahy neytěžším závažím gest, ani gedni ani družj výhodnau horlivostj se neměli; neřku že Řjmané i Řeci gami swobodu, vzdělanost a sláwu potratiwše, čeho neměli, odkazowati nám nemohli. Odkud zase rychlý zrust moci, vzdělanosti a bohatstwí

mladé Ameriky, schowanky Ewropegské; rychlý tak, že, giž negedni lhûtu wykazugj, do které swau pĕstaunku preroste? Státnj spisowatelé a wšickni, kteřj úkazy takowé lučebně (chemicky) rozbjraj, uwádĕgj za neywĕtšj přjčinu této přewahy onu dŭmyslnau pracowitost, genž se wšech skoro křesťanských zemj w Ewropĕ obecnĕ zmocnila, ponaukajic ge každé přjležitosti k swé obžiwĕ s chutj se chápati, a každému djlu ráz wšemožné dokonalosti wtláčiti.

Odkud ale zas tato dŭmyslná pracowitost Ewropanŭ? Ğothowé snad a ti národowé s nimi a po nich, genž Ewropu brannau rukau po kolik stoletj hubili, zasili w rumu obecné zpausty bylinu něgakau, kterauž Ewropané naležše gedj, a ku práci se roznĕcugj? Mnohoť wody utjká, než národ diwý, zŭstawj-li se sobĕ samému, obilj sji a požitky z něho teprw po roce očekáwati uwyká.

Odkud by Ewropa swau dŭmyslnau pracowitost byla wzala, někteřj státnjci dokonce ne wyhledáwali, kteřj pak na to odpowjdagj upřjmnĕ, znagj se, že gen křesťanskému náboženstwju ta zásluha náležj. „Coby se z Ewropy, dj Chateaubriand w spisu často uwádĕném, ba z weškerého pokolenj lidského bez křesťanstwju bylo stalo?“ Wyobraziw pak porušenost Řjmanŭ i Řekŭ barwami neyžiwĕgšjni wšeccko z děgopisŭ hodnowĕrných wzatými, a dokázaw též, že by smjchani ny takowé porušenosti a ukrutnosti s diwokau zŭřjwostj a modloslužebnostj Ğothŭ a giných barba-

rů gen wětšj pomatenj mysli a tupost neyhoršj byla wyplynauti musila, dj dále: „Kdyby barbarowé Řjmany a Řeky pauze w modloslužebnosti a bez křesťanstwj byli zastihli, my všickni bychom se nynj w otroctwj tureckém neb geště w čemsi horsj m byli octnuli; zkáza lidj i wěd bylaby obeqná; aniž ge možno wypočjtati, kolik wěků by lidské pokolenj bylo progjti musilo, než by bylo z té newědomosti a barbarské porůšenosti wybředlo, w kterýchž by se bylo zasuté našlo.“ Gen křesťanské náboženstw nawedlo národy — s wygmutmj Slowanů — worby si skoro nic newšjmagjcj, ruce od meče, šipů a keserů také k pluhu a srpů wztahowati. „I polnictwj, wyznáwá týž spisowatel, gsme swětškému a řeholnjmu duchowenstwu dlužni ... Naši otcowé byli tak neumělj barbarowé, že gim křesťanstwj okazowati musilo, i gak by se žiwili. Weškeré klášternj nadánj w minulých stoletjch, byly samé pauště, nowiny a diwé lesy, kteréž mnjši vlastnjma rukama *) wzděláwali. Z pustých lesů, z bahni-

*) Gakož krásně tož potwzrUGE neznámý žiwotopisec našeho swatého Prokopa, řka o něm (o paustewnjku geště):

(str. 9.)

Mnoho na modlitwě a málo gegablěčka planá a želudy, (děše, a pod mieru napjgal se wody, až poče okolo sebe planiti a domek tudiez sobě stawiti, a pněwie také kopáše tu sobě ztrawnie utěžewáše.

O opatu pak dj: (str. 30.)

Cuzieho nic nechťel žjti, práw ustawně do swé smrti klášterského nic neužiwáše, gedno což swýma rukama wzděttem se krmil i odiewal. (láše: a chudým ščedře udielal: a geště newsět gest tuto psáno, což gest dobrým lidem známo.

Starob. Skládanie, Památka XIII a XIV. wěku od W. Hanky. W Praze 1817. Str. 9. a 30.

tých močálů a z neúrodných stepj vytékalo to bohatstw, kteréž gsme my duchowenstw tolikéž wycjtali.“

I naše Česká wlast teprw po přigetj křesťanského náboženstw počjná obecně wzdláwána býti, hawjrstw na ugmu worby nehleděti a mocnějšj i slawnějšj, než kdykoli před tjm, na historické diwadlo kráčeti. Takowau zásluhu afe kdo může hodně oceniti? Nawyknauti člowěka práci gest, tušjm, neylěpšj prostředek k geho obžiwě, ano také bezpečná obrana cnosti. Bez swého pracowitého ducha možno-li, aby Ewropa swé nuzné obžiwiti mohla?

An pak i pracowitj, nemagjce djla, do nauze klesagj, snažilo se křesťanstw i tomu nedostatku nadegjti, wycházegjc, po přjkladu ewangelického hospodáře, wolat do swého djla wšelikau ruku na zahálce. Penjze začátečnjkům obžiwliwým i bez úroků do oběhodu a řemesla púgčowati; každému krásnému a užitečnému umění potřebnau podporu a chuť dodáwati, drželo náboženstw Kristowo weždy za swaté powolání. Aby w polednj Ewropě a w Anglii na stotisje rukau bez práce nebylo, poslali jim missionáři z Asie hedbáwnjka s morušj; aby celá Ewropa i pracj opatřena i rostlinami a štěpy dle chuti a barew neyrozmanitějšjmi poseta byla, přinesli titíž missionáři a křjžáci bez počtu bylin a saze nic do téhož djlu swěta, který jim k ewangeli-

ckým pracím potřebné pomůcky mezi pobany posílal.

A mluwte wy slawnj chrámowé, kostelowé, kaple; wy nebetýčné wěže; wy křestanštj klášterowé, genž nám posud geště trwagjce nábožnost našich předků swau slawnau wýstawnostj hlásáte, nebo giž praudem wěků, střelami nezabohů a mrazem netečnosti (indiferentismu) zachwáceni w rumu a sutinách nestálost wšeho lidského počjnanj osvědčujete; mluwte wy kněžštj přibytkowé, wy křeslanské školy; wy nemocnice a špitálowé milosrdnj po celém křeslanském swětě, gako hwězdy nám na obloze, tak wy k utěšenému podjwánj nebešťanům na nás se djwagjcm rozestawenj; mluwte, kolika sto tisícům rukám gste popřali práci, obžiwu, ano i bohatstwj, když gste se na twořjcy slowa křeslanského náboženstwj ze swého prachu k nebi zdwihalj? Kolik stotísjců řemeslajků a umělců gen wami do dnes stogj, a rozpadáte-li se dnes, zjtra na waše zřjceniny pügde, aby kde matka s wyschlým prsem pochowána, tam i děti mléka a potravj nemagjcy swé duše wyplakaly? Kolik swětských wýstawnostj, po wás se řjdjce, vlasti sláwu nákladného stawenj, rukám pracowitým ale obžiwu zgednalo? Kde bylo a gest podnes obywatelů šťastnějšjch nad ty, genž we wúkolj klášterů přebýwagj? a kde zas chrám neb klášter, aby tam znenáhla z pustiny městečko neb obec wýstawnějšj nezrůstaly, a obchod neroz-

kwetal? Gak tuhý bog musilo náboženstwjs čłowěkem od přjrudy k zahálce náchylným westi, dříw než takowé diwy pracowitostj lidskau do westi mohlo!

§. 10. Křesťanstwj wede k šetrnosti, opatrnosti a střjdmosti.

Seč bude ale wšecká pracowitost, pakli zisk gegjho potu do hladowého požeradla marnotratnosti přetéká? Těžko byloby zagisté rozhodnauti, zdaž lenost či marnotratnost wjc nuzákú naplodj; gsauť obě tyto neprawosti dětmi až přesypány. Diwno by tedy bylo, aby duch křesťanského náboženstwj, pečliw blaženost lidskau powšechně rozmáhati, opominul gen marnotratnosti, a nestřjdmosti gjcen stahowati, a neopatrnosti oči otwjrati. Proto welj Kristus dwakrát pozázračném nasycenj, opatrně drobty zbjrati, aby nezhyuly; proto žehnášetrně každého pokrmu, gakožto wzáctného daru nebeského otce, njmž plýtwati, pohrdati a newšjmawě ho požjwati haněbnau by newděčnosť proti dárci samému bylo; proto almužny na společné potřeby uředlnjků *gen geden* pokladnjk chowá; proto čjtáme častěgi o lačnosti a hladu uředlnjků Spasitele, nikdy ale o gegjch přesycenj; proto se wyhlašuge každý záziwný pokrm za čistý, aby se powěrau, a předsudkem nic záziwného nezmařilo, a obor rozmanitosti pokrmů na škodu lidj, neaužil.

Rovněž tak horlivě waruge náboženstw j Kri-
stowo swé wyznawače nestřjdmosti, okazugjc ži-
wě na nebezpečenstw j, gežto duši nestřjdmého hro-
zj, Pet. V, 8 ; na gegj ohawnost, Fil. III, 19. Řjm.
XIII, 13 ; Efez. V, 18 ; na gegj smutný konec, Mat.
XXIV, 48 — 51; Fil. III, 19. Nedopauštj ani w ště-
drosti, tolikrát a tak wraucně schwalowané, mezj
přestupowati, „*aby snad nuznj polehčenj, štědrj
alessauženj neměli*“ 2 Kor. VIII, 13. ; napomjná
wúbeck opatrnosti Mat. X, 16, zwláštj pak na králi k
bogi tábnaučjm a smj-li se s desjti tisjci s tjm po-
tkati, kterýž proti němu s dwadcti tisjci táhne pře-
mýšlegjcm ; na člowěku před stawěnjm wěže ná-
klad počjtagjcm wšecka nerozpočjtaná podniká-
nj křěštanům neywýš zrazuge, napomjnjgc ge,
i saudům se uhýbati, Mat. V, 39 — 41. , i her se
štjtiti, 1 Kor. X, 7 ; z gakýchžto zdrogů kolik
bjdy a neštěstj se denně na swět wyléwá, kdo
gest tjm přjchozjm w našem domácjm Jerusalé-
mu, aby mu teprw praweno býti musilo ?

Cjrkew swatá, týmž duchem řjzena, kterým
byla založena, nemohla w poslaupnosti wěků
nikdý k tomu zdánj nawedena býti, že by lidé
gen proto stwořeni byli, aby se čerwům do sá-
dla wykrmili ; ale držjc se wěrně zděděného u-
čenj, potřebu přemáhánj a zapjranj sebe w po-
žjwánj pokrmů tak matersky swým wěřjcjm po-
raučela, že z nj i gedno ze swých welikých při-
kázanj učinila, aby člowěk cwiče se týhodně w
malém bogi proti žádostem těla, tuhým útokům

welikého pokušenj tjm snadněgi odpjrati mohl. *)
 Toto blahočinné prikázanj postu a ugmy w gj-
 dle — často tak nepřjzniwě wykládané a ny-
 nj tak zhusta přestupowané — kolikrát bylo
 přjčinau, že se bez neymenšjho ublžjenj na zdra-
 wj i bez znamenitého umenšenj sily, krutý hlad me-
 zi naše geště zemčat neznagicj předky s celau
 swau zůriwostj nezabral. Aįgsau předkowé na-
 ši, nebywše geště tolikěž do masa zakausáni, w
 několika dewadesáti neb stu postnjch dnech gen
 třetinu pokrmů každého dne uhospodařili, přisko-
 čilo gim potrawy na celé čtyry neděle samým
 ušetřenjm, aniž toho, bywše té ugmě nawyklj, zna-
 menali. Gaká to ale pomoc, když se žně proti
 nadánj o čtrnácte dnj neb i déle opozdj! Gaký
 prospěch čerpalo z téhož prikázanj rolnictwj,
 dokud wesňan wysokau cenau tak mocně wáben
 nebyl, poslednj howádko k neywětšj zkáze swé
 polnqsti a tudjž i obecaj blaženosti prodáwati!
 Gak muohem hůř by to s týmž wesňanem i s
 polnostj wyhljželo, kdyby až potud aspoň něga-
 ký stjn předešlých postů w týž čas nepadal, w
 kterém se polnj hospodář práwě odstawowánjma
 swého dobytka objrá! Neprawj tedy nepřjhd-

*) Nebylo-li snad toto časté zapjránj sebe u požjwánj po-
 krmů práwě hognau žiwitelkynj té pewné a neohebné mysli
 našich předků, kterau si welikau swobodu duchownj zgednaw-
 še, ani hrůze ani wnadě se hned spautati nedali, a kterau při
 všech swých pokléskách náš obratný a plzký wěk načítě pře-
 wyšugj?

ně Chateaubriand: „Obecnj skoro zákon, genž řeholnjkům masitých pokrmů zapowjdá, zdá se vyplýwati z půwodnj péče o polnj hospodárstwj. Řeholj mnišských bylo welmi mnoho, a tolik lidj masitých pokrmů se zdržugjcjch musilo k rozplozenj brawu welmi dopomáhati. Geť tedy naše kwetaucj polnost welikau část swé hogné obrody a swých stád pracowitosti a střjdmosti mniichů dlužua.“

Připočjtajce sem zásluhu o rozšjřenau rozmanitost pokrmů, že předkowé naši swau potrawu negen z pastew a z polj, nýbrž i z rybnjků hogné nabýwali, z nichž ted' weliká část na puštu i w suchých létech sotwa koňskému potahu bjdnau pjci poskytuje, gakau wděčnostj musj se každé uznalé srdce cirkwi swaté zawázané cjtiti, že ge w těch létech, kdy Bůh Ewropě geště zemčat, těchto prawých gablek ragských, neudělil, swau materskau péčj pokrmu přimnožowala, rolnictwj welebila, a tudjž přjlišné drahotě a nauzi opatrně nadcházela.

Křesťanskému náboženstwj má za to Ewropa co děkowati, že chtjc stawěti wěže (Mat. V, 39 — 41), náklad potřebný před swým podnikánjm častěgi i s menšjmi omyly počjtá, než se to w zemjch nekřesťanských stává; a gen témuž náboženstwj náležj ta čest, že se tu sestupugj gednoty gednák swé gměnj do schraňowacjch pokladnic, na opatřenj pozústalých wdow a sirotků opatrně za dnů dobrých skládajcjcj, gednák

proti žiwelnjm nehodám swé mowité i nemowité gměnj spólečně ubezpečujcj — gednoty o kterýchžto w zemjch, swětlem křesťanského náboženstwj neogasněných, ani pocitu nenj. O, nebeské to gen býti může náboženstwj, které srdce lidské k ugjmánj se všeho dobrého tak zdařile připrawuge!

§. 11. Náboženstwj se snažj lidnatost zemj s gegich obžiwými prostředky w rownowáze uchowati.

Za našich let nenj ta wěc žádně pochybnosti wjc podrobena, že přjliš malý počet obywatelů w některé zemi tak gest obecně blaženosti škodliwý, gako se gj weliké přelidněnj záhubným stává. Geť nauze a zrůst bjdy smutným následkem gednoho i druhého z těchto zámezj, tam z nepostačitelnosti, tu z přemnožstwj; an nemóce a smrt ze slabosti tak dobře gako z přesilj znikagj.

Aby lidské pokolenj ani w gedno, aniž w druhé z těchto zámezj newběhlo; nýbrž šťastnau cestau středem nich krácejc, při neyvyššj blaženosti na swětě, i swého swrchowaného určenj na wěčnosti neminulo, k tomu okazuge toliko křesťanstwj cestu bezpečnau. Wyzdwiženjm stawu manželského k důstognosti weliké swátosti, (Efez. V, 32,) upewněnjm geho tagemných wazeb nerozlučitedlnau sponau stawj a hradj křesťanstwj vlasti weliké semeniště občanů neyšlechternějšjch, dosahujc swého cjele daleko bezpečněgi,

než stařj pohané, genž k ženitbě i přjsnými zákony doháněli, pokutugjc dosti důtkliwě swé staré mládence, nebo ctitelowé koránu swým mnohoženstwjm. Ale stawjc též ctnost panictwj do té rady podlé kráľowského stolce, kam welikomyslné a každodennj obětowánj sebe samého z neyčistšj lásky k Bohu a k bližnjmu náležj; zawjgegjc rúže čistoty a panenské newinnosti do wěnce, gegž swému božskému půwodci swjgj, na mjsta neyúhledněgšj, ano ukládagjc panictwj těm za stáľau powinnost, kteřj se k úřadům apoštolským odhodľali, a wšem wúbec zdrželiwost schwalugjc, kteřj na swém stogišti w lidské společnosti w bezženstwjm wznešeněgšj zásluhy zbjrati si magj, než ge pauhé rozplozenj a žiwenj dětj nadcházej, tjm samým přelidněnj w zemi o mnoho bezpečněgi — nedjm, že i šlechetněgi zamezúge, než ti, kteřj téhož cje wywáženjm kolonistů, donuceným bezženstwjm, wáľkami, nebo dokonce wyklešľowánjm a usmrcowánjm djtek dosáhnutí se domnjwagj.

Wěc ta zasluge wětšjho powáženj, než se tuto státi může, a ti, kteřj panictwj giž zholá za žádnau ctnost aniž za obět Bohu milau, lidem prospěšnau nepowážugj, ba ženitbu za swrchowáný účel člowěka pokládagj, nic se neohlžegjc, že přjroda wúbec neyменьšj djlek swých plodů k rozplozenj nowému odděľuge, měľiby opravdu napřed na tu otázku důkladně odpowědjti: Dokud asi swětu poslednj lhůtu kľadau? Lid se

množj rychle. Po skončené třidcjtileté wálce počjtalo se w našj milé vlasti něco přes dewět-krát sto tisjc obywatelů; neminulo geště dvě stě let a obywatelé češtj přesáhajj vysoko giž půlčtvrta millionu dušj; po wšecky ty léta nebylo bez wálek dost krwawých; nebylo bez hladu; mor z Asie a Afriky přicházjwal též hustěgi u nás wchladu swau potrawu hledage; nade wšecko to ale zůřil domácj neštowičnj mor, pohubil každoročně na tisjce mladátek — a při wšem tom zrostlo obywatelstwo této požehnané země za tak krátký čas w ten náramný počet! Giž nynj tážem se zhusta: „Co a kam s tjm mladým lidem? Kostely mu nestačugj; školy před dwadcjti lety, dle domněnj stawitelů tehdegšjch, až přes potřebu prostranné, musej se rozšiřowati, ač se gich i po wsjch napořád přimnožuge; řemesla weškerá gsau přeplněna; a ti, kteřj se rodj, přicházegj na swět wšecko bez polj i bez luk. — Kam s tjm mladým lidem? Widjmeť, že na každé téměř osadě w třidcjtí létech lidu neyméně o čwrtinu přibýwá; počjteymeť tjm směrem gen sto dwadcet let, nalezneme w našich Čechách neyméně osm millionů lidstwa. Kterak a čjm tato zem, nemagec j žádné Australie, kam by swüg přespotřebnj lid odwázela, čjm a gak užijj takowé množstw j? —

Mámeť i my, držjce tuto otázku za hodnau wšeho powáženj, {důwěrnost do materské prozřetedlnosti Božj, a snad pewněgšj než ti, kte-

řij si podobné věci newšjmati radj; i nám plesá srdce útěchau vlastenskau nad rozmnoženjm milowaného národu: ale proto předc nemůžem se té nepřjgenné myšlénky zhostiti, že se při podobném přelidněnj každá skýwa chleba měřidlem zmenšeným skragowati bude, a předc se geště mnohému nedostane; že se počet nuzných a gich bjda týmž směrem rozmnožj, kterým se prostředky štědrých, gsauce nerozmnožené, rozmnoženým dělitelem rozbytowané, umenšj; že cjkew swatá takowému přemnožstwju lidu a tudjž i té neyhoršj bjde swau uctiwau šetrnostj k stawu panickému a ochotným přjgmánjm slibů bezženstwju welmi prozřetedlně nadcházela, a nauzi tu neulehčitelnu, když giž k odvrácenju neni, aspoň do wěků, co možná, neypozdnějšich zdlowala. Neni ale také možná i té myšlénce se ubrániti, že by mnoho nuzných, ani sebe — neřku celau rodinu — užiwiti nemohaucejch lidj do stawu manželského newstupowalo; že by ani desetina nemanželských djtek, od prwujho narozenju sokrádánjm prawé chudoby wyžiwowáno býti nemusilo: kdyby od několika wěků cena panenstwju a čistoty, gakoby schwalně a z úmyslu zlehčowána ano až i za špjnu a nečistotu strkána nebyla. *) Gak welice schwalowánjm pani-

*) Zlehčené ceny panické čtnosti gsau mnohé bljzké přjčiny, gichž některých dotýkati se neslušj, některých se nesmj. Bez odpowjdanj wiak z té strany. nebude wěk reformačnj; neb od těch dob počalo se zgewně proti čistotě bogowati; možnost

ctwj počet nuzných utenčen býti musil, to ze smrtelných nikdo newypočítá: ale tušiti ge to možno tomu, kdo si wšjmá, gak se po wesnicjch ted' za opáčnau příčinau podruh na podruha ženj, ač newěšta i na manželské lože gen žebrotau peřj si zbjrá; gak w městech nikdež nágmú nestačuje, až se mnohé nepředložené manželstwo i wtuhých zimách po půdě a wsklepjch rozhoštuje, a co neybolestněgšj, gak mládež skoro weskerá zádné cnosti tak málo si newážj, gako čistoty a panické newinnosti, činjc si cnost zdrželiwosti giž z útlého mladictwj nemožnau.

§. 12. Duch křesťanského náboženstwj nabjzj k dobročinnosti, žebrotě ale nepřege.

Ze slow až potud uwedených, vyplýwá dost swětle, že náboženstwj Ježjšowo, znamenajc, gak těžko se praul wody, genž si byl gednau hráz protrhnul, břehem sebe pewněgšjm spautati dáwá, wšemožnau péči na to wynaložilo, aby nau-

zdrželiwosti se uwáděla w pochybnost; zaslepená wášeň hledala, zbjrala a wystawowala — gedno zdaž lžiwě či prawdiwě, tagné hřjchy swětu na odiw, za které se sama neprawost styděla, a nauka, že *bý staw swobodný pro zvláštňj osoby a okolnosti byl dokonalegšj*, Mat. XIX, 12, 1 Kor. VII, 8., byla dokonce za lež považowána. Sám Reinhard, muž giude tak powážliwý, newj, gednage o té věci, gak odpowjdati, wyhlazuje bezženstwj giž za dokonalý, giž za nedokonalý staw, a spjlá swatým otcům, pauciwj wychwalujcjm, pošetilých chwálitelů! System der Moral von D. V. Reinhard. 3 Bde. Reutlingen. str. 332. a nasl.

ze a bída mezi jeho wyznawači w tu wýšku newýkročila, w kteréby řád dobrý gegjmu zaufalému dotjranj odolati wjce nemohl. Ucpáwát cirkew starostliwě každý pramen nauze, s který lidská sjla a opatrnost býti může: prawým ale nuzným snaž se též práwě materskau láskau ku pomoci přispěti.

Za nuzné opásala se mečem slowa božjho, wstapiwši po příkladu swého božského mistra (§. 5.) w neukrotitelný bog proti duchu lakomosti. Nenjť zagisté gedné kazatelny; nenj gedné zpowědnj stolice; a gemálo ložj umjragjcjch, kde by se bylo na boha mamony ztuha nedorázelo.

Gak z úzka musil sewřjn býti, než ge se skrz usta Minucia Felixy wyznal: „Křesťané milugj wjce newiinnost a trpěliwost než bohatstwj; lehkog ge těm chudými býti, kteřj ničeho nepotřebuj! *)“ Nebo dřjw než usty swatého Augustina, nebrániw rownati cnosti křesťanů s oněmi pohanů, se pronesti mohlo: „Což w tom náramného nalezáme, an (u křesťanů) nikoli k lidským pochwalám, leč k lidem samým, Kristowi chudj se za syny přigjmaj? Gakžby křesťané všickni, kteřj si všecko swé bohatstwj w obecný podjli dáwaj, aby se dělilo mezi všecky, gakž komu potřebj gest, nenahlželi, že neslušj proto docela chlubenjm se nadýmati, gednagjce takto prodošazenj spolku andělského?“ (Město božj. Djl 1.

*) Fleuri hist. tom II. liv. 4.

kníha V, 18.) Za nuzné bogowalo náboženstwí proti weškerým neprawostem, kterékoli, dobročinnosti pole k sobě podily nuzných potahowaly, ubjragjc gim w tuhém zápasu žehadlo záhubné, sílu i mjsto.

A gakých slawných kořistj wychwátíla cirkew ku prospěchu nuzným w takowém bogi! Kdo spočte ty myriady bjďákú, sirotkú a nedužiwců, genžto těmito kořistěmi po osmašct stoleťj wychowáni, a krmeni, nebo odjwáni a léčení byli! Kdo púgle obdiwowat nákladnost a nesčjslný počet wýstawnostj pro nuzné, nedužiwé, myslj pomínuté, pro sirotky a wěkem usláblé, pro zanesence a počestné wyzdwižených, na gegichžto šjtjtech by wesměs státi měl nápis: „Nás stawěly kořisti dobyté láskau křesťanskau w bogi proti wáśni lidské!“ Akdo opět wykáže mjsta, kde na sutinách týchže dobročinných wýstawnostj, nákladem týmž stawěných, ale prawdem wěků, během wálky, nebo laupežnan rukau zasypaných nynj pole, štěpnice nebo winohrady se wzdělawagj? Tak mocně sepíala křesťanská láska wášně lidské, že swé bohatstwí samoděk tam ukládati přinášely, kde zloděgi nekradau a moli nehryzau!

Odstraňugjc tak náboženstwí Kristowo každau překážku, genž hogněgájmú prýštěnj dobročinnosti bránj, nechce, aby se dobročinnost žebrotau pohltila; ano spjš se žebrotě protiwj. Prawj Kristus owšem: „Buďte tak milosrdnj, ga-

ko Otec váš milosrdný gest.“ Luk. VI, 36.: ale což těmi slovy chce? Snad nehodné a zahálčivé lidi na ugmu pravých nuzných podporovati? Neučij nikdež, žeby Bůh w hognosti swého milosrdenstwj člověku polj swých newzděláwagjcjmu, byš by ruce k nebi sebe wýš zdwihal, úrody udělowal; okazugeš, že žiwj Bůh ptactwo, které nesege, a odjwá bylinu, která nepřede: ale neokazuje nikdež, gak by ptactwo sjtí a bylina přjsti mohla. Přestáwá Bůh milosrdným býti k tomu, genž wýmjek, na které swé milosrdenstwj upjná, newyplňuje. Zdaž tedy mohl Kristus na swých wyznawačjch wětšjho, a tudjž také hřjšného milosrdenstwj hledati, než to gest, kterým náš Bůh příkladně swjtj? Uvádj spasitel též příklady, kde se prosba (ale sprawedliwá) pro pauhau důtěrnost vyplňuje; a wšak ta nikoli k následowánj nehodných w Ewangelium stogj.

Odtud welj swatý Pawel, aby negedl, kdokoli nechce pracowati; 2 Tes. III, 10. odtud zrazuge Spasitel křesťanům honositi se almužnau (Mat. VI, 2. 3.), a zawrhuge týmiž slovy patně ohyzdný prostředek farizejského wyhledáwánj sláwy, gežto nuzné až k uličnj žebrotě a k wytraubenj milosrdenstwj donutiti; odtud nesajmá spasitel s žebroty ani tu weřegnau hanbu, w kterau tato wýžiwa od gaktěžiwa mezi všemi národy padala; ano uwáděge nesprawedliwého wladěre, rokugjcjho s sebau samým, čjm

by swúg žiwot po složenj súřadu tráwiti měl, klade mu žebrotu wprostřed mezi krádež a práci, s tjm wygádřenjm: „žebřati se stydjm.“ Luk. XVI, 3. Dost zagisté obtěžnostj w takowém náboženstwj žebrotě nawálených, které zřetelněgi mluwiti nesmj, aby gednák lakomosti posilu nedálo, gednák wládám, na nichž trpěnj nebo wyzdwiženj žebroty nazwjce záležj, přjčinu ke stěžnosti na wbjhánj do gegich okresů neposkytalo.

(Budauče dokončenj.)

3. Případy z cirkewnjo práwa.

(Pokračowánj.)

Od Josefa Helferta, Doktora w práwch, c. k. professora cirkewnjo a římského práwa, arcib. konsistorijnho raddy &c.

IV.

Poddaný gedem z panstwj a osady *A.* pro lepšj wýžiwu přešel u wrchnosti *B.* w poddanost, a ze swé osady *A.* do osady *B.* se přestěhowal. Zdržowaw se w osadě *B.* giž několik měsjećů, ohlásil se u tamnjho duchownjho pastýře ku přešpané zkaušce z náboženstwj, mage aumysl, oddati se se swau newěstau z osady *C.* W této zkaušce ale tak zle obstál, že duchownj zpráw-

ce geho w *B.* za potřebné uznal, znowu geg w náboženstwj řádně wycwičowati. Několikkráte tento osadnjik ke cwičenj tomu se dostawil, než brzy se toho nabažiw, došel k swému předešlému duchownjmu zprávci w *A.*, a dal se gemu k témuž konci w náboženstwj zkaušeti, nic gemu o swém přestěhowánj nepowjdale. Poněwadž pak ta wes, w nž tento osadnjik někdy byl zůstáwal, od fary *A* welmi vzdálena byla, newěděl farář o změněném bytu swého býwalého osadnjika, a tedy beze všech okolků wzal ho do zkaušky; náhodau pak o ty samé věci se ho ptal, gimž se byl ženich ten w křesťanském cwičenj u druhého faráře w *B.* nedáwno naučil. Proto že dobře odpowjdal, farář w *A.* nastáwagjic manželstwo řádně ohlásil, a po odbytých ohláškách řečenému osadnjiku wyswědčenj toho wystawil. Na poukázanj wyswědčenj takowéhoto stalých se ohlášek byl onen poddaný na faře *C.*, k nž newěsta náležela, oddán, a wrátil se po oddawkách do swého bytu w *B.*

Nenj pochybnosti, žeby toto manželstwo neplatné nebylo. Nebo k platnosti ohlášek, a k záwsegjic od nich platnosti manželstwa požaduje se w §. 71. wšeob. měst. zák., aby se ohlášky w téže osadě staly, we kteréž ženich a newěsta obýwaji. Gestli tu wždy zůstáwali, anebo teprwa den se zdržowali, nečinj rozdjlj. Krát-

lé obývánj w nowém bytu tehla genom ge powáženj hodno, kdy se o to gEDA, či učiněné ohlásky w mjestě bytu nowého gsau dostatečny; a tu nařizage §. 72. wšeob. zákon. měst. že, kdy zasljbenci oba, nebo geden z nich w poslednjm obydlj gestě celých šest neděl se nezdržuj, ohlásky taky w tom mjestě, kde před tjm déle nežli šest neděl byli obýwali, se státi magj. — W takowémto případku owšem se ohlásky také w prwnějšj osadě konati musej, než ne toliko a gedině neb hlawně tu, nýbrž ney důležitějšj ohlásky zůstawaj ty, které se w nynějšjm bydlišti staly. Ony ohlásky, které w předešlém bydlišti se činj, gen gako pospolu, co wedlegšj wěc, se konaj, gakož se w zákoně ze slowjčka také poznává; a tjm, gestliže geden z manželů we swé nowé osadě teprwa osm dnj bydlel, a tam ohlásky měl, manželstwo nicméně platným zůstawá, ačby i w prwnj osadě geho ohlašowáno nebylo; naproti tomu ale podlé §§. 71. a 74. neplatným bude, kdyby se ohlásky genom w prwnj osadě a ne w nowějšj, totiž w poslednjm bydlišti, byly staly. — Giž pak tedy tjm wjce ono manželstwo neplatným býti musej, při němž po mnohoměsjcowém obývánj w nowé osadě, ne w této, nýbrž w předešlé ohlásky se wykonaly, w osadě, z nž ženich giž dáwno se byl zcela odstěhowal.

Ted' se ale namjta otázka, co se má činiti, přigde-li takowé manželstwo některému suřada w

známost, a kdo nad jeho neplatnost žalovati může. Nedůstatek ohlášek gesti podle §. 94. wš. zákon. měst. privatnj záváda, o njež se prawj w zákoně, že neplatnost manželstwa takowého nemá samočinně auřadem býti wyšetřowána, nýbrž že se prosba těch, kdo uzawřeným s těmi záwadami manželstwem we swých prawjch gsau ztenčeni, očekawati má.

Práwě ale o to spor se wede, komu se zanedbánjm ohlášek při některém manželstwě, příkořj děge?

Zprávci duchownjmu se křiwda nestává, nebo on má toliko powinnost, ohlášky učiniti, a práwo gen potud, dokudž w geho osadě bez geho powolenj nikdo giný nemůž manželstwo gakés ohlašowati. Zprávci duchownjmu gen tehďa se pro ohlášky příkořj stává, kdy někdo giný, nebo cizj kněz w geho osadě ohlášky byl učinil; ne pak tjm, že se w nj ohlášky zcela zamaškaly, poněwadž tu toliko powinnosti swé byl zbawen. — Zasnaubeni čili manželé nemohau na křiwdu žalowati, proto že ohlášky gsau weřegné ustanowenj, k němuž privatnj člověk nemá práwa, alebrž toliko powinnost, gemu žádost učiniti. Wjme ze zkušnosti, gak snažně zasnaubeni o to usilugj, aby se této powinnosti zbawili, a gedněm nebo dwogjm ohláškám se wyhnuli. Zákon sám to za milost powážuge, kdy se zasnaubením gedny, dwoge, nebo wšecky ohlášky prominau, gakož se to z §. §. 85 — 88. wš. zák. m.

poznává. — Tím méně komu třetímu se tím ugma stává, poněwadž třetí osoba toliko naswé-wolné prowlánj či oženěnj poddaného swé moci zasnaubence žalowati, a genom newšjmánjm toho přiwoleňj, které děti má, ukřiwděna býti může.

Gá co se mne týče, mjnjm, že skrze scházegjcy ohlásky genom ten z manželki na neplatnost manželstwa žalowati může, kdo ze swéstrany ohlásky wykonati dal, an tyto ze strany druhého se byly opominuly. Mysljm, že ohlásky nemagj toliko weřegný aučel, který w tom záležj, aby se zákonnj překážka čili záváda manželstwa odkryla: — ale že magj také aučel osobnj, saukromnj, totiž aby se nastáwagjcy swatba rozhlásila, a tím aby každý ze zasnaubenců při-ležitosti nabył, toho se doslechnuti, co se o zamjnuěném manželstwu mezi lidem saudj, a co se o powaze, o chowánj, o mohowitosti, o přjbu-zenstwu a o giných důležitých osobnostech bu-daucjho chotě, nebo choti mluwj; nebo to lidé z přirozeného puzeňj tak we zwyku magj, že zwě-děwše o gistotě gakého sňátku manželského, že-nichowy i newěstiny chyby a wady dosti pře-třepáwagj a rozhlašugj. Přjležitost takowá ale tomu ze zasljbenců se bere, který sňátek uza-wře, anse ohlásky ze strany druhého byly zameš-kaly; tím se gemu owšem křiwdá a přjkořj dě-ge, a tedy gemu i práwo náležeti musj, proti platnosti swého manželstwa se zepřjti.

Obrátjme-li toto k našj připadnosti, nezbyvá pochybnosti, že newěsta na neplatnost manželstwa žalobu wěsti může, gestli byla mjuila, že muž gegj gakožto ženich w osadě *B.* byl ohlášen. Toto práwo gegj ale přestává, gestli o gehu podvodu wěděla, anebo w něm snad i napomáhala. Tu giž platnost manželstwa od nikoho nemůže býti nařčena.

Či ale proto gegich sňátek swé wady pozbu-
de, a zdali proto giž nic se učiniti nemůže, aby se gehu nedostatek zprawil? Kdo by to zapj-
ral, tenby lsti a podvodu naháněl, a neprawost zastával. Gedná se ale gen o to, aby se prawá cesta našla, njž by lze bylo dogjti se žádaného konce; a takowé cesty gsau dwoge: —

Předně, nemůže to faráři w *B.* lhostegným býti, že má osadnjka, který nepowědom gsa prawd náboženských, opowrhl podanau sobě přijlezitost, njžby zdarma a pohodlně neypotřebnějšich zná-
mostj w náboženstwj nabył. Bude tedy na tom-
to faráři, aby osadnjka onoho k sobě powolal, gemu trestu hodné přelstěj zákona wytknul, a se nahjdł, že gemu i nynj potřebného wyučowá-
nj udjleti bude, gestli swau chybu nahljžj, a swüg sňátek neplatný i po čase platným učiniti hotow gest. Má-li tato domluwa dobrý aučinek a přigme-li zanedbaný osadnjk potřebné wyu-
čowánj, může farář po přišlém powolenj od krag-
ského auřadu, nebo od řizenj zemského, tyto zdánliwé manžely we swém pokogi, neb w ko-

stele bez ohlášek a bez svědků znowu oddati. Oni opodstatnj sami neplatné své manželstwo, pronášejíce znowu své swolenj, že se na pořád za manžely mjti budou; kněz pak jim poslaужj swátostj, kteráž jim pro nedostatek platného občanského manželského usnešenj, gawkowěz k swátostj manželstwj newyhnutedlně potřebné gest, posud gestě ani udělena nebyla. K obému však nenj žádných svědků potřebj.

Nechce-li se tomu trestu hodný osadnjk podwoliti, dlužno farári dle předpisu dworsk. dekretu ode dne 18. čerwna 1826. pokračowati a winnjka mooj wrchnostenského auřadu k nadřečenému směru k sobě předwolati. Takowýto púhon a auřednj se dostawenj bude bez pochyby postačowati, aniž bude potřebno udati zaumyslný přestupek zákona manželstwj; gelikož žádný osadnjk nezanedbá na auřednj púhon před faráře se dostawiti, a dálšjmu u té věci pokračowánj se podrobiti; duchownj pak zpráwce žalobami, zvláště pak w trestu hodných případnostech, řádným způsobem nikoli zanášetise nemá. K žalobě přikročj duchownj zpráwce až tenkrátě, když se po dobrém nic nedalo pořjiti, neb kdyby wrchnost na časté požadowánj o dostawenj se k němu téhož osadnjka přjčinu toho zwěděti žádala.

Mimo takowé duchownjho zpráwce pokračowánj může se též přihoditi, že wrchnost w té věci sama o sobě gedná. Kdo se totiž se za-

mlčením sobě powědomé právní překážky manželství, nezgednaw sobě řádného prominutí neboli dispensace, oddati dá, winen gest těžkého policejního přestupku, a gakovýmž 3 — 6ti měsíční tihé wězení spogeno gest (Wiz knihu trest. zákonů II. díl §. 252.) Dozwj-li se tedy gakovým-koři způsobem mjstní wrečnost, gakožto politický auřad, genuž wyšetřowánj a káránj weškerých těžkých policejních přestupků příslušj, že manželství bez předepsaných ohlášek uzavřeno bylo: musj newyhautedlně k wyšetřowánj přikročiti a winného manžela, aneb oba, pakli o tom wěděh, k odpowjdanj a k trestu pohnati. Že tato překážka manželství privatnj gest, to nic na škodu, gakkoli napotom prominuta býti může, ano někdy také i zákonem prominuta býwá. Stalo-li se wše tak, wydán-li byl totiž politickým auřadem usudek, wykonána-li byla čili prominuta pokuta přestupnjkům zákona: důkaz neplatnosti téhož manželství tjm samým gest dowozen.

Aby takowé neplatné manželství platným učiněno, aneb opodstatněno bylo, k tomu nemo-hau odporugicj manželé nižádnau fysickau mocj donuceni býti. K témuž aučelu zbýwagj duchownjmu pastýři toliko pohnůtky krozuma se schylugicj, gakowé gsau: wyučowánj, přeswědčowánj a t. d. Nebo gakkoli se takowé neplatné manželství welice sauložnictwj podobá, a obec wšjm právem proti sauložnictwj horliti a přjsně ge zamozowati musj: předce nenj sauložnictwj, a ne-

může proto také jako takové rozvedeno býti. Aby se zemské právo jakožto právní auřad toho ugal, to se zde nikoli nemůže státi, pokudž toho některá strana, kteréž bylo ukřiwděno, nepožaduge; politický pak úřad nenj s to tento gen zdánliwě a neplatně uzavřený mánželský swazek w nížádné příjpadnosti a w nížádných okolnostech rozrušiti. — Takowéto twrdošjgné manžely musj tedy farář wyučowati, že gim gegich odporowánj zhola nic neprospjwá, gelikož wedlé zákonů ani od sebe pustiti, ani k ginému manželskému sňátku přikročiti, ani konečně manželského swého práwa bez hřjchu užjwati nesměgj.

Opodstatněnj manželstw, kteréž se stává po práwnjm wyšetřowánj, aneb když wěc ta mimo to u weřegnost přišla, gest opodstatněnj zákonnj, gakowěz §. 88. kn. měst. z. předpisuge. Zde nepostačuge, aby manželé slowy a zgewnými skutky mezi sebau se usnesli, že se na pořád za skutečné manžely mji budau; nýbrž usnešenj takowé musj se před duchownjm zpráwcem adwěma důwěrnýma swědky státi; a mimo to musegj se dát dřjwe geště ohlásit, aneb prominutj ohlášek sobě wygednati. Nebo pokudž opodstatněnj manželstw také sňátkem manželským gest, a před každým sňátkem manželským ohlášky předcházeti musegj: gest ohlášek i při opodstatněnj rowněž třeba; ginák by opodstatněné manželstw pro tu samu přjčinu, gako uzavřený prwnj sňátek neplatné bylo.

Při opodsatněnj sňátku se toliko opakowánj ohlášek zákonem prominuge. O opakowánj ohlášek může gen tenkráté řeč býti, pakli se při uzavřeném prwnjm sňátku staly; což se wšak w uwedené této příjpadnosti nikqliwěk nestalo, proč i toto zákonnj dobrodinj zde užjwáno býti nemůže.

V.

Může-li katolický rakauský poddaný nekatolickau smužen rozwedenau cizokraganku za manželku pogiti?

Na tuto od cizozemských protestantských spisowatelů za nowějšjch časů často omlauwanau otázku dlužno w Rakausku následowně odpowjdati.

Přede wšjm znamenati slušj, že slowo *rozwedenj* w prawém a vlastnjm smyslu wzato gest, gak ge kniha m. z. užjwá, za aupné totiž rozrušenj platně uzavřeného sňátku manželského, kteréžto roztrúšenj zákonnjci (Canonisten) wygáďrenjm: *divortium totale seu quoad vinculum* znamenagj.

Chce-li na takowýto způsob rozwedený nekatolický manžel neb manželka s katolickým poddaným w staw manželský wstaupiti: gest na to zřetel mjtí, zdali w ty doby, kdy sňátek tento uzavřen býti má, druhá rozwedená strana gešté žige čili nic.

I. Gest-li manžel, s njmž nekatolická newěsta rozvedena byla, w čas gegjho nowého prowdánj giž nežige, může s nj katolická strana beze wšeho rozpaku w manželstwj wstaupiti. Nekatolická newěsta nenj giž wjce na předešlého swého manžela wázána, neboť aumrtjmgého gest manželský swazek rozwázán; i nenj tu giž žádné překážky, žádného prwněgšjho záwazku. Katoljk si béře nekatolicku gakožto úmrtjmgého manžela owdowělau osobu. O tom wšak, zdali gaké a kteraké bylo rozwedenj nekatolické newěsty s prwněgšjm gegjm manželem, aneb kteraká toho byla přjčina, nenj giž wjce otázky. Poměr gegich k sobě gest tak pozorován, gako kdyby žádného giného rozwedenj, nežli rozwedenj úmrtjmgého nebylo se stalo.

II. Pakli w čas nowého zasnáubenj manžel rozwedené nekatolické cizokraganky žige, záležj dále na tom, chce-li katolický rakauský poddaný w cizj zemi aneb w rakauské obci s nj se oddati; a w prwnj přjpadnosti opět, mjunj-li na wždy w cizé zemi zůstati, neboli na krátce neb na dlauze do rakauských zemj opět se nawrátiti.

1) Má-li snátek w cizině uzavřen býti, a A) mjunj-li katolický rakauský poddaný tamtéž zůstati: nenj zákonúm rakauským, nýbrž zákonúm oné cizj země podroben. Kniha měst. zák. nařizuge totiž w §. 37., aby wšecká práwnj gednánj, w kteráž rakauský poddaný w cizj zemi s

cizozemci byl wešel, dle tamnějšich zákonů sauzena byla. Sňátek manželský gest rovněž práwnj gednánj; pročez stává-li se w cizj zemi, musj podlé tamnějšich zákonů uzawřen býti, byt i gedna strana rakauský poddaný byl. W této přípádnosti přigde opět na to, zdaž cizozemské práwo katoljkům manželstwj s rozwedeným nekatolickým manželem za žiwobytj druhého rozwedeného manžela zakazuje, čili nic. a) Zakazuje-li: nesmj rakauský katolický poddaný rozwedenau nekatolickau cizokraganku manželsky pognauti, a byt se to bylo předc stalo, gest manželstwj takowé neplatné. Na tom nic nezáležj, gestli nekatolická cizokraganka poddanau té cizj obce, kde se manželstwj státi má, aneb ne-nj, a gestli zákon země, odkuď ona pocházj, to samé nebo něco giného prikazuje. b) Nezakazuje-li cizozemské práwo takowého manželstwj: gest geště gedenkrátě rozdjl činiti, zdaž se oba, ženich i newěsta prohlásj, že wedlé zákonů, gimž gedna neb druhá strana gakožto poddaný podléhá, w manželstwj wstapiti mjnj, aneb zdaž takowé prohlášenj opominau. a) Prohlásj-li se, že wedlé zákonů obce, gjž gedna strana gako poddaný přináležj, w manželstwj wegjti chtj, a zapowjdaj-li tyto zákony manželstwj mezi katoljkem a rozwedenau nekatolickau osobau za žiwobytj druhé rozwedené strany: nemohau opět sňátek spolu uzawřjti. β) Nezapowjdaj-li wšak

**

zákonové takové manželstwj, aneb neděge-li se nimi o takowéto příjpadnosti nižádná zmjnká, stane se uzavřené manželstwj platné, a manželowé nemohau proto ani w cizině, ani w rakauských zemjch w potaz bráni býti. Proti rakauskému poddanému může gen tenkráté pokračowáno býti, kdyby se byl proti zákonu wystěhowánj prohlřešil, tenkráté však všeliké wyšetřowánj a odsauzenj pauze gen na tento pohřešek se wztahuje, a o platnosti neb neplatnosti gehu manželstwj nestane se ni zmjnký.

To však gediné platj in foro fori; ginak wěc ta se nacházj in foro poli. Katolický rakauský poddaný musj všeliké, práwně a platně uzavřené manželstwj mezi křesťany za swazek na čas celého žiwobyjtj trwagjcy a gakýž nižádnau udalostj zrušen býti nemá, pozorowati. On musj proto také manželstwj rozwedené nekatolické newěsty za žiwobyjtj gegjho rozwedeného manžela za posud trwagjcy uznati, a w swědomj swém přeswědčen býti, že gi nesmj za manželku pogjti. Pogme-li gi předce: musj sobě w swědomj swém wytykati, že se dwogženstwj, geli osoba ženská, dwogmužstwj (Bigamia) dopustil, že gest cizoložnjkem, a že tak dláuhu w cizoložstwj žige, pokud w manželstwj tom trwá, byt i newjm co zákonové cizozemštj proti tomu mluwili, a byt i sebe wjce manželstwj takové udržeti hleděli a ge opatrowali.

B) Gestli katolický rakauský poddaný toho aumyslu, po uzavřeném manželstwí s rozvedenau nekatolickau cizokragankau do rakauských zemí opět se nawrátiti, a se usaditi: nesmj w manželstwí to wegiti, a wešel-li, gest neplatné. Kn. m. z. §. 4 nařizuge, že rakaušti občané také w počínánjch a gednánjch, gakéž mimo swých zemí před se berau, rakauskými zákony wázáni zůstawaj, pokudž gegich osobnj schopnost k gich podniknutj tjm obmezena gest, a pokudž takowá gegich počínánj a gednánj zároweň w rakauských zemích práwoplatné následky mji magj. Dworský wšak dekret ode dne 4. a 26. srpna 1814. obmezuge osobnj schopnost katolického rakauského poddaného k uzavřenj manželstwí s rozvedenau nekatolickau osobau za žiwobytj gegjho manžela, prawjc, že, pakli manželstwí nekatolických křesťanů podlé swazku rozlaučeno býwá, rozvedeným nekatolickým osobám se toliko dowoluge, za žiwobytj rozvedené druhé strany s nekatolickau osobau w platné manželstwí wstau-piti. Zde tedy patrno, že zákonnj předpis tento i geho se týče, a že, wrátj-li se po uzavřeném sňátku opět do rakauských zemí, dozvěděwši se gakýmkoli způsobem o tomto sňátku zemské práwo, mocj swau wyšetřowánj začjti a úsudek taký wydati musj, že manželstwí to neplatné gest.

2) Chce-li rakauský katolický poddaný swau rozvedenau nekatolickau newěstu za žiwobytj

muže, s nímž rozvedena byla, w rakauských zemjch w manželstwj pogjti: nemůže se mu k sňátku tomu nikterakž přiwoliti. Kn. m. z. §. 36. nařizuje totiž, že pakli cizozemec w našich zemjch se zdejší občanem w gednánj obapolně zawuzgjcj wcházj, takowé bez wýminky wedlé též knihy zákonnj sauzeno býti má. Dworský však dekret ode dne 4. a 26. srpna 1814. obsahuje, gakž w něm zřetelně psáno, wyswětlenj §. 119. k. m. z., kterýžto §. o opětném zasnaubenj nekatolických manželů gedná. Dworský dekret tento slušj tedy gakožto wyswětlugjcj, do zákonnj knihy náležegjcj předpis pozorowati, a pokudž njm, gak gsme byli okázali (Lit. B.) takowé manželstwj za neplatné prohlášeno, nesmj tedy také uzawřeno býti, a gest neplatné, pakliby se bylo předce uzawřelo. Na panugjcj práwo w obci, odkud cizokraganka pocházj, nebéře se nižádného ohledu, aniž zde nalezá mjsta privatnj usnesenj, aby práwo obce, kteréž ona poddána gest, při uzawřenj sňátku manželského za základ položeno bylo.

Z toho ze všeho wyswítá, že gest gen gedná případnost, kdy rakauský katolický poddáný s rozwedenau nekatolickau cizokragankau za žiwobyťj gegjho manžela w platné manželstwj wegjtj může, a že i tato platnost pauze na wněgšj práwo obmezena gest. We swědomj a wedlé základu katolické wjry nemůže platnost tako-

wého manželstwj nigakž připuštěna aniž zastáwána býti.

Wedlé toho může i otázka rozřešena býti, z laž wúbec katoljk rozwedenau nekatolickau osobu za žiwobyty gegjho maužela za manželku pogjti může.

Nechť si někteřj nekatoličtj mudráci cokoli proti tomu pronášegj, a nechť gak chtěgj proti platnosti takowých manželstwj horlj: katolickému křesťanu neslušno, gim swau libost gewiti; nýbrž dlužno gich želeti, že čas swúg hádánjm se o prawdu, kteráž každému katoljku gakožto newywratitedlná zgewna gest, wynakládagj.

Žádagj-li tedy dwa cizozemštj swadebčané, z nichž gedem katoljk, druhý pak od swého maužela rozwedený nekatoljk gest, duchownjho pastýře o kněžské přispěnj k swému zasnaubenj: smj on — deyme tomu, že gegich manželstwj žádná giná giž překážka, zwláště překážka pokrytosti (clandestinitas), kteráž maňželský sňátek od giného, kromě řádného duchownjho zprawce, a bez prošlých ohlášek uzawřiti zakazuje, záwadau nenj, nýbrž že magj důstatečnau přjčinu wzdegsjich zemjch w manželstwj wegjti, a s potřebným dowolenjm se wykážj — gen tenkráte gim přisluhowati, pakli mu důkaz předložen bude, že druhá rozwedená strana zemřela; ginák ale nesmj k tomu swoliti, nedbage na gegich předstawowanj, aniž mu radno, dotazem snad teprw duchownj neb swětskau některau wrchnost obtěžo-

wati. Cizozemskými zákony, genž gim sňátek ten dowolugj, nesmj se dát másti. Zákonové náboženstwj geho platj wjce, a tito zněgj bezwýmjnečně. Také nemůže namjáno býti, že katolický duchownj zpráwce toliko osobnjm swým přispěnjm bez udělenj swátosti, při prohlášenj zasnubugjcjch se propúgčiti se může. — Kde gest gedna strana katolická, nesmj se to státi. Katoljk nemůže bez hřjchu onu k geho spáse a k poswěcenj geho stawu manželského ustanowenau swátost k wůli swé smyslné náklounosti, swé náružiwosti nebo časného prospěchu obětowati, a katolický kněz nesmj k zanedbánj tétéž swátosti nižádným způsobem napomáhati. Ginákby katolický kněz přisluhowal při uzawjránj sauložnictwj, a udělowalby gakýmsi způsobem přjtomnostj swau něgaké wáznosti k páchánj dwogženstwj neboli dwogmužstwj swému katolickému spoluwěrci, což staw geho s sebau nikoliwěk nepřinášj.

4. Apologetika Křesťansko - Katolická, velikomocný prostředek k rozšíření wjry Kri- stowy na tomto světě.

Od Františka Aloysia Wacka, bisk. králowéhrad. notaria, &c.

(Dokončení.)

VI.

Filostrat. Znamenité mjsto mezi odpůr-
ci cirkwe Kristowy též Flawiowi Filostratowi
přináležj, kterýž w osmi od sebe vydaných kni-
hách Apollonia Tyanenského — od města Tya-
ny w Kapadocii tak zwaného, — co Boha kře-
sťanům na příkoř představuge, a i nad gich
Spasitele geg wznášj. *) Filostrat a staupenec
geho Hierokles náležej sice dle žiwobytu swé-
ho do vyššjho wěku, na počátku stoletj třetjho
zde dokonawše; widělo se mi wšak za dobré, s
nimi řad odbognjků Kristowých w prwnjch pě-
ti stoletjch dokonati; gelikož obadwa obzvlášt-
njm, ale sobě podobným způsobem cirkwi Kri-
stowě škoditi chtěli. —

Apollonius, gsa sawěký s Kristem, rozhlá-
šeným za swého wěku sofistau byl, co pythago-
rický fanatik, ale při tom podgatý myšlénkau tau,
aby we východnjch a západnjch kraginách teh-
degšjho vzdělaného swěta náboženstwj lidu o-

*) Wiz Flav. Philostrati vita Apollonii Tyanensis lib. VIII.
Edit. Gothofr. Olearii. Lips. 1709. Fol. —

becného dle smyslu swého změnil, čili zpythagorisowal, k čemuž rozličného použil mamictwj, kteréhož poskytovala mu astrologie, theurgie, kauzedlnictwj a černokněžstw, (magie a nekromantie,) a mage při tom wznešenau osobu a přjsný weda žiwot, lidi zemj těch, po kterýchž putowal, tak pro sebe pogał, aneb raděgi třeštil, že geg za wyššj drželi bytnost, božskau čest mu wzdáwagjce, a chrámy a modly mu zaswěcugjce, gakožto učinili i cjsařowé Aurelián a Alexander Séverns. O onomno Vopiscus in vita Aureliani c. 24. wece: že Apollonia za boha ctil, — Apollonium ipsum pro Numine frequentandum — a tento mezi swými Skřitky (domownjmi búžky) i Apollonia měl, gakož Lampridius in vita Alexandri Severi cap. 29. oswědčuje. — Tjm zlopowěstněgšjm a zawrženěgšjm stal se ale lidu křesťanskému skrze swau přenáramnau nerownost k Ježši Kristu, nechať od swých řanatických ctitelů nad něg wywýšen byl. —

Tohoto muže tedy sepsal žiwot Flavius Philostratus, wyljčiw geg tak přepodiwnými, bágečnými wěcmi, že důmyslný, wysoce učený Herder o něm gest wyznal: „*Román to gest od počátku až ku konci; román, při kterémž nám Kristus ani nenapadá, aneb napadá as tak, gakož sobě čistau, prostau prawdu při té neybohatsj, neywylyčeněgšj lži připomjáme.*“ *) A před-

*) Wjz krásný spis geho: „*Briefe, das Studium der Theologie betreffend, Weimar 1785.*“ List 34tý.

ceť geště před nemnoha léty časopis Jason dle příkladu Agathodémona Wielandowa dosti hrubě to na gewo dal, že Apollonia Tyanského Kristu Pánu rowna činj, ano, weliký předek mu před tjmto dáwá. Našeho nenábožného wěku, kterýž tak rád *oswjceným* sluge, smutná to powaha gest, *pauhé lidi*, nechať maudřej a w něčem slowutnj gsau, *našemu Božskému Spasiteli předkládati*. W mnohočteném slownjku konwersačnjm mudrci Sokratowi *třinácte* plných stran gest wěnowáno, gešto o Božském zakladateli wjry křesťanské spisowatel ledwa wěděł, gak *tři* stránky naplniti. Ay! gak to hlasitě mluwjcj znamenj našeho wěku! —

Swrchu dotčený román, w kterémž Filostrat zbožňuje Apollonia swého, nese úplně ráz času swého; neboť tehdáž wyličowala se gména starých mudrců kauzly, zázraky, bágkami, a skrze nekromantické uměnj wzkřešowali se zmrtvých. Wěděliť tehdáž, dj slowutný Herder giž w uwedeném spisu, wěci na neyweyš nemotorné s rozumem sgednotiti, gen když to podiwně, zázračně, theurgicky do ušj znělo. —

Tak také učený protestant Buhle w swém žiwotopisu Apollonia prawj: „Dass er das Wahre der Geschichte zum grossen Theile in einen Roman umgebildet habe, fällt in die Augen.“ A o Apolloniowi dokládá: „Bei exaltirter Phantasie traute er sich den Besitz geheimer Wissenschaft und Kunst zu. Anfangs vielleicht Betrügener wurde er dann zum eitlen, anmassenden aber verschmitzten Betrüger und Gauckler.“

Zaljubljenj w takowémžto čtenj tenkráté wúbec panowalo, a i welicj onoho wěku, gakož cjsař Antonja Karakalla a Julia cjsaře Septimia Severa manželka, rodem Asiatka († 217) welikau k němu chuť progewowali, práwě gakož i unás, kde přemnoho lidj nad čtenj dosti nemotorných románů nic blaženějšjho nezná. *) Karakalla práwě proto, gakž to oswědčuje Dio Cassius lib. 77. c. 18. Apollonia sobě tak zamilowal; poněwadž gehu zázračenj čili raděgi čarowánj a kauzlowánj welmi lahodilo pochotnosti gehu. Julij cjsařownu ale, co nárůžiwau milownici theurgie, wšady sofistowé a rhetorowé prowázeli, gegj wraucj chtjč potakowém diwotworném uměnj a čtenj hogně ukogujce. **)

Aby w zmjlený wěnectakowých zázračných powjdek též Filostrat gakés kwjtko wpletl, nazbjraltě hágek obsahu podobného ze wšech končin a kautů swěta, s mnohými prawdiwými přjběhy to smjšiw a tak wyljčiw Apolloniůw žiwot, gegž mnoho pohanů za diwotworný měli, čjmž té panj welice zawdělčil se; neboť co Damis rozený z Assyrie, Apolloniůw gsa družebnj k nacestách gehu, o něm gest sepsal, ***) to pro pře-

*) „Man muss es gestehen, — wece p. Herder — dass unsere Zeit an Romaneusucht, und pretiöser Aufstutzung der leersten Wahngestalten zur höchsten Bewunderung der Caracallen, Julien und Severo jener Zeit nicht nachgehen möchte.“ List 34. str. 134. —

**) Wiz Spartiana in Severo († 202) cap. 18. —

***) Damisůw žiwotopiš Suidas (wiz gehu *Δαμῖς*) nám pozůstawil.

drážděnou obraznost Juliinu již bezvábné bylo; dalať tedy, jak Spartian l. c. svědčj, sama Filostratowi rozkaz, přepracowati spis geho (*μεταγραψαι τας διατριβας*) a lepšjm twarem geg přiodjti; gelikož Damis *swětle* sice, ale ne dosti *trfne* (*σοφως μιν ου δεξιως*) gest psal.

Z takowýchto rozličných zbjrek utwořil tedy Filostrat swúg peřestý román, w něgž tolika hoboňků wetkáno gest, k žiwotu Apollonia nižádného potahu naprosto nemagjch, u př. o samoletu (Phönixu), o Satyrech, trpasljch, o řece Paktolu, o horách Taurusu a Kaukasu, o diwotworech w Aethiopii a t. d. Poněwadž prostá prawda málo již účinkowala na ducha gistých lidj, magjch obraznost skrze přehnané bágkowanj přjliš. rozhycenau, musilyť se obstarati stkwostné lži, abychom tak řekli, a mnohotwárnými kauzly se wyljčiti, gichžto půwod se kladl do tak vzdálených končin swěta, kamž ne tak lehce možno člověku proniknauti, a zdali ty zpráwy prawé gsau, toho se dopjditi. Wtipně ale o tom prawj p. Herder lib. c. „Es steht schlecht um ein Ideal, wenn es solche pretiöse Prahlereien nöthig hat, sich zu empfehlen.“ —

Prameny swé, z kterýchž Filostrat wywázil ty pođiwné zpráwy swé, z částky uwádjsám; jak však nestatné, jak wadné gsau, z nich samých dosti patrno gest. *) W onom ale powěřči-

*) Uwádj ty gehu prameny Dr. Lüderwald w swém Antihieroclesu (Halle 1793) na str. 8 — 16, ze samého Damisa wzaté. —

wém, lehkowěřjcjm wěku zjškaly sobě předce u zaslepených pohanů wšeobecné wjry. Taktě gisty Eunapius ze školy Pythagorské powěrau tak opogen byl, že weřegně wyznal: že by spis Filostratůw neměl mjti názew: „Apollonia Tyan-ského žiwot,“ — alebrž: *přjchod Boha na tento swět*;“ a historik Flavius Vopiscus in vita Aureliani cap. 24. uctiwostj k tomu muži gako myslj wytržen pjše: *Quid enim illo viro sanctius? venerabilius? antiquius, diviniusque inter homines fuit? Ille mortuis reddidit vitam; ille multa ultra homines et fecit et dixit, quæ qui uelit nosse, Græcos legat libros, qui de ejus vita scripti sunt.*“ — Gestič z wyznánj spisowatele tohoto, kterýž též w třetjm stoletj žiw byl, widěti, kterak slepá, fanatická wážnost Apolloniowi tehdáž od pohanů wzdáwána byla. —

K prawdě wšak welmi podobno, že co Filostrat o swém Apolloniowi bágj, to w podobnosti nowého zákona činj, t. následuge toho, co tam o Kristu Pánu gest psáno; ač nikoliwěkw zapotřebj nenj, každé i dosti nepatrné podobnosti hledati wpjsmě swatém, gakožto wysoce důstogyný biskup Hurtius činj *); gelikož mnohé wě-

*) Gestič známo, že tento slawný muž, gehožto nadobytegná učenost wšem na odiw gest, tau myšlénkau gako opogen byl, že ze wšech mythologi j celého swěta wždycky prima staminia w biblj se nalezaj. Gakéhož krauceuj, gakýchž hypothesesj, a gakých nucených wýkladů nestála ho tato myšlénka geho! Čičmež geu čtyry prwnj proposicj z geho Demonstratio evangelica, a patrné se o tom přeswědčjme.

ci toliko velmi vzdálenau podobu progewugj, kteréž z giných pramenů, gichžto Filostrat měl takowé množstwj, snadně pocházeti mohau. —

Kdo tu tkaninu djlem prawdiwých djlem smyšlených wěcj we spisu Filostratawě bystřegi prozjá, nemůžet gináče, než též řji: že *bá-
snickým* toliko a *řečnickým* způsobem setkána gest; a protož se nemůžeme dosti wynadiwiti, kterak welice wážný a maudrý protestant Meiners o témž Filostratowi gistiti může: že nižádných gednotliwých okoličnostj w žiwotě Apollonia ne-wymyslil, nýbrž bez wšeho *porušenj* a *přjlišno-
sti* wšecker taktě gest sepsal, gakož to gednák w rukopisu Damisowě a giných pjsemnostech se nalezalo, gednák wšeobecnau powěstj to hlásáno bylo. *) Zaslauženě geg z toho kárá giný Pro-
testant, wysoce učený p. Buhle, řka: „Mit die-
ser Behauptung verträgt sich schon die rhetorisch-
gekünstelte, lobrednerische, Alles zum Ausseror-
dentlichen und Romantisch-Wunderbaren erhö-
hende Manier, im Geschmacke der Rhetoren und
Sophysten im 2ten und 3ten Jahrhundert nach
Christi Geburt auf keine Weise, die in Philostrats
Biographie des Apollonius zu anstössig ist, als
dass man unbefangen ihn für einen treuen Be-
richter bloss dessen, was er von andern irgend
glaubhaften Gewährsmännern vernahm, halten

*) *Wiz*: Meiners Beitrag zur Geschichte der Denkart der
ersten Jahrhunderte nach Christi Geburt. 1782. Str. 19.

möchte.“ *) — Dále we ce tentýž spisowatel. že w témž žiwotopisu okoličnosti se nalezagj, kteréž, prawé historii *zcela na odpor* gsau; též i anachronismů a wěcj neprawdiwých tam hognost. — Tyto wšecky Filostratůw gsau nálezek a wymyšlenost, aby okrášil powjdku swau, ana giž sama sebe za takowau, a mimo to i powrchnj toliko historické uměnj půwodce swého prozrazuge. —

Gakáž tedy toho muže hodnowěrnost, giž každý z toho muž posauditi, powáziw přitom, že Filostrat půdruhého stoletj pozděgi než geho būzek, neb raděgi *nebůh* zde žiw byl — přjležitý to owšem pro lháře a marnochlubnjka čas! — že newj, kde ten geho Bůh umřel; pročěž putuge po swětě, aby geho hrob našel; **) že zpráwy geho od očitého swědka nemagj půwod; nebo Damis, za něgaký čas spolupocestný geho, nebyltě wšeho, co Apollonius mluwil a činil, swědkem; nýbrž udánliwě to buď od něho buď od giných slyšel, aneb dle způsobu dryáčnjků na odiwu lidem to zwětšil, a za zázrak wydal. — A co máme o tom žiwotopisu mysliti, čtauce w něm tolika až k nepochopenj směšných wěcj? — Gednák rozumj Apollonius mluwě zwjřat, které-

*) Wiz : Ersch - und Grubers allgemeine Encyclopedie. 4ter Theil. S. 444.

**) Apollonius měl umřiti za wěku cjsaře Nerry w Efesu; r. 97 neb 98 po Kristowě narozenj.

hož uměnj, gak wece, u Arabů gest nabył, kterjžto snědše srdce z draka z šwitořenj ptactwa wěcj budaucjch předzwjdagj; gednák widj strašliwé obry, hory Kaukasus obýwagjcy, kterýchž mimo něho nikdo newiděl gest; widj na gedné skále geště ty okowy, na kterýchž Prometheus přikowán byl; gednák opět cos klábosj o křežkách Venušiných, magjcy byti polau bjlé a polau černé a t. d. O, gakyčžto předůležitých, wyborných zpráv! Prawdiwě o tom slowutný Herder we spisur dotčeném napsal: „Kdyby gakyš křesťan se byl osmělil, polowici toliko těchto lžj a nemotornostj sepsati, gak by ode všech wysmán, gak zawržen byl! An ale nynj Bůh Apollonius po zemi kráčj, nemagjť dosti slow ku pochwale a oslawě geho.“ —

Diwnátě wšak wěc, že mnozj mužowé, bližšj wěku geho, a djlem i stegnau s njm magjce chuť, za toho geg drželi, čjmž skutečně byl, t. za *γραολογα* (babského žwáce). Jamblichus in *uita Pythagorae* c. 28. o boboňkárjch druhu geho píše: „*Πασι γαρ πιζειυσι τοις τοιςτοις, πολλα δε και αυτοι πειρονται των τοιςτων δη των δοκωντων μυθικων απομνημονευειν*;“ — „že wěřj wšem takowým wěcem, i sami o to se pokúšegjce, podobných wyprawowati bágek.“ A Lucian wyprawowaw podwody gistého Alexandra, zgewně to oswědčuje, že se k Apolloniowi připogil, — nobile par *fratrum*! — a prawj o tomto, že *gest wšech sibalů otec*, gehož činy a kolotánj nazjwá tra-

gedij. *) Gak pak tedy za věku našeho Blountowi gen připadnauti mohlo, muže toho we způsobu Filostratském až k nebi powýsiti! . Připadagj však mnohdy člověku věci, na nichž zdravý rozum lidský *ani toho neymenšjho podjlu nemá.* — Též i německý slavný spisowatel Wieland, ač we swém Agathodémonu o Kristu a wyznavačjch geho mnoho krásného prawj, umj to brzy zase předegjti, by se to hluboce netknulo mysli lidské: i stawj Ježši Kristu Apollonia za rovného gemu druha, a w též mjře, gak obraz tohoto se wjce wywýšuge, Kristus wjce do stjnu ustaupá, tak že každému patrnó, komu Wieland přednost z nich dáwá. — Kterak i tuto stařj i nowj ancikristiáni sobě na wlas podobni gsau! —

Kdo všeho toho, co gsme w §. tomto přednesli, čistým, nepředpogatým powážj srdcem, ochotně wyzná, že by se tak, gako ti řečenj nekřesťané, zklamal, domýšle se, že skrze Apollonia gakés swětlo, gakés spasenj, gakás čistá ctnost a prawý blažený žiwot wzešel natomto swětě; gešto nic takowého nestalo se a nemělo státi. — Kdo však učenj Kristowo tak čisté a prawé, gakéz skutečně gest, přigjmá, kdo powážuge onoho požehnánj, kteréž přineslo swětu, a powždy wjc a wjce na něm ge rozširuge:

*) Lucian: Pseudoment: „*Των Απολλωνιω τω Τυανει πανσυγγενομενων, και τηρ πασαν ωπε τραγωδιαν ειδοτων.*“

tenť dosvědčiti musj, že Apollonius ani w učení, ani w životu, ani w činech nikoliwěk nemůže k Ježši Kristu přirownán býti, ale že toho naprosto *— nichoden gest.* *)

Hierokles. Ten samý účel, gehož následowal w knihách swých Filostratus, wysadil sobě též Hierokles, saudec w Nikomedii w kragině Bythinské a sauwěký cjsaře Diokleciána, kterýž též Kristu Pánu přirownal Apollonia z Tyany, ano nad něg wywýšel geg. „Voluit ostendere, dj Laktancius de justitia lib. V. Apollonium vel paria vel etiam majora fecisse.“ Hierokles, křesťanům ljtý nepřítel, gsa nad Egyptem władařem ustanowen, hroznými nátisky gich swjral, cjsaře Diokleciána k gich pronásledowánj dráždiw, kteréž tento po všech zemjch swých též rozkazowal.

Hierokles i také spisy swými wálčil proti Kristowě wjře, záležegjemi we *dwau knihách* a nazwanými: *φιλαληθής* (prawdomilci). Nedalť gim nápis: *Contra Christianos* — wece dále cjrkewnj otec Laktancius — ne inimice insectari vi-

*) Wiz: Antihierokles (oder) Jesus Christus und Apollon. von Thyana in ihrer grossen Ungleichheit vorgestellt von Dr. J. Lüderwald, Superintendenten u. s. w. Halle 1793. S. 157. 158; kterýž spis wydal proti gistému apologetowi Apollinismu, gehož kniha má názew: Gewissheit der Beweise des Apollinismus von Aemilius Lucinius Cotta, Oberpriester bei dem Tempel des Jupiter Capitolinus zu Rom, aus dem Lateinischen übersetzt von dem Verfasser des Hierocles, Frankf. u. Leipzig 1787.

deatur, sed: *ad Christianos*, ut humane ac benigne consulere putaretur, in quibus ita falsitatem scripturae sacrae arguere conatus est, tamquam sibi esset tota contraria.“ — Tyto učenj Kristowo zlehčugjčj spisy wywrátil mistrně cirkewnj otec Eusebius, kterýž proti Hieroklesowi apologii wjry křesťanské vydal. *) Prawj o nj w Apologetice swé učený p. Heubner: „že všechny gednotliwé marnochlauby a odpory gak životopisce Hieroklesa, tak i hrdiny geho Apollonia dosti na gewo dáwá, předce však celé sobě počjnanj toho šarlatána zúplna newyznačiw, aniž mu náležitě předložiw mrawnau wznešenost Ježše Krista.“ —

Hierokles, gehož Eusebius gakož i Filostrata za učené sice, ale *prawdy welmi mdlo milowné* muže pokládá, Apollonia ctil gakožto Boha, z čehož geg slawný Laktancius (de Justitia lib. V.) důtkliwě kárá. „Cur igitur, — wece — o delirum caput, nemo Apollonium pro Deo colit? nisi forte tu solus, illo scilicet Deo dignus, cum quo te in sempiternum verus Deus puniet.“ — Co však ten chwalořečnj k swém Apol-

*) Laktancius, roznjcen gsa nad zlowolnostj toho odpůrce Kristowa, o těch geho dwau knihách prawj: „Quum talia ignorantiae suae delinamenta fudisset, quum veritatem penitus excidere conatus esset, ausus est libros suos nefarios ac Dei hostes, *φιλαληθεις* (veritatis amatores) annotare. O coecum pectus! o mentem cimmeriis, ut ajunt, tenebris atriolem! Discipulus hic fortasse Anaxagorae fuerit, cui nives atramentum fuerunt.“ Ibidem lib. V.

loniowi znamenitého a wznešeného udává, z větší částky to z života Ježíše Krista gest wzał, smysliw k tomu všelikých přepodiwných a isměšných věcj, aby prawdu zatemniti mohl. *) Co však lhářům se přiházjwá, že přečasto sami s sebau w odpor přicházegj, dle přjslowj: Hac est mendaciorum natura, ut cohærere non possint, — to i gemu se častěgi stalo, což Eusebius patrnými přjklady dowozuge. —

Gakáž však toho přjčina, že mnozj z učných pohanů, tak rádi Kristu Pánu přirovnawali giných mužů, ano geště za wznešeněgšj nad něg ge pokládali? — Když pohanstwj giž w poslednjm leželo taženj, chtěli pohané tito geště žiwota mu prodlaužiti, dokazugjce swětu, že pohanstwo též takowých zbožněných mělo mužů, gakýmž křesťané se honosj; a tudyť to gich namáhánj, předstawiti takowých osob, kteréž dle gegich smyslu skrze swüg zázračný žiwot geště nad Krista předčj, gakož Marcellin k sw. Augustinowi w listu čtwrtém gest napsal: „Apollonium suum nobis et Apulejum, aliosque magicæ artis homines in medium proferunt, quorum majora quam Christi contendunt extitisse miracula.“ Odtud tolik gegich bágek, tolik smyšlených pře-

*) Cum virtutum omnium, ac mirificorum operum laudes in commentitium suum heroem conferre cupiens, non melius aliunde, quam ex verâ Jesu Christi historia arcessere eas potuerit — tak Huetius w ewangelické swé demonstracj prawj.

podivných věcj, aby dosáhli účele swého, kteréž však každý maudrý člowěk zawrhnutí musj.

Práwěž tak, kdo Apollonia, gehož by Hierokles tak rád zbožnil, bedliwě powažuge w geho hrdém sobě počjnánj, u nemalém začasté hluku, w geho modlárstwj bez wšj hodnosti a maudrosti, w geho politických spiknutjch, kterýchžto následowánj welmi škodaé býti by mohlo, a při čemž žádné newinnosti, žádné lásky k bližnjmu a oddanosti k Bohu widěti nenj; kdo geho nemotorných, nic neznamenagjocjch a zcela negistých diwů, gakož i směšných proroctwj bez wšeho wýznamu powažuge; *) kdo od něho přetrpené nátisky co následky hrdého, zwláštnjho ducha a nepokogného poddaného si předstawuge, a takž i geho zatagenau smrt, by w tom Pythagorowi podoben byl, a geho smyšlené wzkrjšenj z mrtwých; kdo wšeho toho, prawjm, bedliwě powažuge, musjť wyznati, že ten muž *dle zwláštnj wíle a wyslanstwj Božjho* na tomto swětě gest nebyl, byť i 90 let wěku swého byl dosáhl; — a kdo gemu *Božstwj připisuge*, tenť nic giného nenj, než — *keykljř a pošetilec*. —

*) Takt gednau w Řjmě prorokowal: „Něco welikého *stane se* a — *nestane se*.“ Geho udánliwých diwů theurgie a theosofie půwodem byly, gežto zde k oklamánj lidstwa provozowal; k gaké wšak pošetlosti a třestiwosti geg musily přiwesti, pozná každý giž z toho, wěda, gakan o nich předstawu měl. „Theurgie, domýšlel se, gest wykonánj tagemných, Bohu milých skutků a mocnost newyslowitelných, Bohu tqliko známých symbolů, skrze kteréž bohowé sem k lidem se přitahugi.“ — Gakyž to wzuešený nesmysl gest! —

VII.

Wšickni až dosud uwedenj odpůrcowé a i hágitelé wjry Kristowy Řekowé byli, řecky též spisy swé skládajce: mělať ale i latinská cirkew od 3ho až do 5ho stoletj wysoce učenýcha slawných mužů, kteříž co welikomyslnj obhágcce cirkwe Kristowy wystaupiwše, slowutných w ohledu tom latinských spisů nám zůstawili; gichž-to gména gsau: Arnobius, Laktancius, Hieronymus, Augustinus a Orosius. —

Arnobius, o němž sw. Jeroným in opusculo de viris illustribus pjše: že pod Diokleciánem w Sikce u Afriky co neychwalněgi rhetorice učil, — dowozuge co statný apologeta w swých 7 knihách *adversus gentes* neplatnost wšech proti křesťanstwj a wyznawačům geho pronešených žalob; okazuge gádrně a swětle zawrženliwost pohanské náboženské theorie, gakož i gegich obřadů a wšeho přísluhovánj. —

Laktancius, řečeného Arnobia žák, a učitel rhetoriky w Nikomedii na slowo wzatý, předstawuge opět w 7 knihách *Institutionum divinarum náboženstwj Kristowo* co řečnjk a mudřec ze strany té, kteráž rozumu lidskému ta neypřiměrnějšj gest. Bylať toho w tehdejších časech přeweliká potřeba; gelikož wzdělaný lid pohanský křesťanstwj, gako by proti wšemu rozumu čelilo, zawrhowal. Složil slowutný muž tento i gěště mnoho giných wýborných spisů, k rozšjřenj

wjry našj přispěgjcjch, od sw. Jeronyma uwede-
ných, a w přewysokém swém stáří byl geště w
Gallii učitelem Cæsara Krispa, syna Konstanti-
nowa, kterýž pak od otce zavražděn byl. —

S. Augustin — oslawá cjrkwě našj — wy-
obrazuge w 22 knihách neymistrněgšjho spisu
swého, de civitate Dei nazwaného, křestanstwj a
pohanstwj gelikož dvě řjše, neb státy, t. řjši
swětskau a řjši Božj, přirownáwage gich k sobě
a swětle dowodě při tom, kterak staw a žiwobyťj
w té poslednj řjši mnohem blažšj a člowěčen-
stwa hodněgšj gest. —

I též *sw. Jeronym* položil sobě zásluhu
znamenitau we věci této, wystawiw w swém
katalogu virorum illustrium weliký řad těch ney-
slowutněgšjch cjrkewnjch učitelů, aby wywrátil
námjtku ze strany ginowěrců, gakož by křesťa-
nům naprosto nedostáwalo se výborných hlaw.
Giž tehďáz tedy rozhlašowalo kacjrstwo, žeuka-
toljků žádně oswjcenosti nenj, že duchem swým
w čirých wězegj tmách, kterýž *ohlas* nyněgšj
protestanti tak často opětugj, zcela zapomenau-
ce, že to náboženstwj, *kterěz každého člowěka o-
swěcuje*, z cjrkwě katolické k nim přišlo, gj te-
dy že za ně magj co děkowati, nikoliwěk ale gi
tak hanobiti, gakožto přečasto činj, dle způsobu
nezdárných dětj, genžto mnohdy matku swau po-
ličkugj. —

K dotčenému spisu, kterýmž sw. Jeronym
r. 392. cjrkwě katolické tak welice přispěl, zá-

dal sobě sw. Augustin gen geště wšech kacjrstwj křiwá učenj připogená injti, napsaw proto Jeronymowi w listu 67: (inter Hieronymianas). „In libro, inquit, quo cunctos, quorum meminisse potuisti, scriptores ecclesiasticos et eorum scripta commemorasti, commodius, ut arbitrator, fieret, si nominatis iis, quos hæresiotas esse nosti, subjungeres etiam, in quibus cavendi essent etc.“ Záslužné djlo toto by owšem bylo každému bohoslowu welmi milé a přjgemné bylo. —

Posléze *Orosius* w geho libris 7 *historiarum adversus Paganos* sebral z wšeobecné historie wšecky hrozně nehody a strasti, na wywrácenj té wýtky, gakož by teprw s křesťanstwjm wšecko neštěstj na tento swět bylo přišlo, což i sw. Augustin w swém městě Božjm tak mistrně wywrátil gest. —

Spisy slawných těchto učitelů periody druhé, neb gich apologetické práce, gak wzhledem rozšjřenosti tak i obsahu znamenitějšj gsau, než podobnj spisowé obhágnj z periody Inj; gelikož odbognjci Krista s wětšj učenostj wálčili proti učenj geho, čehož i učenějšj pjsemné obrany účinek a následek byly.

Kteréz hlawnj články náboženského wyšetřowánj před sebe wzali ti křesťanstj apologetowé, ty též welmi skumně rozbjrali, oswěcugjce křesťanskau prawdu, by gi, gakaž w skutku gest, lid poznati mohl; a pakli některému z nich mnohdy wšeobsáblé důwodnosti a přjměrného uspo-

řádánj wěcj se nedostává, toť opět gen následek gest wadných powah gich odpornjku, dle kterýchž při wywracenj gich neprawd se musili zprawowati. „Cjrkewnj učitelowé wesměs, dj slowutný opat Fleury *), málo kdy následowali geometrického pořádku we spisech swých, dle kteréhož prawdy w přirozené spogenosti se přednášegj, alebrž řjdili se, gak to umnice welj, dle srdcj oněch, s nimiž co činiti měli. A totě též gediný základ prawé wýmluwnosti. Neyhlawněgšj péče toho, kdo prawdu hlásati chce, gest, wypuditi ze srdcj těch, gichžto učj, wšecky záwady a překazy, ze zlých náružiwostj a předsudků znikagcj, a pak teprw, an náležitě připrawena gsau, prawdu w ně rozsjuwati.“ —

Pilně a maudře toho šetřili křesťanšj apologetowé, proklestiwše tudyť tisjcum lidstwa do cjrkwě křesťanské cestu, která neprawými wýklady učenj Kristowa, a nekonečnými proti němu námjtkami zatarasena byla. *Odňali wšech pokrywek a obalů, gimiž prawda křesťanská od odpůrcj gegjch, buď zlowolných, buď zawedených zastřjna byla a tauto chwalnau přičinliwostj okázala se pak w swé přirozené kráse, spanilosti a dobročinnosti, a an nynj tolika nepředpogatých srdcj lidských k sobě přiwinnuge, spolu wšem swým šlechetným a slawným obráncům nesmrtelné přindšj gmeno. —*

*) Wiz geho Ilhé pogednánj o cjrkwewnj historii a 15. oddělenj.

5. Sedmero swátostj cirkwe sw. katolické, wyswětlených w sedmeru postnjch kázanj.

Od Wáclawa Wiléma Wáclawjčka.

. O swátosti swěcenj kněžstwa.

Gakož mně poslal Otec, tak i gá posílám wás. Jan XX, 21.

Wšudy, kde se koli lidé k něgakému náboženstwj přiznawagj, gsau zvláštnj mužowé ustanoweni, gichžto hlawnj powolanj gest, témuž náboženstwj učiti, zewnitřnj geho služby zprawowati, swátosti udělowati a oběti konati. Wšičkni bez rozdjlu národowé poznawali, že swaté služebnosti náboženstwj nemohau leč od zvláštnjch k tomu řádně ustanowených osob slušně wykonáwány býti; a celá také starowěkost měla wždy takowé wyznamenáné muže, kteřj službě bohů poswěceni byli, náboženské záležitosti lidstwa obstaráwagjce. Takowj byli u př. Bramjowé, kněžj Bramy u Hindů; a gakož u těchto, rowněž tak byli kněžj u Peršanů, u Eypčanů, u Řeků, Řjmanů, starých Němců a pohan-ských Sláwů u neywyšj wážnosti, powažowáni od nich za miláčky božstwj, a ctěni gakožto osoby obzvláštnj důstognosti a wyšj moci. U židů pak bylo zvláštnj pokolenj, pokolenj Léwj ku kněžstwj wywoleno. Aron a synowé geho by-

li od Boha zvláště k tomu powolání, by zákon hlásali, weřegné služby Božj opatrowali, a předsané oběti wykonáwali. Ano, gakož žádná společnost lidská bez těch státi nemůže, kterj mocj swého auřadu giné k předloženému všeobecnému cji nawáděj: nápodobně nemohloby bez duchownjch a kněžj obstáti náboženstwj. Čeledi, samowlády a králowstwj nemohliby trwati, kolyby předstawené na předstawené, wrchnosti na wrchnosti, králowé na krále nenásledowali. Totěž platj o náboženstwj křesťanském, gešto gest králowstwj Božj na zemi.

Co weřtcowé swatj, proroci Bohem nadšenj od dáwných wěků předpowěděli, to splnil Syn Božj, Ježš Kristus, zřjdiw nové králowstwj, nowau smlauwu, nový zákon, nowau obět, ale pro to samé také nové kněžstwo, an obět bez kněžj býti nemůže, a kdekoli obět gest, kněz býti musj, genž by gi obětowal, gakž pěkně dowozuge sw. Pawel k Žid. VII, 12. Apoštolé byli jprwnj, které Ježš zwolil za kněžj přednj wywýšenosti, za knjžata swé cjrkwě, aby gi zprawowali, Ewangelium wšude hlásali, nowau obět wykonáwali, tagemstwj náboženstwj zastáwali. Luk. VI, 13. etc. Zwolil pak také geště giných dwa a sedmdesáte učednjků, apoštolům podzřjzených; Luk. X, 1. a poněwadž chtěl, by cjrkwě geho trwala až do skonánj swěta, zmocnil gest apoštolj, náměstky sobě zřjdiw a gim tuž moc, kterau gim byl propůgčil, udělowati. „Gakž mne

poslal Otec, tak i gá posílám wás.“ — Apošto-
lé wznášeli také skutečně na biskupy, které by-
li zřídili, moc giné biskupy a kněžj swětiti a u-
stanowowati; což pak i tito činili, a tak a týmž
způsobem stále se to w nepřetržené poslaupnosti
zachowáwalo, a trwá i zachowáwá se až podnes.

Toto pak zdělowánj duchownj moci, s njmž
zvláštnj milost Božj spogena gest, gmenugeme
swátost poswěćenj; poněwadž ti gešto se službě
oltárnj oddáwagj, Pánu se poswěcugj, gemu
giž docela náležegjce. Gmenuge se také wzklá-
dánj rukau, poněwadž se tjnto způsobem udělu-
ge, a toto rukau wzkládánj s modlitbau k pod-
statě swěcenj kněžstwa náležj.

Dnes tedy, w neděli pátau postnj pagednáme
o swátosti poswěćenj kněžstwa, ostawjce nau-
čenj o poslednjm pomazánj na den památky smr-
ti Páně — na pátek nazwaný weliký, — weli-
konočnj. Nuže wyšetřme:

1. Zdalíž a gakau moc a milost swátost
swěcenj kněžstwa uděluge?
2. Gaké ona powinnosti kněžstwu ukládá? a
3. K čemu wěřjčjch zawazuge?

Křesťané! nebudiž wám podezřelé, že gá —
sám kněz mluwiti budu o kněžstwu, ogeho wzne-
šenosti a důležitosti, spolu pak o uctiwosti, kte-
raužto k němu zawázáni gste. A nebo kdož má
učiti prawdě a powinnostem, nečinj-li to kněz ga-
kožto učitel náboženstwj? A nenj-li pak staw
kněžský také w skutku a prawdě swatý, ctihod-

ný, weledústogný a všeužitečný, genž swětlo, prawdu, maudrost, ctnost — swawedlnost — swatost rozšiřuge na všecky giné stawy? Oprawdowě! staw, to wychowáwacj, smjřugcjcj a poswěcugjcj weškeré lidstwo.

I.

Nikoli od lidj, nýbrž od samého Boha magj kněžj swau wyššj duchownj hodnost a duchownj moc, kteráž gin pak také potřebnau wážnost zgednáwá a zachowáwá, a důwěrnost křesťanského lidu k němu zakládá.

Toliko Ježš mohl tuto wyššj hodnost a moc lidem propůgčiti, poněwadž gi sám měl. „Dána mi gest wšeliká moc na nebi i na zemi.“ Mat. XXVIII, 18: Nikdo nemůže ginému dáti, čehož sám nemá. I pánové tohoto swěta, králowé a knjzata nemohau této moci žádnému udělowati, poněwadž toliko swětskau, ale žádnau moc duchownj nemagj. Toliko Ježš mohl moc duchownj giným dáti. A ay! onť gi také skutečně dal apoštolům swým: „Gakož mne poslal Otec, tak i gá posjlám wás.“ Jan XX, 21. „Gdauce učte všecky národy, křtjce ge we gměnnu Otce, i Syna, i Ducha swatého.“ Mat. XXVIII, 19. „Cožkoli swjžete na zemi, bude swázáno i na nebi; a cožkoli rozwjžete na zemi, budeť rozwázáno i na nebi.“ Mat. XVIII, 18. „To čiňte na mau památku.“ Luk. XXII, 19. „Přigměte Ducha swa-

tého : Kterýmž odpustjte hřjchy, odpauštegjt se gim, a kterýmž zadržjte, zadržáni gsau.“ Jan XX, 22. 23.

Apoštolé wyznáwagj také, že moc swau zrowa od Boha přigali. Neboť prawj: „Kristus zřjdl některé apoštolý, některé pak proroky, giné ewangelisty, (kterj s apoštolý Ewangelium kázat (hodjwali,) giné pak pastýře a učitele.“ Efez. IV, 11. Prawjt: „Duch swatý ustanowil biskupy, aby pásli a zprawowali cjrkew Božj.“ Skut. apo. XX, 28. Prawjt: „Tak o nás smýšleg člowěk gako o služebnjcch Kristowých a rozdáváčjch tagemstwj Božjch.“ 1 Kor. IV, 1. Tato pak od Krista apoštolúm udělená moc přešla na gegich nástupnjky, biskupy a kněžj; neb gim dána byla k dobrému křesťanské cjrkwě, a sice gak sw. Pawel wece: „k dokonánj swatých,“ čili wěřjčjch, aby totiž k dokonalosti přiwedeni byli, — „k přisluhowánj cjrkewnjmu, k wzdlánj těla Kristowa,“ t. g. cjrkwě swaté. Efez. IV, 12. Cjrkew Kristowa má trwati až do skonánj swěta; Luk. I, 33. Mat. XXVIII, 20. wečeře Páně má slawena býti, dokawádž nepřigde k saudu: 1 Kor. XI, 26. následowně musila moc apoštolúm daná na gegich náměstky, biskupy a kněžj přegjtí. To pak se děge a stává skrze swátost poswěcenj a sice wzkládánjm rukau biskupských a modlitbau.

Neystaršj latinská a řecká cjrkew pokládala po wšecky časy swěcenj kněžstwa za swátost,

což ze všech starých liturgických knih a wyznánj wjry zgewno gest a powrchu ležj. Celá křesťanská starobylost a powšechná historie cirkewnj dosvědčuj: že lid křesťanský wždycky pod zprávou swých biskupů stál, a stále se wěřilo, že oni gediné moc magj giné biskupy a kněžj swětiti; a nikdy nebyl za schopného uznán neyswětějšj obět konati, hřjchy odpauštěti a ginými swátostmi posluhowati, kdož nebyl od nich řádně poswěcen. Protož pak také zawrhl s klatbau sw. sněm Tridentský bludné učenj těch, kterjby zastáwali, že swěcenj, aneb sw. poswěcenj kněžstwa nenj žádná prawá a vlastnj od Ježíše Krista ustanowená swátost; aneb že gest lidské wynalezenj od newědomých lidj we věcech cirkewnjch; aneb že gest toliko obřad wolenj služebnjků slowa Božjho a sw. swátostj. Sess. XXIII, can. 3.

Toto sice swěcenj rozděluge se we čtvero menšjch a troge wětšjch; totižto wřad wrátných, čtenářů, zakljnačů, akolitů, podjahnů, jahnů a kněžj; biskupstwj gest wrch a platnost kněžstwj, a protož se swěcenj biskupů gakožto wyššjch kněžj k swěcenj kněžstwa přičjtá. A wšak toliko biskupowé, kněžj a jahnowé gsau božského ustanowenj, a toliko gegich swěcenj náležj k swátosti, ostatnj gsau cirkewnjho půwodu, — Ježíš wywolil z počtu swých wyznawačů dwanácte apoštolů, (Luk. VI, 13.) dwanácte knjžat wywolil ale také dwa a sedmdesáte giných apo-

štolů nižšich předlnjků. Luk. X, 1. Mimo to bylo almužnictw spogené s kazatelstwjm sedmi mužům dobré powěsti a Duchem swatým naplněným, modlitbau, postem a wzkládanjm rukau od apoštolů swěřeno, Skutk. ap. VI, 6. mezi kterými se sw. Štěpán odljčil. Dále čteme w Skutcjch apoštolských, kterak na rozkaz Božj Pawel a Barnabáš poswěceni byli. „Řekl jim Duch swatý: „Oddělte mi Šawla a Barnabáše k djlu, ku kterémuž gsem gich powolal. Tedy postjce se a modljce se a wzkládagjce na ně ruce; propustili ge.“ XIII, 2, 3. Týmž způsobem, wzkládanjm rukau a modlitbau ustanowowali Pawel a Barnabáš po obcjch, kam přišli, kněžj a sice w Derben, Lisře, Ikonii, Antiochii etc. XIV, 22. Rowněž tak poswětil Pawel Timothea za Biskupa w Efezu 1. Tim. I, 6. nařjdiw mu spolu, by „on sám nezwládal rukau rychle na žáduého,“ totiž k auřadu cjrkewnjmu neposwěcowal leckohos. 1 Tim. V, 22. I také Titowi nařjdil, aby w biskupstwjm swém na ostrowě Krétě po městech ustanowwal kněžj, I, 5. A tomuto wzkládanj rukau s modlitbau připisuge týž apoštol sw. Pawel swátostnj aučinek, zwláštnej milost Božj k hodnému, a swatému konánj — kněžského a biskupského auřadu: „Napomj námj tebe,“ pjšet k Timoteowi — „abys wzbudil“ — gako roznjtil, k stálé účinnosti pozdwihowal „milost Božj, která w tobě gest skrze wzkládanj rukau mých,“ a sice wnitřnj poswěcugjcj milost, Duch sjly, lásky,

střízlivosti. 2. Tim. I, 6. 7. „Moc slova Božho,“ wece sw. Řehoř Nyssenský, „oslawuge kněze, činjc geg ctihodného, nad lid wznešeného, učitelem ctnosti, zpráwцем skrytých tagemstwj; a ačkoli zewnitř podlé těla a podoby nezměněný zůstává; předceť býwá duše geho prostředkem newiditedlné sily a milosti w stawlepšj proměněna.“ Orat. de baptis. Cfr. Chrys. L. III, de Sacerd.

Neymilegšj, od Pána powolanj do geho prawé cirkwe! newidjte-li tady, kterak po wšecy časy ustanoweni gsau prostřednjci mezi Bohem a lidstwem, gednau gako rukau nebe, druhau pak země se dotýkagjce, a ge wespolek spogugjce? Co Ježš Kristus podlé swé božské přirozenosti pro wěčné záležitosti lidského pokolenj podstau-pil, konal a našjdil, toť položil on k dalsj zprávě do rukau nowozákonného kněžstwa; oniġgsau geho mjstodržjcj, netoliko učitelé, nýbrž opravdowj kněžj, gelikož netoliko učiti, ale i tagemstwj Božj rozdáwati magj. Toť gegich konánj a gegich powinnost.

II.

Powinnosti, které swaté swěcenj kněžstwu ukládá, wplýwagj z duchownj moci, která gim udělena gest. Jahnowé magj učiti; Skut. ap. VI. 1. křtiti; VIII, 12. 35. 38. magj kněžjm a biskupům při službách Božjch přisluhowati. Kně-

žj magj křtjti, neyswětěgšj obět konati, nad nemocnými se modliti a ge mazati olegem swatým, hřjchy odpauštěti, učiti, a swěřeně sobě obce zprawowati. 1 Tim. V, 17. 1. Petr V, 1 — 5. Biskupowé magj ty samé powinnosti gako kněžj, leč že gim nad to náležj řádné udělowánj swátosti biřmowánj, a gim gediné udělowánj swatého swěcenj kněžstwa gakož i wrchnj dozorstwj nad wěřjcmi i gegich kněžjmi we wyměřených okršljch. Gim řčeno: „Budtež sebe pilni i wšeho stáda, w němžto Duch swatý ustanowil wás biskupy — (strážné, wrchnj zprawce) abyste pášli a zprawowali cjrkew Božj, které sobě dobyl swau vlastnj krwj.“ Skut. ap. XX, 18. Tit. I, 5.

Chceme-liž swého určenj, ctnosti a wěčné blaženosti dosáhnauti: musjř swětlo přigjti w duši naši. Swětlo pak, kteréžto oswěcuge duši lidskau, gest učenj křesťanského katolického náboženstwj. Náboženstwj křesťanské učj nás Boha náležitě znáti, a znáti poměry, w kterýchž on k nám a my k němu stojme; učjř nás powinnostem našim, poskytugjc nám spolu prostředky a podněty, bychom gich wěrně ostřjhalj a wěděli, což základ našj naděge gest. Učenj křesťanského náboženstwj má nám hlásáno, wyswětlowáno a na srdce kladeno býti. Toř pak powinnost kněžj; oniř magj slowo Božj wěrně a stále hlásati — mladým i starým, — zdrowým i nemocným, — weselým i skormauceným, — nábožným i hřjšnjkům, — chudým i bohatým, —

**

živým i umjragjcjm, a sice druhdy gako balzam utěchy w rány a wředy hřjšnja; ginđy gako meč dwaoustrý, genž proniká a dosahuge až do rozdělenj duše, do klaubů a mozku, a tresce myšlenj i mjněnj srdce. Žid. IV, 2. „Gdauce učte wšecky národy,“ přikazuge Pán. Mark. XVI, 15. „Běda by muč bylo, kdybych nekázal,“ wolá apoštol, 1 Kor. IX, 16. Než kněžj gsau netoliko učitelé a kazatelé, nýbrž kněžjm, w plném významu slowa, též z ustanowenj Božjho moc dána gest: tělo Páně poswěcowati, obětowati, hřjchy odpauštěti a zadržowati.

Kněžj gsau prostřednjci mezi Bohem a hřjšným člowěčenstwem. Oniž obětugj Otci slitowánj w gednorozeném Synu geho, s njmžto nám wšecko darowal, (Řjm. VIII.) obět spasenj; obět o lepšj věci k Bohu wolagjcj, než krew Abelowa. Žid. XII, 24. Luk. XXII, 19. Oniž magj křest sw. udělowati; Mat. XXVIII, 19. — wečeřj Páně, swátostj fmanželstwj, swátostj poslednjho pomazánj přísluhowati, nic na nebezpečenstwj možného nakaženj nedbagjce; magjť padlé hřjšnjky směřowati s uraženým Bohem, hřjchy gim odpauštěti, nehodným pak zadržowati. Jan XX, 23. Zkrátka: magjť rozdáwati tagemstwj Božj. 1 Kor. IV, 1.

Kněžj gsau pak také geště pastýři a zprawcowé lidu sobě swěřeného, powinni podle swého auřadu a swé duchownj moci bdjti nad čisto-

tau gegich wjry a gegich mrawú. K tomu se káže sw. Ewangelium; k tomu se konagj we-
 řegné služby Božj; k témuž záměru se posluhu-
 ge sw. swátostmi, abychom se sběhli všickni w
 gednotu wjry a poznánj Syna Božjho. . . aby-
 chom giž wjce nebyli gako děti zmjtagjcy se a
 tořjcy každým wětrem učenj skrze nešlechtnost
 lidskau, — skrze chytrost bludných učitelú, kte-
 řj nás oklamati a we swé bludy uwesti chtěgj.“
 Tak mluwj weliký apoštol sw. Pawel Efez. IV,
 13. 14. Kněžj magj tedy bdjti nad čistým uče-
 njm, nad čistými mrawy wěřjcych. Magj gich
 střjci před wlky w rauše owčjm, před bludnými
 proroky; magj hřjšnjky k pokánj wzbuzowati,
 pohoršenj odstraňowati; magj „nabjzeti, ponau-
 kati mdlých, a žehratse wšj snášeliwostj;“ 2 Tim.
 IV, 2. magjť přemáhati ty, kteréž odpjragj, a ne-
 poslušné a neupřáhané přjsně trestati, aby zdrawd
 byli u wjře. Tit. I, 13 — Eyhle! toť gsau po-
 winnosti stawu kněžského; a negsau-li tolikerá
 dobrodinj pro pokolenj lidské?

Kněžstwj nowého zákona — gaký to tedy
 božský auřad! — gakož w půwodu, tak i w ko-
 nánj swém! Od kněžj se wyléwá swětlo, praw-
 da, maudrost, ctnost, sprawedlnost — swátost na
 wšecky giné stawy. I kdožby gim mohl, — směl
 upjratu powinné uctiwosti, poslušnosti, lásky a
 wděčnosti.

Wěřcjo magjo swě duchownjo ctiťi, gakožo služebajky Kristowy a rozdávawče tagemstwjo Božich. „Kněžjo, kteříž dobře zprawuji, dwogjo cti hodni gmjni budťe,“ weljo apoštoł, 1 Tim. V, 17. a Spasitel dj: „Kdo wami pohrdá, mnau pohrdá.“ Luk. X, 16. Křesťané magjo ku kněžjom swým auplaau důwěrnost mjtí, gakožo k těm, které gim sám Bůh dal za wůdce dušjo k wěčnému žiwotu. „Gakož mne poslal Otec, tak i gá posílám wás.“ Jan XX, 27. Magjo gich poslušni býti; gich učej wolně a rádi přigjmati, gegich wýstrah uposlechnauti a následowati, adle gegich rady a nařizenj se řjdiťi. „Poslušni budťe zpráwců swých, a poddání budťe gim, neb zagisté bdějjo nad wami, gako počej wydati magjce za duše wáše, aby to s radostjo činili a ne s stýskánjom,“ napomjnuá sw. Pawel. Žid. XIII, 17. A Spasitel wece: „Kdo wás slyšjo, mne slyšjo.“ Luk. X, 16. Wěřcjo magjo swě duchownjo slušně a laskawě posuzowati, a nikdý nezapomenauti, že kněz přirozenosti lidské newyzul, a že čłowěk žádný bez křehkosti a wady nenjo. I w té přjpadnosti, kde kněz nehodný geđná mimo hodnost swau, a úřad swąg swatý zneuctuge, zewnitřnj mu wážnosti upřaťti nemagjo, paměťliwjo rozkazu Páně: „Čiňte podlé gegich slow, a ne podlé skutků gegich,“ Mat. XXII, 3. následugjce w tom prwnjho křesťanského cjsaře, Konstantjna welkého, kterýžto do-

bře powážíw, gak neslušno a škodno gest, chyby kněžj bez potreby odkrýwati, a na neyweyš hřjšno, ge zweličowati a na celý staw uwalowati; nýbrž powinno, wáznost gegich k blahu cjrkwě zachowáwati, a čest gegich proti pomluwám a ausměškúm w ochranu bráti; zgewně wyznal a powěděl: „I gá sám dostihnul-lib ych kterého kněze u welikém nĕgakém pohřešku, šarlatem swým přikrylbych hanbu geho.“

Křesťané! duchownj, — kněžj okazugj wám cestu prawau, neomylnau k našemu wěčnému domowu; předstawugj wám ctnost w gegj nebeské krásotě a lásce hodnosti, a neprawost w gegj pekelné ohyzdnosti, aby wás od zlého odstrašili a k dobrému powzbudili, dáwagjce wám spolu na ruku prostředky k zbožnému žiwobytj neypríměřenĕgšj a neyaučinliwĕgšj. Oniř odgjmagj pochybugjcm, pokudž gen s náboženstwjm a s ctnostj dobře smeyšlegj, mučjcg gegich rozpaky, a zaplašugj u giných škodliwé a poklid rušjcg předsudky, učjce ge Bohu se klanĕti w duchu a prawdě. O gak mnoho bezpečných hřjšnků bylo slowy z ust gegich probuzeno ze smrtelného spánku hřjchu? gak mnohý syn ztracený a dcera poblaučilá zjškámi ctnosti a nebi? a w gak mnohé ranĕné srdce wylit balsam důwody náboženstwj? Powĕzte tedy sami, zaslughj-li duchownj, kněžj waši uctiwost, lásku a wdĕčnost?

Křesťanský manžel! tys nalezl choť, po nĵ
 taužila nábožná duše twá, a která radosti a stra-
 sti wezdegšjho putowánj děl s tebau upřjmně,
 gsauc gedné s tebau myslj, gednoho srdce; ó, giž
 tisjckráté žehnal gsi hodinu, kdy gsi s nj uwá-
 zán byl w spogenj nerozlučitedlné: — ale me-
 dle, nebyl-li to kněz, který snátek twüg slawně
 potwrdil w twári cjrkwě? kněz-li to nebyl, který
 we gménu cjrkwě k půwodu manželstwja půwo-
 du všeho dobra za tebe se modlil, a milost ti
 s hůry wyprosil i skutečně uděлил w swátosti, aby
 swazek manželstwja nebyl tobě okowy nesnesitel-
 nými, alebrž wrchem twé wezdegšj blaženosti a
 prostředkem k věčnému spasenj? i mohl-li bys
 k němu neuctiw, nelaskaw a newděčen býti?

Než, Bůh požehnal twé lože manželské, ob-
 dařiw tě záwdawkem manželské wěrnosti: —
 tys otec, matka! O, kdož wyslowj radost,
 která srdce vaše progjmá nad spanilým ne-
 mluwnátkem, genž gest krew z wašj krwe a
 tělo z vašeho těla? A nenj-li radost vaše
 tjm hogněšj, když malý tento miláček wáš
 skrze kněze na křtu swatém od půwodnj po-
 skwrny očistěn, rauchem newinnosti ozdoben
 býwá, a ač dřjwá w sladké tichosti, o tom nic
 newěda, což se s njm děge, a kterak se nebe
 laskawě k němu nakloňuge, giž w koljbcě podjł
 má a běře na požehánj, které Ježíš swětu wy-
 dobył, a gemu a nebeskému geho otci se poswě-
 cuge, který ho lépe ostrjhati může, nežli wysa-

mi? A dorostá-li toto vaše děcko, k užjwánj rozumu dospjwajíc: nenj-li to zase kněz, genž na blaženosti geho pracuge — we škole — w kostele, otwjrage geho autlé srdce božské maudrosti a ctnosti, a wzděláwage ge w dobrého člowěka a šlechetného křesťana?

Pozorugte dále kněze u oltáře, kde on gakožto mjstodržjčj neywyššjho a wěčného kněze podlé řádu Melchisedechowa (1 Žid. V.) pod způsobami chleba a wjna onoho newinného Beránka obětuge, který snjmá hřjchy swěta, a tuto obět — vlastnj a prawau, anobrž neyswětěgšj, Bohu neymilegšj a lidstwu neyprospěšněgšj wám spolu gako nebeský pokrm a nápoj k wěčnému žiwotu k požjwánj podáwá! — Pozorugte ho, an na saudu swatého pokánj sedj na mjstě Božjm, milost wám propůgčuge mjsto sprawedlnosti, a od wazeb wašich hřjchů a neprawostj wás oswobozuge: a řekněte, slušno-li mjstodržjčjmu Božjmu a rozdáwáči tagemstwj Božjoh upjratu uctiwosti, láskej a wděčnosti? Nikoli: sice pohrdáte samým Synem Božjm, geho kněžstwem pohrdajce. Luk. X, 16. „Komu čest, tomu čest!“ Řjm. XIII, 7.

W nauzi, w nebezpečenstwj neylépe poznáwáme prawého přjtele a dobrodince; a wšak gestli které nebezpečenstwj wětšj, gakož ono smrti? A ay! i w této teskné a powážliwé hodince neopauštj wás kněz. Tu, kde mnohý pochlebný přjtel od wás se wzdaluge, že nenalezá wjce

swého u wás zisku; — tu, kde často i neyblížšj přátelé z bázně možného nakaženj se odstraňuj, stogj wám kněz po straně. Odřikáť se wšeliké pohodlnosti — opaušťj lůžko odpočinutj — běžj, chwátá — w tmawé půlnočnj hodině, často do vzdálj, přes hory i doly, slyše, že smrt hrozj kterému z geho swěřených. Nedbáť na smrdutý puch a nečistotu, genž w mnohé nemocné swětnici omračuge a urážj smysly. I w čas mornu a w mornici, kde nákaza patrná, — neutjká kněz; dobrý pastýř gest hotow také žiwot swąg položitj za nemocnau owečku swau. Nikoli! on gj neopaušťj, — připrawuge nemocného na důležitau cestu do wěčnosti, — sijn geho potýkagcej se duši swátostj umjragjcjch, — otwjrá mu weselý wýhled do budaucnosti, a ulehčuje mu hodiaku smrti! Než, gsemě sám také kněz, a pročž nechci šjřiti řeč swau o kněžstwu, wašemu vlastnjmu usudku to giž zanecháwage: zdaliž staw kněžský gest ctihodný a zdaliž wy mu uctiwostj, poslušnostj, lásкау a wděčnostj zawázáni gste. — O kých gsau wšickni kněžj prawj kněžj! a wšickni wěřjcj křesťané opravdowj křesťané!

Bože, otče nebeský! sesjley stále cjrkwj Syna swého maudré a nábožné kněžj! Duch swatý oswěcug, pronikey a poswěcug ge, by djlo nebeského swého Mistra swatě a horliwě konali, wšemi ctnostmi byli ozdobeni, a giným dobrého žiwota pjklad dáwali. Obcównj gegich nebultž podle obecného lidského běhu, ale s an-

gely wnebi, a s lidmi dokonalými na zemi. — Deyžiz však také wěřejm srdce učeliwé a poslušné hlasu swých duchownjch pastýřů, aby dali na se pozor a hleděli, čj auřad gest kněžjm poručen skrze wzkládánj rukau biskupských, — aby nimi a skrze ně k prawdě a maudrosti, k ctnosti, sprawedlnosti, swatosti byli přiwedeni a stali se sami „kněžstwo duchownj, zwěstugjc šlechtným žiwotem i slowem moc, maudrost a dobrotu twau, gešto gsi gich z temnostj powolal w přediwné swětlo swé!“ (Petr II,9.) Amen.

Pjseň k Panně Marii.

Zvláště na den Gména Marie.

Od Jos. Wl. Kamarýta.

Kohožbys ty, máti milá!
 Kohobys nepotěšila?
 Tisjcowé dokázali,
 Od tebe že pomoc wzali.
 Pročež w tebe daufáme,
 S důwěrau dnes woláme:
 Maria! Maria!
 Budiž nám milostiwá!
 Skrze twoge mocné gmeno
 Nám též bude spomoženo,
 Maria! Maria!

Gakauž tobě obět dáme?
 Srdce naše ti podáme;
 Ono plné zarmaucenj
 W tobě hledá potěšenj.
 Potěšj se, potěšj,
 Gen ať k tobě prospěšj.
 Maria! Maria!
 Budiž nám milostiwá!
 Skrze twoge sladké gmeno,
 Srdce bude potěšeno.
 Maria! Maria!

Zde budeme žalowati,
Tobě chcem si stěžowati;
Ty gsi naše zástupnice,
Ty naše orodownice.

Zhúru k tobě náš znj hlas,

Ach neoslyš Matko nás!

Maria! Maria!

Budiž nám milostiwá!

Ljbeznostj twého gména,

Bude bolest zahogena.

Maria! Maria!

Mnohé křiwdy a žalosti,

Hana, bjda, swěta zlosti,

Auzkosti nás obstaupily,

Přátelé nás opustili.

Tak před trún twúg padáme,

W pláči k tobě woláme:

Maria! Maria!

Budiž nám milostiwá!

Skrze zázračné twé gmeno

Bude všecko nahraženo.

Maria! Maria!

Ona milost uděluge --

Hned se oko wygasňuge!

Ach co gsme se naplakali,

Wšude potěchy hledali.

Teď před tebau klečjme,

Wraucně tebe prosjme:

Maria! Maria!

Pjseň k panně Marii.

**Budiž nám milostivá !
Skrze twoge ljbé gmeno
Bude srdce ukogeno.
Maria ! Maria !**

**Tobě my se zasljbugem,
Žiwot náš ti obětugem ;
Lásko swatá srdce ctného !
Chraň, ó chraň nás všeho zlého.**

**Zachowey tu naděgi,
Že nám bude blažegi.**

Maria ! Maria !

**Budiž nám milostivá !
Skrz milostné twoge gmeno,
Bude srdce přebloženo.
Maria ! Maria !**

**Tam, kde žádná žalost nenj,
Čeká věčné utěšenj ;
Tam gsi naše hwězdo zlatá,
Ó Panenkq w nebe wzatá !**

**Tam putugj za tebau,
S taužebnostj horliwau.**

Maria ! Maria !

**Budiž nám milostivá !
A twé swaté, drahé gméno
Budiž věčně wčkaw stěno !
Maria ! Maria !**

II. OZNAMOWATEL.

a) Literatura.

1. Katolická misyonárnj Knjžka nebo uwedenj ku křesťanskému žiwobytj. Wydaná od Shromážděnj neyswětěgšjho Wykupitele. W češtinu uwedená od *Jana Křtitele Oldřicha Petráka*, kněze téhož Shromážděnj. We Wjdni v W. W. P. P. Mechytaristů. L. P. 1830. 12. S obrázkem Blaholaweného Alfonza Marya z Liguory. Stran 409, a list předmluwy.

Knjžka tato obsahuje obyčejné prostosrdečné modlitby rannj, večernj, k zpovědi, k přijmání; modlitby mešnj wyňaté z missálu; pobožnost nawšijwenj neysw. Swátosti oltárnj, a neyblah. P. Marie Matky Božj. Učenj o Swátosti Pokánj, wšeligaká nábožná rozgimání, Křjžowau cestu, některé weyročnj a dvě mešnj pjaně, sedm kagicjch žalů, a malý Katechismus.

S wěcmi které nám ta Kniba podává, byliby chom na wětšjnj dije spokojeni. Z rozgimání neyzdařeněgšj gest: „O smrti“ st. 107. Z prawidel ehowání neylepší: „Gak se má křesťanský Hospodář naproti (k) čeledjnám chowati“ st. 130. Zrcadlo zpovědnj st. 192.

gest velmi obšjrné, ale kdyby takové zrcadlo geště širšj a wyššj bylo, neškodiloby pod ně napsati napomenulj: Neunysli člowěče, že wše widjš w něm. — Wšak to neylepšj w celé Knize gest (st. 279) Traktát: „*O samospasitelné cjrkwí.*“ Ten gest zde zwlášťě na prawém mjstě, neboť Kniha missionárnj pro naše časy a okoličnosti neywjce tohoby šetřiti mēla, aby se co možná důkladně a zágemně swatost, prawda, krása a blažitelnost našeho náboženstwj na srdce kladla.

Z duchownjch čtenj st. 300 zdařeněgi wywedená gsau: „*Spasenj duše*“ sl. 302; „*Hřjch*“ st. 303; „*Odklad swého Obrácenj*“ st. 306; „*Láska Božj*“ st. 324; „*Následowánj Ježjše*“ st. 324. Na přjklad tuto kladem krátké gedno čtenj: „*O Hřjchu*“, gen že w slohu to pooprawugem.

„Arkádus, onen kacjrský cisař Konstantinopolitánský, byl proti swatému Janu Zlatoustému zůřiwě rozwtklen. Gedenkráte w neywětšjm hněwu řekl před několika z dwořanů swých: O kýchbych se mohl mstjti na tomto biskupowi! Dwořané byli hned s radau pohotowě. Prwnj prawil: Wyžeň geg z vlasti, by tobě wjce před oči nepřišel. Drubý řekl: Odegmi gemu statek. Třetj: Hod' geg w okowách do žaláře. Čwrtý ptage se cisaře nenj-li pánem, prawj: odsud' geg k smrti, tak se od něho wyswobodjš. — Geden pak z nich wece k nim: Meyljte se, to wše žádným nenj prostředkem na něm se mstjti. Kamž geg zaženete? celá zem gest gehu vlastj. Odegmete-li mu statek, wezmete geg chudým, nikol' gemu. Wsadjte-li geg do žaláře, panta lj-bati a za šťastného se pokládati bude. Odsaudjte-li geg na smrt, otewřete mu nebe. Ne, můg knže! chceš-li pomstjti se, přinuť geg k hřjchu! Gá toho muže znám, on se nebogj ničehož, gediné hřjchu! — Pak z toho následuge naučenj.

Gen bohužel, že vůbec celé té knihy přeloženj české gegjmu rozšířenj a uwedenj mezi náš lid welmi překážj, ano zrowna zabraňuje. Takowáto řeč gest nám twrdá, cizj, aneb gak se říkávalo práwě barbarská. Ani prawopisu, ani ĝrammatiky, tjm méně ducha české řeči pozorowáno, tak že na mnohých mjstech ani domysliti se nelze, co vlastně říci chtěl překladatel. Zde toho stúgte některé důkazy. (*Půgdem od menšjho k wětšjmu, abychom se giž na začátku nelekali.*)

Akcentowané é w celé knize k spatřenj nenj. Ypsylon s jotau, krátké s dlouhým gako slepě se střjdá, kam padne tam padne. Rádibychom to sazečúm připisowali, kdyby giné prohřešky nedůwěru naši neposilowaly; u. p. „Oni žjli“ (žili), „prutký (prudký),“ dušjčky — pošycowat — abých — podkati — obwzlášně — pomoc sýlnau — hamba — zchůzky — slomit šigi — milsný gjdla — zkládat (s) z gistotau — zlobywý — zpisy — zprnewěřelý“ — a m. m. g. Natwořeno podiwných nowých slow: „srdce-člowěk — weselko-čtiwost — samo - mluwenj — přiopláštkowanj — *wlastenečná* ctnost pohanům — nočnj weychůzky“ — a m. g. Užjwánj poněmčelých, docela cizjch: „dysputýrowánj — študyrowánj — sorta — mustr — familige — *auzké* swědomj — Bůh troggedný“ — a m. g. oběti-dary — medo-růže — silný krwokrch, chwal-obět — mše-obět“ — a m. m. g. Německé rozwlačowánj: „Wěřim, že *těm* dobrým sláwu udělj a *těch* zlých trestati bude.“ — „Newypaušělli zakljánj — nebylli gsem shnilý, ljny — naproti rodičúm hrubý — nezanechalli gsem dobré skutky činit — přemeyšli zrale — Požehneyž wšecky naše přjbuznj a znanj — mezy zbožj wšemi a poklady — spamětliw se Pane! — Mám dobrý weyklady swatého Ewandělia, ty mi slaužegj a místo kázanj — zřjdcegi, hustšegi — homilia nad Ma-

taušem — před swatým přigjmánj — ó neobkljčením.
 losrdenstw! — Dle mjnĕnj mnozých swatjch — ma-
 gje sweho zĕlowĕčněleho Boha u nás — Libowal sem
 si trošku marne cti a špinawého wyražĕnj — do hřj-
 chu opět zpátky padl — dušjm swatým následowati —
 knĕzi poslauchati, uposlechnauti — ptey sebe — zpytug
 sebe přes wšĕcka přikázanj srdce nešťastneho wĕrneho
 — klewá sĕlowa vyhazowal — utrhanj přes gine —
 Petr tento skalnatý muž — Apoštolowe w hozeni do
 put, odsauzeni k neybolestněgšjm skřipcům — Bůh mu
 odpustiti nelze. — Co činj onen genž hřešj? on obrá-
 tj k Bohu záda — dušjch wraždĕlnjci — dle uĕenj wše-
 obeenjho snĕma — králowno nad wšĕcky andĕlský a lid-
 ský duchowe, bez mjury slawuĕgšj — Neskrátilli gsemk
 wůli panchartům manželske djky na gegich podjlt —
 weywratek bludů.“ a m. m. g.

Geštĕ přjklad weršowanj (st. 89.) a řeči básnické:

Zdráwas

Dawidowa wĕže na skále,

Makowicmi, y se zbranj

Ozbrogená wúkol dále! —

st. 90. Zdráwas ruĕičko hodimj,
 Kde stjn slunce se nawrátíl,
 O deset ljn, když Bůh ĕlowĕk
 W tobĕ počati se ráčil! —
 ĕlowĕka whúr k Neywyššjmu
 Z propasti wen wywážiti.

st. 91. Z Jesse prute s nebes - kwĕtem,
 Králowno dobro - milosti,
 Obwinutá hwĕzdnjm pletem!
 Milost - Matko, wšĕch nadĕge

Sladká, kteří poblauďnuli,
Gasná hvězdo morská, přjstaw'!*)

Coby se tomu řeklo, kdyby se takowéto chyby w podobné německé nebo latinské knize spatřily? Náš obetnj lid takowé řeči nerozumj, gemu se w Čechách w řeči dobré, čisté slowo Božj hlásá, on sám dobré české knihy čjtá, welmi by se tedy tauto knihau urážel.

Co neydřjwe, radjme, aby se drubé ne oprawené, ale předělané wydanj spůsobilo, pak gi zagisté šwděčnostj přjgimeme a lidu w známost přjzniwau uwedeme, gakož toho obsahem zasluhge.

Papj, tisk, a zewnitřnj auprawa té knihy zasluhge pochwalu. K*

2. Prwotnj katolická, půwodně ew. apoštolská wj-
ra křestanská. W Berljue u Trowiša asyna. 1829. 8. 76 str.

Mimo nápis knjžečka tato dokonce nic nezawjrá katolicko - apoštolského, alebrž naprosto nekatolické a neapoštolské učenj proti prawé katolické apoštolské cjrkwj, gegjn swátostem, weřegným službám božjim, proti účelě swatých a t. d., čjmž spisowatel bezauhonnost mrawů prwotnjho křestanstwa nadarmo welebj, a poraučeti pijj, gelikož štěpowána gsau ci na prakřestanském učenj a prostředcjh spasitedlných, protestantskými doktrinami zpět zawolati se nedá.

Nečteme sice zde přjnjých w ýběhůw proti katolictwu, alebrž toliko postranných paráženj, lichého wykládanj a přewracowánj katolických článků wjry: ale práwě tento způsob zúmynslý gest, a tjm samým méně wycwičenému katoljku, zwlášťě tomu, kdož mezi protestanty bydlj, nebezpečněgšj, an utageného zde gedu ani netušje wyljčenau dobromyslnost za upřjmnau wýstrahu má.

*) Mjsto : přjstawe, per licent. poeticam elisj.

Ostatně pak do oka padá, že tento galový plod nezralého autora, — genž negmenowaw se sice, nicméně slowůtnosti swého gména se dotýká, řka: že se o něm a proti němu mnoho mluwilo; určen gest, aby mezi sprostým lidem proselitů shledáwal. — Redakcj tedy na tuto auhonnau, katolickému učenj utrhagicj, a giž zapowězenau knjžku duchowenstwo činj pozorno.

3. Prwnj sto mravných powjdek k prospěchu mládeže wlastenské. Pracj Frant. Jana *Swobody*, c. k. professora na Pražském Staroměstském gymnasium akademickém. W Praze a Hradci Králowé u Jana Pospjšila. 1831. 12. str. 124.

Že se nábožné a mravné prawdy w přjběžjch zawinuté w srdce a paměť autlé mládeže hluboko wtiskugj, otom, tušjm, každý připomjnage sobě léta mladistwá žiwého nabýwá přeswědčenj. Dítě slyšewši w škole pěknau powjdku, pamatuge si gi, a s potěšenjm domů chwátajic wyprawuge gi buď rodičům aneb čeledi domácj. Tjinto způsobem děti nezřjodka stáwagj se učiteli dospělegšjch, samy pak progewugj wětšj chuti k chozenj do školy, k učenj chtiwěgi se magj, a tudjž tjm wjce w uměnj a mrawech prospjwagj. I rodičowé, nahljžegjce prospěch dětj swých k wyučowanj školnjmu wětšj důwěry, k učitelům pak wždy wjce uctiwosti a lásky nabýwagj. Tak utěšených aučinkůw nespůsobj ale každá bez rozdjlu powjdeka, leč by smyslu a powaze autlého wěku přjstupna a podobna byla, srdce šlechtila, a rozum oswěcowala. Takowých zajmawých a poučgjcjch powjdek podává nám w dotčené knjžce neljčený přjtel mládeže wlastenské, welectěný a zaslaužilý pan professor Fr. J. *Swoboda*, přeložiw gich 99 ze zbirky slowutného skadatele Genowefy, a geden welmi tkliwý přjběh dle pana prof. Ant. *Müllera*. Každá

z nich opatřena gest na konci průpovídkau, zahrnující w sobě gádro wyprawowaného příběhu; což paměti žádanau službu koná. Znamení gest i předmluwa ke spisu tomu; zvláště pak přednešené w nj: „o vyučowánj náboženstwj gazykem mládeži cizjm, slowo w čas, obecného uwáženj tak welice zasluhuge, že ge zde předložiti nemohli gsme sobě odepřiti.

K nemalé dobrých mrawů zkúze gest vyučowánj náboženstwj gazykem žákům cizjm, protože slowa božjho smě w autlém srděčku wkořeniti se nemůže, padši na skálu necitědnau, totiž w pauhau toliko pamět, kde gemu ugmauti se nemožno; neb rozumu nelze slow obžiwiti, kterýchž nepochopil. Tak se několik let pauhá toliko pamět zaměstknáwá, mysl a wůle se newzdělwá a pak w mládeneckém a mužském wěku, kde zůřjnj náruživosti nábožným rozumem krotiti gest potřebj, ničehož ubohý člověk, čehoby se přidržel, čjmbj se řjdl, nemá; neboť slowa náboženstwj, kterým se nerozumně učil, dáwno giž zapomněl, a nynj bez wesla na moři plowe, bauři se uhágití nemoha. Přesvědčil gsem se o této prawdě padesáte let, wšecko wúkol sebe s bedliwostj pozoruje, tedy i to, gak prwnj spolužáci a spolužačky, kteřj způsobem přirozeným w trwialnj škole sw. Gindřicha se mnau byli chowáni, dobrými a ctnostnými muži a ženami se stali; přesvědčil gsem se ale i také, že ginj spolužáci, s kterými gsem se pozděgi w německých školách sešel, a od swých rodičů pauze českých, aby se prý tjm dřjwe německy naučili, hned do německých škol posláni byli, kdež dvě, tři neb čtyry léta pobylí, a náboženstwj prawidla, nerozumějce gim, toliko zpaměti odřjkáwali, a pak se k řemeslu neb ginému zaměstknánj odbrali, dost bjdnj a politowánj hodnj lidé gsau byli; nemagjce w srdci swém swatého náboženstwj, té pewné kotwice a stálé, kterábj ge bauři a wlnobřij to-

hoto swěta! byla uhágila, z nichžto, pokud mně známo, třj konec welice bjdný wzali: Kow. se zastřetil, Kra. otráwil, Dob. oběsil. Eyhle, owoce přirozené nepřirozeného wychowánj! — Ani gediný z nich nedosáhl wěku staršjho. Gú ale to gednau znamenau, pokaždé, kdykoli gsem slyšel o mladých zločincjch, nikdú gsem se optati neopominul, co by tak časného gegich prowíněnj přjčinau bylo; a hle, wždy nedústatek „u wyučowánj náboženstwj prawau byl přjčinau osudu gegich nešťastného: což wyborný p. p. Matěg Šimák, farář w káznici provinciálnj, nynj w Pánu zemřelý, mně wyprawowal s boěstj srdečnau, a wšecko schwalowal, co gsem byl o tom powědel w swém spjsku, gegž nazwal gsem Zlatodolem.

4. a) Das Gericht, oder die Aufdeckung der Unwissenheit und Unredlichkeit lutherischer Doktoren der Theologie und Pastoren in Darlegung des katholischen Lehrbegriffs von Dr. Fr. Brenner. Bamberg bei Dederich. 1829. 8. Vorrede XL. S. 264.

b) Lichtblicke von Protestanten, oder: Neueste Bekenntnisse für die Wahrheit bei ihren Gegnern. Auch ein Beitrag zur dritten Jübelsteyer der Augsburgerischen Confession, v. Dr. Fr. Brenner. Bamberg b. Dederich 1830. 8. XXVI. a 257.

Dwojnj wydánj křesťansko-katolické dogmatiky weleslowutný Doktor, a kanownjk w Bamberce, pan Fr. Brenner, nowých zásluh o naše katolické učenj do byl sobě složenj dwau zde oznámených spisůw.

Weliké bezprávj děge se swaté wjře našj od nepřátel gegich, že tito, články gegj neprávě wystawujice proti nj bógngj. Owšem že tak gen swých vlastnjch zámyslůw a náhledůw porážěj: nicméně wšak gednánj gegich spůsobno a dostatečno gěst uškoditi kato-

klisnu u lidí, kteří buď žádné aneb jen povrchní o něm známosti nabyli gsau. Podnět k takowému počínání zakládey se w čemkoli, buď we skutečné newědomosti článků katolické wjry, aneb, cožby hůře bylo, w zamyslném gieh bludném wykládání a přewracowání: w obogj připadnosti zasluhj pokárání, gež se jim w č. A. stává; při čemž by na neyweš toliko k žádání bylo, aby p. spisowatel s něco wíce klidnosj kaučelu swému byl zainěřowal. Ostatně gak příhodně p. B. polemisuge, nasledugjci, inaně se naskytnuwšj řádky do-swědčtež: „P. Dr. Bretschneider führt“ (in seinem unschmackhaften Roman Heinrich und Antonio) „den katholischen Heinrich über die sakramentalische Wirkungsweise also redend an: „„das ist eben das Trostreichste, dass das Sakrament auch dem hilft, der kein Vertrauen zu ihm hat, wie eine Arznei auch den Kranken heilt, der nichts von ihr hofft.““ „Worauf er den akatholischen Antonio antworten lässt: „„das wäre wohl recht schön, wenn es nur gewiss, und durch etwas verbürgt wäre, und wenn nur nicht die Wirksamkeit der Sakramente dennoch wieder von einem andern Glauben, dessen ich nun gar nicht gewiss seyn kann, abhängig gemacht würde, nemlich: von dem Glauben des Priesters, der es verwaltet. Sie wissen, dass die Kirche lehrt: jedes Sakrament sey nur dann erst wirksam für den Gläubigen, wenn der Priester, der es verrichtet, dabey die Intention hat ein Sakrament zu verrichten.““ — „Die katholische Kirche fordert zum Empfange der Rechtfertigung, d. i. der sakramentalischen Gnaden von den Erwachsenen Glauben und Vertrauen (Fidem et Fiduciam — wie das Trienter Concil. sich ausdrückt); dagegen macht sie die Wirkung des Sakramentes weder vom Glauben des Priesters, noch von seiner Intention, ein Sakrament zu verrichten, abhängig; vielmehr bestimmt sie: „„Si quis di-

xerit, *ministerium in peccato mortali existentem*, modo omnia essentialia, quæ ad sacramentum conficiendum aut conferendum pertinent, servaverit, non conficere, aut conferre Sacramentum, anathema sit. *)““ Und „Si quis dixerit, in ministris, dum Sacramenta conficiunt, et conferunt, non requiri intentionem saltem faciendi, quod facit ecclesia, anathema sit.““ **) „Nach dem ersten Canon ist der sündige Zustand, daher auch der Unglaube des Ministers des Sakraments kein Hinderniss seiner Wirksamkeit, eben so nach jener Bestimmung der Kirche, durch welche sie eine sogar von Ketzern ertheilte Taufe für gültig erklärt; ***) nach dem zweyten besteht die Intention nur darin, dass er thun wolle, was die Kirche thut, dass er somit freymüthig den von der Kirche geübt werdenden sakramentalischen Act setze, worüber wohl nicht leicht eine Ungewissheit obwalten kann.“ — Z příkladu toho spolu patrno, gak odpornci katolickému učenj utrhaj.

Poněwadž ale prawda tu vlastnj powahu do sebe má, že se i od nepřátel swých zcela zapřjti nedá: nejn diwu, že slowutnj spisowatelé mezi protestanty za wěku našeho o důkladnosti katolického učenj we spisech swých swědectwj wydáwaj. I nechť to již wědomě z pauhé lásky ku prawdě, aneb newědomě činj; wždy se tjm dokazuge bezprávj, kterým se katolictwj winj, gakoby cosi samo sobě odporneho w něm se nacházelo. To samé Dr. B. w *druhém* spisu swém (č. B.) ukázati obmeyšlj, uwáděge mjsta we spisech neyučenějšich a posud žigicjch protestantů, která prawdy rozličných katolických článků wjry doličugj.

Oba spisy, gak duchowenstwu wúbec, tak zwláště těm, kteřj s protestanty zacházegj, s pochwalau poraučeti můžeme.

Př.

*) Sess. VII. de Sacr. C. 12. **) Sess. VII. de Sacr. 11.
 ***) Sess. VII. de bapt. Can. 4.

5. *Gott in seinen Heiligen.* Vollständiges katholisches Gebethbuch zur Beförderung wahrer Andacht zu Hause und in der Kirche, auf alle Tage und Feste des katholischen Kirchenjahrs. Gesammelt aus der heil. Schrift, aus den Kirchenvätern, aus dem Römischen Messbuche und Breviere; wie auch aus andern Werken berühmter katholischer Lehrer. In drey Theilen; nebst einem Römisch-katholischen Fest- und Heiligen-Kalender. Grätz 1830. bei Joh. Andr. Kienreich. Mit drei Kupferstichen. Cena 2 zl. 45 kr. C. M.

Z velikého počtu dobrých knížek modlitebných, kterými katolická církev opatřena gest, máloby gich, tušjm, bylo, které by se z ohledu na rozmanitost a výbornost modliteb a rozgjmánj této nadřečené k boku postawiti mohly. Nábožný křesťan nagde zde neytkliwěgšich, na všecky téměř doby žiwota wztahujicich se pozdwžejnj mysli, a we rozložených zde rozgjmánjch tak mnoho pohnútek ku pobožnosti, že gak se očekáwati dá, příslušné užjwánj této knihy modlitebnj nawede geg k prawému klaněnj se Bohu, w duchu a prawdě. Předmluwa w djlu prwnjm o úctě swatých, druhá, před kalendářem swátků a swatých o dennich pobožnostech velmi pěkně gedná. Nicméně radilibychom přede, aby, kdobykoliw výbornau knížku tu do češtiny uwésti chtěl, vypuštěnjm některých méně důležitých wěcj w gediný o něco wětšj djlgiskrátil, čjmby i rozšjřenj gegj usnadněno bylo.

Př.

6. *Der heilige Kreuzweg von Jerusalem.* Eine Anleitung den schmerzlichen Weg, welchen Jesus Christus am heil. Charfreytage mit dem heil. Kreutze beladen in vierzehn Stationen zurückgelegt hat, heilsam, und zur Erlangung der vom römischen Stuhle für Jerusalem bewilligten Ablässe zu besuchen. Mit Stationsbildern, Gesängen und Weisen. 12 kr. C. M.

Důstognějším a přjwětiwějším slohem modliteb a pjsnj, než se obyčegně w podobných spisech nacházj, p. skladatel nemalé zásluby u pobožných spolubratřj swych sobě dobyl. Poučitelná gest také předběžná zpráva o sw. křjžowé cestě, kdy powstala, a gak dále se rozšjruje wykonáwána býwala. Přidaných 22. pjsnj, mezi kterými se i cjrkewnj hymny: „Stabat mater, Lauda Sion, Vexilla regis, Verbum supremum prodiens a t. d. wýborně přeložené a giné geště pjsničky o umučenj Páně, a několik o požehnánj nacházegj, i k giným službám božjm přjhodně poslaužj.

Pr.

7. Historisches Verzeichniss aller in der k. Hauptstadt Prag aufgehobenen Klöster, Kirchen und Kapellen. Von Joh. Nep. Zimmermann, Priester des ritterlichen Krentzherrnordens mit dem rothen Sterne. 1te Lieferung. Prag 1831. bei J. G. Calve. 8. str. 60. Swyobrazenjm kostela sw. Anny, sw. Wawřiuce a kaple Betlemské 20 kr. na str.

Protože slowutně známý p. spisowatel neunawený aučastnj našeho časopisu gest, redakcj za zbytečné saudj, o ceně této wlastenské práce wyněsti úsudek wlastnj, zde toliko podáwagjc, gak se o nj geden z neydůstognějšjeh p. p. biskupů českých prohlásiti ráčil :

„Es ist wünschenswerth, dass die Nachwelt erfahre, was sie verloren hat, und dass die zerstörten Häuser keineswegs die Wohnungen des Müssiggangs oder der Thorheit und Tyrannei, sondern der Sitz des höheren geistigen Lebens, der stillen Thätigkeit, und der Liebe gewesen sind. Mögen die Menschen erfahren, wie viel Grosses die Vorwelt aus höherem Antriebe gegründet hat, und wie wenig Gutes aus der Zerstörung entstanden ist u. s. w. !“

b) Smjšeniny.

Cjrkewn j zpráwy.

Z Paříže. Nowiny (France nouvelle) píš: Budaucj něděli, dne 23. ledna, otewřiti se má tak nazwaný *francauzsko - katolický kostel* w ulici Sourdière St. Honoré. Duchowenstwo téhož kostela předswezalo neprodleně wšecky obřady při weřejných službách božjch w gazyku národnjm slawiti. Mino to se uwolili náboženský auřad zdarma wykonáwati; obětne dary zústawugjce osadnjkům na gegich dobré vůli. Některé obce giž o to rokowaly, gakby zásady (principia) této nowé cirkwe uwěsti měly, zwoliwše k tomuto amyslu w středu swém faráře. Mino giné zwláštňj mjněnj směřuge geden článek učenj gegich k tomu, že z strany zrušenj bezženstwj žádných giných překážek neuznawaj, leč těch, které zákonem měšřanským položeny gsau.

Giný pařížský list (Gazette) pronášj o tom: Pakli tomu w prawdě tak gest, tedy wšjm práwem tato francauzsko - katolická cirkew *kacjrskau* nazjwati se může. Mezi tjm wydal pan Barthe ministr učených ústawů a kultu 3. Unora cirkulář na prefekty, w němž gim wzhledem na tuto tak nazwanau nowau katolickau cirkew, gegjžto půwodce p. Chatel gest, nařizenj od 18. Germinel roku X. (8. dubna 1802.) na pamět přiwodj, kterýmž ustanoweno, že wšeliké wykonáwanj katolického kultu kromě biskupské práwomocnosti proti zákonům čelj, a že žádné osadě nepřislušj bez powolenj zemského řizenj s něgakým k službě Božj odhodlaným stawenjm samowolně wládnauti. W přítomných tedy přjpadnostech wlády že nikoli dopustiti se nemůže, by kně-

žj, kteřj z právomocnosti biskupské wywinauti se pokaušegj, w kostely a fary uwozowati se mohli.

Z W l a c h. Po 64dennjm osiřenj stolice papežské a 50dennjm Konklave obdržela cirkew katolická nowého neyvyššjho pastýře. Dne 2. Unora byl Geho Eminenci Kardinál Capellari, ginénem řeholnjm Maurus z řádu Benediktinů Kamalduenských, praefekt kongregacj de propaganda fide s 32 — mezi 45 hlasy za Papeže wywolen. Přigal gmeno Řehoře XVI. Narozen gest w Bel-luně w Benátsku dne 18. Zářj 1765. a teprw ode Lwa XII. w roce 1826. šarlatem ozdoben. Powěst wyhlašuge geg jakož muže welmi učeného, a rowně o giých vlastnostech gehu chwálně swědectwj se wydává, gelikož wždy sprawedliwý, w smeyšlenj politickém mjrný, w obcowánj pak domácjm střídmý a neauhonný gest byl, a tudy owšem na neyweyš hoden swrchowané cirkewnj hodnosti této. O něm wšjm právem řjci se může, že mu pauhé toliko zásluhy cestu protřely k trůnu. Gsa cizozemec, prázden bohatstwj i ochrany wzáctných rodů postupowal cestau dosti trudnau od neynižšjho až na neyvyššj stupeň důstogenstwj. Od Kljmenta XIII. gest on prwnj, genž z papežských zemj nepocházj, a od roku 1621. nepřigal žádný papež gmeno Řehoře. Poslednj, kterýž se tak nazjwal byl z rodu Ludovici. Z té přjčiny mnozj žádostiwi byli wěděti, co asi nyněgšjho papeže pohnulo k přigetj téhož gména? Poněwadž se o tom neprogáďil, chtěgj mnozj důwod tohoto gména w tom hledati, ano hlawnj klášter řádu gehu w Řjmě, kdež někdy opatem byl, u sw. Řehoře se gmenuge. Třetjho Unora odebral se nowě zwolený papež k sw. Petru, by na biskupstwj poswěcen byl, neb až posawáde byl gen kněžem. Na to následowaly ostatnj obyčegné obřady.

Z Řjma dne 11. Unora. W neděli 6. Unora byl Geho swatost Papežská Řehoř XVI. w chrámě sw. Petra slawně korunován. Wečer oswjčena byla báně téhož chráinu i město. Na andělském hradě páleny byly utěšné ohně tak nazwané Girandola, an mezi tjm neykrásnějšj garnj powětrnost radostnau oslawu tuto rozkošně zwětšowala.

Prwnj počnánj neyvyššjho pastýře byli činowé ot-cowské lásky a štědroty. Mimo rozdáwánj peněz, gakež při korunowacj w obyčegi býwá, rozkázala Geho Swatost počet wybýwaných chudých, počestných děw-čat zwýšiti na 553, a rozdělowánj peřin a oděwu na 5500; mimo to nařjčila 50,000 liber chleba a tolikéž masa mezi chudé rozdati. Dobročinnost tato, neljčená pokora spogená s pewnau a stálau myslj, gehu přjwě-tiwá wljdnost, s kterauž každého wyslýchá, a přjgemma wážnost, s gakuž cizj wyslance přjgal, upewnily mu negen přjzeň Řjmanů šlechetnějšjch, nýbrž i srdce lidu obecného mu naklonily. Neb zapřjti se nedá, že mu z počátku obecný lid nebyl tak přjzniw, gako ti, kteřj s osobau gehu bljže seznámeni byli. Geho wywolenj gakožto cizozemce nelahodilo etěžádosti Řjmanů, tjm méně se jim ljbilo, poněwadž wywolený mnichem byl. Protož tjm wětšj gest nynj radost, že tato nenáwist před gehu zásluhami tak rychle zmizela, an w tom tak obtjž-ném položenj Papežowě *geden slyšeti gest hlas o wý-borné powaze gehu.*

Ne tak snadno nalezti gest mocnáře, genžby při na-staupenj swého panowánj s tolikerymi překážkami se byl potkal. Giž ten den pokorunowacj došla sem zprá-wa o rúznicjch w Modeně, rychle na to následowaly zpráwy giné, které pozdwjženj w Boloně, Ravenně, w celé Romaně, ano i w Markách a morowau ránu wo Feraře zwěstowaly. Ledwa Geho Swatost Papežská —

w neywlastnějšim smyslu téhož slowa — se sebe složila korunowačnj raucha, giž země geho proti němu se pozdwiibly. On wydal prohlášenj, kteréž, gak wědomo, od něho samého sepsáno gest, a mjrného ducha neyvyššjho pastýře značitě gewj, a wýborné a přiměřené gest gak tehdejšimu položenj geho, tak i k utišeňj rozgítěřených myslj geho poddaných. —

Říkládáme poznamenánj všech při smrti Geho Swatosti Papežské Pia VIII. žiwých Kardinálů.

Poznamenánj všech při smrti Geho Swatosti Papežské Pia VIII. žiwých Kardinálů.

A. Kardinálowé z třjdy biskupů.

1. Bartoloměg Pacca, biskup Ostiásky a Velletrijský, děkan sw. Kollegium, a Prodatar swaté stolice, rozen w Beneventu bljže Neapoli 25. Pros. 1756. wolen 23. Unora 1801. ; wydal w roce 1830. historické paměti Papeže Pia VII. (3 djly.)

2. Petr Frant. Galeffi, biskup w Porto, St. Rufing, a Civita Vecchia, podděkan a komořan Kardinálů, roz. w Ceseně nedaleko Boloni 27. Řjgna 1770, wolen 11. Čerwence 1803.

3. Tomáš Arezzo, biskup Sabinský u Řjma, apošt. legát we Ferrare od roku 1816. ; roz. w Orbitello w Sicílii, 17. Pros. 1756. wol: 8. Března 1816.

4. Emanuel de Gregorio, biskup Fraskatický u Řjma, Welko - Poenitenciár, Praefekt Kongregacij sněmu, Archimandrit Messinský, r. w Neapoli 18. Pros. 1758. w. 8 Března 1816.

5. Jan František Falzacappa, b. Albanský, (prvé biskup Ankonský,) r. w Corneto u Řjma 7. Dubna 1767. w. 10. Března 1823.

6. Karel Maria Pedicini, bisk. Palestrinský, Tagemjnk žádostj a Præfekt Kongregacj obřadů; r. w Beneventu u Neapoli 2. Listopadu 1769. w. 10. Břez. 1823.

B. Kardinálowé z třjdy kněžj.

1. Ludwjk Ruffo - Scilla, arcib. Neapolský od 9. Srpna 1802.; r. w St. Onofrio w Kalabrii 25. Srpna 1750. w. 23. Unora 1801.

2. Cesar Brancadoro, arcib. we Fermo u Ankony od 11. Čerwence 1808.; r. w Fermo w zemi Papežské 18. Srpna 1755. w. 23. Unora 1801. od r. 1815. Legatus a latere w Njzozemsku. (oslepl.)

3. Josef Fesch, arcib. Lyonský od 4. Srpna 1802. r. w Ajaccio na Korsice 3. Ledna 1763. w. 17. Ledna 1803. Napoleonůw Ugec.

4. Karel Oppizoni, arcib. Bononský (Bologna) od 20. Zárj 1802.; r. w Mediolanu 15. Dubna 1769. w. 26. Března 1804.

5. Petr Gravina, arcib. Palermský w Sicilii od 23. Zárj; r. w Monte Vago w Sicilii, 16. Prosimce 1749. w. 8. Března 1816.

6. Josef Morozzo, bisk. Novarský u Mediolanu od 1. Řjgna 1817.; r. w Turinu 12. Března 1758. w. 8. Března 1816.

7. Fabricius Seberas Testaferrata, bisk. w Sinigallii u Ankony od 6. Dubna 1818.; r. w La Valettě (na Maltě) 20. Dubna 1758. w. 8. Března 1816.

8. Benedikt Naro, arcikněz Basiliky nazwané Libेरiana w Řjmě, Præfekt Kongregacj disciplinárnej a duchownjch řeholj; r. w Řjmě 26. Čerwence 1741. w. 8. Března 1816.

9. Giřj Princ Doria - Pamfili, Grandprior řádu Jerusalemského w Řjmě; r. w Řjmě 17. List. 1772. w. 8. Března 1816.

10. Rudolf Arciknjže Rakauské, arcib. Olomucký od 4. Čerwna 1819. (neymladšj bratr Geho Gasnosti cjsarské Františka I.) r. w Florencii 8. Ledna 1788. w. 4. Čerwna 1819.

11. Anton. Palotta, Kněz w Řjmě; r. w Ferrare 23. Unora 1770. w. 10. Břez. 1823.

12. Hercules Dandini, kněz a Praefekt Policie w Řjmě, r. w Řjmě 25. Čerwence 1759. w. 10. Bř. 1823.

13. Karel Princ Odescalchi, přednosta kongregacij biskupů a řeholnjho duchowenstwa, strýc knžete Khevenhüllera w Rakausjch; r. w Řjmě 5. Března 1785. w. 10. Břez. 1823. Prvé Uditore santissimo w Řjmě (Justicij ministr.)

14. Placidus Zurlo, Generál Kamalduenský, Generál - Vikár Geho Swatosti, přednosta Kongregacij biskupských residencij, r. w Leňago u Benátek 2. Dubna 1769. w. 10. Břez. 1823.

15. Jan Bapt. Bussi, arcib. Beneventský od 3 Máge 1824. ; r. w Viterbu u Řjma 29. Ledna 1755. w. 3. Kwětna 1824.

16. Bonaventura Gazzola, bisk. a Montefiascone a Corneti u Řjma od 21. Unora 1820. řádu Sw. Františka; r. w Piacence 21. Dubna 1744. w. 3. Kwětna 1824.

17. Karel Kajetan hrabě z Gaysruck, arcib. Mediolanský od 16. Března 1818. (dřjwe biskup Passowský), r. w Želanci w Korytanech, 7. Srpna 1769. w. 23. Zářj 1824.

18. Patricius da Silva, Patriarcha Lissabonský od 13. Března 1826. řádu sw. Augustina; r. w Leira w Portugalu 15. Řjgna 1756. w. 23. Zářj 1824.

19. Karel Ferrerius della Marmora, arcib. Turinský; r. w Turině, 15. Řjgna 1757. w. 23. Zářj 1824.

20. Petr de Inguanzo-Ribera, arcib. Toletánský od 27. Zářj 1824. r. w Planesu w Asturii 29. Pros. 1764. w. 20. Pros. 1824.

21. Ludwjk Micara, generál kapucinské řehole w Řjmě; r. we Frascati u Řjma 12. Řjgna 1775. w. 20. Pros. 1824.

22. Gustav. Max. Justus Princ de Croy-Dylmen, arcibiskup Rouenský od 27. Listop. 1823. Welkoalmužnjik francauzský, dřjwe biskup Strassburský, r. we Vieux-Condé 12. Zářj 1773. w. 21. Břez. 1825. nynj w Helwecii.

23. Maurus Capellari, přednosta Propagandi (řádu Kamalduenského.) r. w Belluně w Benátsku 18. Zářj 1765. w. 21. Břez. 1825. w Řjmě, powýšen 2. Unora na stolicu sw. Petra přigal gmeno Řehoře XVI.

24. Jan Bapt. Anton. de Latil, arcib. Rheimský od 12. Čerwence 1824. r. w Isle St. Marguerite 6. Břez. 1761. w. 13. Břez. 1826. nynj w Škotsku.

25. František Cienfuegos y Jovellanos, arcib. Sewillský od 20. Pros. 1824.; r. w Owiedě 14. Března 1766. w. 13. Břez. 1826.

26. Jakub Giustiniani, biskup Imolský od 13. Břez. 1826. r. w Řjmě 29. Pros. 1769. w. 2. Řjgna 1826.

27. Vincenc Macchi, arcib. Nisibiský, Legat Raven-ský, r. u Montefiascone 31. Šrpna 1770. w. 2. Řjgna 1826. byl 1820. Nunciem w Pařži.

28. Jakub Filipp Fransoni, arcib. Nazianský, apošt. nunciuš Lissabonský, r. w Genewě 10. Pros. 1775. w. 2. Řjgna 1826. w Řjmě.

29. Alexander de Rudnay et Diver-Uifalu, arcib. Ostřehomský od 17. Pros. 1819.; r. w Szent-Retesz w Uhřjch 4. Řjgna 1760. w. 2. Řjgna 1826.

30. Petr Caprano, Præfekt Kongregacj Indicis, r. w Řjmě 28. Unora 1759. w. 2. Řjgna 1826. w Řjmě.

31. Benedikt kniže Barberini, kněz w Řjmě, r. w Řjmě 22. Řjgna 1788. w. 2. Řjgna 1826.

32. Jan Anton Benvenuti, biskup Osimoský a Cingoliský u Ankony, r. w Belveděře u Ankony 16. Kwětna 1765. w. 2. Řjgna 1826.

33. Ignác Nasalli, arcib. Tyrský, r. w Parmě 7. Řjgna 1750. w. 25. Čerwna 1827. byl nunciem w Lucerně.

34. Joachim Xaver d' Isoard, biskup. w Auche děkan Roty řjmské, r. w Aix 23. Řjgna 1766. w. 25. Čerwna 1827. we Francauzsku.

35. Antonja Dominik Gamberini, biskup Orvietský od 19. Pros. 1825. r. w Imole u Bononie 31. Řjg. 1760. w. 15. Pros. 1828.

36. Cæsar Nembrini Piconi - Gonzaga, biskup Ankonský od 24. Kwětna 1824., r. w Ankoně 27. List. 1768. w. 27. Čerwence 1829.

37. Tomáš Weld, Suffragan Kingstonský w hornj Kanadě od 23. Břez. 1826. r. w Londýně 22. Ledna 1773. w. 15. Břez. 1830. nynj w Řjmě.

38. Rafael Mazio, Kněz w Řjmě, r. w Řjmě 24. Řjgna 1765. w. 15. Břez. 1830.

39. Ludwjk Frant. Wýwoda z Rohan-Chabot, arcib. Besanconský, prwé Generál - Vikár Pařjžský, r. w Pařži 1. Března 1783. w. 5. Čerwence 1830.

C. Kardinálowé z třjdy Jáhnů.

1. Josef kniže Albani, Kardinál, státnj tagemnjk brev, bibliothekář řjmské cirkwe, Præfekt Kongregacj lauretanské a konsultnj, r. w Řjmě 13. Zářj 1750. w. 23. Unora. 1801.

2. Jan Caccia Piatti, Præfekt Signatury milostj, r. w Novaře 8. Břez. 1751. w. 8. Břez. 1816. nynj w Novaře.

3. Augustin Rivarola, Praefekt wodnjch náhonů a pontinských kalužj, r. w Genewě 14. Břez. 1758. w. 1. Řjgna 1817. w Řjmě.

4. Caesar Guerrieri Gonzaga, Jáhen, prwé papežský pokladnj, r. w Mantui 2. Břez. 1749. w. 27. Zárj 1819. w Řjmě.

5. Antonjn Frosini, Praefekt kongr. odpustků a ostatků, r. w Modeně 8. Zárj 1751. w. 10. Břez. 1823. w Řjmě.

6. Tomáš Riario Sforza, Legát w Forli, r. w Neapoli 8. Ledna 1782. w. 10. Břez. 1823.

7. Tomáš Bernetti, býwalý wladař Řjmský, mjstokanownjk a Generál - Protektor, nynj Legát w Bononii, r. w Ferně u Ankony 29. Pros. 1779. w. Řjgna 1826.

8. Belisar Cristaldi, Generálnj pokladnj apoštolské komory a ředitel archi-gymnasia w Řjmě, r. w Řjmě 11. Čerwence 1764. w. 15. Pros. 1828. † dne 26. Unora 1831.

9. Jan František Marco-y-Catalan, Wladař w Řjmě, mjstokomornjk a wrchnj ředitel policie. r. w Belle w Hispanii 21. Řjg. 1778. w. 15. Pros. 1828.

10. Dominik de Simone, Jáhen, r. w Beneventě 29. List. 1768. w. 15. Břez. 1830. nynj we Ferrare.

WÁCLAW LEOPOLD CHLUMČANSKÝ,
Rytjř z Přestawlk a Chlumčan,

Knjže Arcibiskup pražský, apoštolské řjmské stoli-
ce w králowstwju českém, gakož i po biskupstwju,
Bamberském, Mišenském a Řezenském rozený Legát, c.
k. rakauského Leopoldowa řádu welekřjžnj, poctě-
ný zlatým čestným křjžem občanských zásluh, G. c. k.
Gasnosti skutečný tagný Rada, králowstwju českého Pri-
mas, doktor mudretwj a Senior filosofické fakulty, c. k.
karlo - ferdinandské university pražské ustawičný Kan-
cljř a Ochránce studij, aučinkugcjej aud společnosti wla-
stenského Museum a pomologické gednoty w Čechách,
Ochránce privatnjho ústawu pro slepé a gednoty přátel
kostelnj hudby w Praze, Pán na arcibiskupských
panstwjuh : Břežanech, Manderšeidu, Lauňowicjch, Čer-
wené Řečici, Nowém Rvchnowě, Teyně nad Wltawau,
Rožmitálu, Šwácu a Wonšowě.

Wáclaw Leopold narodil se dne 15. listopadu 1749.
na dědičném statku Hosticjch (w prachynském kragi) w
Čechách, kdež geho rodičowé, Antonjn ze starobylého
rodu rytjřů Chlumčanských z Přestawlk a Chlumčan, a
Josefa, rozená baronka Obitecká, s hognau swau rodi-
nau wětšj část roku gsau tráwjwali. Byw w základnjch
uměnjch w otcowském domě a na německobrodském
gymnasium náležitě wycwičen, byl dán l. 1765. do Pra-
hy do tehdegšjho swatowáclawského, Jesuity řjzeného
semináře, k dálšjmu wychowánj. Výbornými nadánj-
mi ducha, neunawitedlnau pilnostj, dětinnau zbožno-
stj, gakož i skromnostj swau zjskal sobě w brzce mladý
alumnus lásku a wážnost swých předstawených, a tudjž
i tak slavné wýtečností, že sám geště rostaucj ginoch
stal se dozorcem ostatnjch schowanců stawu panského
w témže konviktsě.

Po skončených filosofických studiich a po dosažené hodnosti mistrowské we filosofických uměnjch vykročil l. 1768. ze swatowáclawského semináře a wstoupil do konviktů vyššjho vzdělání u sw. Bartoloměje, kdež opět pod zpráwau Jesuitů uměnj bohomyšlence, mu, puze wnitřnjm swým powolánjm, s horliwostj se oddal. O geho pilnosti a přezádaucjm prospěchu swědčj dostatečně l. 1771. udalé se powýšenj na hodnost theologického bakaláře na karlo - ferdinandské universitě pražské. Byw l. 1772. dne 13. prosince na kněžstwj poswěcen, chwátal Chlumčanský pln wraucj horliwosti we swém blahoděgném powolánj, na wykázané sobě kaplanské mjesto do Klášterce (Klosterle, w žateckém kragi mezi wysokými chlumu ležcj městečko), kdež po 4 léta a 5 měsiců s příkladnau horliwostj a práwě křesťanskau odhodlanostj na winici Páně pracowaw, všeobecna wáznost a lásku swých owčiček a powěst znamenitého hlasatele slowa Božjho, gakož i horliwého, dobročinného, zbožného a neuhonného kněze sobě byl wyziskal. Odtud l. 1777. na Gartickau faru dosazen a dvě léta na to na znamenité Děčjnské děkanstwj powýšen, upewňowal wždy wjce předcházecj geg dobrau swau powěst, čjnz se i stalo, že geště před koncem 1779. roku od pražské wždy wěrné kapitoly hlawnjho chrámu Páně za skutečného spoluauda s takowým ustanowenjm zwolen byl, aby uprázdněnau německau kazatedlnici zastáwal. Po dwanácte auplných let hlásal Chlumčanský s prwnj kazatedlnice králowstwj českého slowa Božj obywatelům hlawnjho města, gsa od nich rád slýchán, s neinalým prospěchem, protože, gsa spasitedlnými prawdami hluboce proniknut, ge wýmluwně a ze wšj sjly přeplněného srdce přednášel, a wše, co posluchačům swým tak wraucně a tkliwě poraučel, též w živobytj swém powegowal.

Postaupiw poznenáhlým powyšowanjm k hodnosti Praelata Archidiakona, byl od pražského Knjžete - Arcibiskupa, rozeného knjžete Salm Salm za swětjého biskupa zvolen, a po dosaženém papežském potvrzenj dne 28. zářj 1795. za biskupa Kaneyského (Canea) in part. inf. w hlawnjm chrámu Páně slawně posvěcen. Sláskau a oddanostj wděčného dítěte podporowal nynj Wáclaw Leopold swého často churawého arcibiskupa u wedenj wrchnjho pastýrského auřadu; byl geho wěrným průwodcem na všech kanonických visitacij; řidil gakožto generálnj vikář geho konsistoř; a prokazuge na takowýto způsob powiannau swau wděčnost, nabył náležitě známosti weškeré arcidiocēze, kteréž nápotom gakožto nástupce *Wiléma Florentina* newyzpytatedlným saudem Božjm předstawen byl. Sedm let stál Wáclaw Leopold we zmjné hodnosti arcipastýři swému po boku; léta pak 1802. byl od Geho Gasnosti cjsaře Františka I. biskupem Litoměřickým ginenowan, a od Papeže Pia VII. potvrzen.

Práwě s apoštolskau horliwostj pracowal nowý biskup o blaho swých owčiček. Každoročně procházel znamenitau část swé diocēze, tak sice, že wedlé předpisu Tridentinského sněmu we třech létech celau diocēz u kanonické visitacij prošel, při čemž nestranným a bedliwým okem neydůležitějšj záležitosti weškeré farnj osady skaumage každau nalezenau dobru wěc podporowal, rozmáhajcj pak se zlé zároweň s opravdowostj i s wliďnostj udusiti se snažil. Pamětliw na apoštolské swé powolánj blásal sám Božj slowo shromážděnému lidu w obogim gazyku, gakož i o prospěchu mládeže w náboženstwj ustanowenými weřegnými katechisacemi powždy náležitě přeswědčiti se hleděl. *Wěda dobře, že spása wěřjccjch od wolenj pobožných, w křesťanstwj oswjcených pastýřů záwisj, měl neybedliwějšj*

*zřetel na ndležitě wychowánj mladého swého duchowen-
stwa. Pro tu příčinu byl aučiniwým geho namáhánjm
litoměřický bohumluwecký ústaw wedlé náwrhu w rakau-
ských zemích předpsaného zřízení, seminář dle po-
třeby dieceze rozšířen (ku kterémuž konci býwalé jesu-
itské kollege použito), a o mrawnj náboženské a wě-
decké cwičenj schowanců maudrými prawidly postará-
no, které aby náležitě zachowáwány byly, blíž alum-
nátu obýwagjej biskup častým a nenadálým nawštěwo-
wánjm přjsně bděl.*

Mimo pečliwost neunawitedlného wrechnjho pastý-
ře wynikal Wáclaw Leopold nepřekonau lúskau ot-
cowskau ke všem, kdož s njm w něgakém spogenj by-
li; *zwlastě pak těšili se z takowéto lúsky chudj a nu-
znj w celikého stawu.*

Ačkoli na opravowánj kostelnjch, školnjch a ho-
spodárských stawenj na biskupských panstwjch zna-
menité sumny wynakládal, a w Drumu překrásný ko-
stel z vlastnjho gměnj wystawěti dal, neopominul před-
ce nikoliwěk žiwé chrámy Páně zachowáwati, a pod-
porowánjm gich Boha neyhodněgi oslawowati. *Sám nás
neymilostiwějšj zeměpán poctil geg neykrásnějšjm ná-
zwem, gmenowaw geg otcem chudých, když gemu dne
6. ledna 1808. na důkaz auplné swé spokojenosti ho-
dnost c. k. skutečné tagné rady uděliti ráčil.*

Osudného 1813. roku, kteréhož si Wáclaw Leo-
pold vlasteneckými obětmi ku podporowánj spogenjho
wúkol Litoměřic rozpoloženého wogska, zwláště pak
laskawau péčj o zaopatření nebohých raněných bogow-
njků, nowých stkwaucjch zásluh o vlast získal, do-
šlo geg od našeho neymilostiwějšjho zeměpána powe-
lánj na arcibiskupstwí ritus latini do Lwowa; kteréž ú-
mrtím tamnějšjho arcibiskupa Kajetána Kitki z Kički r.
1812. uprázdněno bylo. Leč neznámost polského gazy-

ka a vznikagjcy odtud starostliwost, žeby swěřenému swému stádu zadosti učiniti nemohl, ustanowily geg o propuštění z takowéhoto powýšenj prositi; načež opět w blahoděgném swém předešlém auřadu, nedlauho však giž setrwal, byw totiž neyvyšším rozhodnutjm ode dne 12. prosince 1814. knjžetem - arcibiskupem pražským gmenován, kteraužto Božj prozřetedlnostj sobě ustanowenau důstognost ochotně přigmauti, w swědomj swém zawázána se býti seznał.

Zpráwa o zwolenj nowého arcibiskupa naplnila všeobecným plesánjm weškerau, přes 4 léta osiřelau arcidiecezi. Kapitola hlawnjho chrámu Páně těšila se z toho, že se gj někdegjšj spoluaud gegj za předstawéného dostane. Duchowenstwo očekáwalo s radostnau taužebnostj příštj nowého swého wrchnjho pastýře, gehožto maudrost a spráwedlnost u wedenj diecezanských záležitostj, geho milostné a wljdné s každým gednánj z prwněgjšjch giž let dostatečně známy a dokázány byly. I wěřjcy lid w hlawnjnjm městě a na wenku plesal gednoworně, protože ani 12tileté odlaučenj nebylo sto smázati w srdci gegich památku oněch etnostj, kteréž Wáclaw Leopold gakožto kanownjk a swětjcy biskup před gegich očima byl progewowal. Po obdrženém papežském potwrzenj byl Wáclaw Leopold w pondělj swatodušnj dne 14. kwětna 1815. gakožto pražský knjže-arcibiskup, Metropolita a Primas králowstwj českého do hlawnjho chrámu Páně slawně uweden a tamže wedlé obyčege ustolován. Toho též času ráčil Geho Gasnost náš milostiwy zeměpán, wedlé rozhodnutj ode dne 22. kwětna t. r. nowému arcibiskupu, z ohledu geho w poslednjch wogenských bězjch l. 1813 a 1814. ku prospěchu spráwedliwé a swaté wěci onoho pamětihodného hoge zjskaných wlasteneckých zaslub, zlatý kříž nowě

zřízeného civilního čestného znaku neymilostiwěgi propůgčiti.

Gakkoli wěkem giž sešlý, nastaupil předce Wáclaw Leopold s uwyklau aučinliwostj a s obnowenau horliwostj řizenj swé arcidiocēze. Také zde se se wšj opravowostj wynasnažil, každoročnjni kanonickými visitacemi duchownj potřeby wěřjeho swého stáda náležitě seznaťi, a gemu neyprospěšněgi přispěti. Po deset let procházal sám swau arcidiocēzi, a napotom geště po tři léta s nowým swým panem suffraganem, Františkem de Paula Pištěkem, biskupem Azotským; pozděgi však nemohl se giž wjce pro churawost na obtížné kanonické cesty wydati. Než wšnde, kdekoli swatý auřad swůg wykonáwal, zanechal trwagij památku zbožnosti a bohabognosti w srdci wšeho přítomného lidu. I bylotě to srdce pozdwihgij a mocně zbuzugij podjwánj, an welebný kmet swatý auřad swůg zastáwal! Widěti bylo na gehu obljčegi, a slyšeti z gehu hlasu, že gest *zpráwce Božských tagemstwj*. Gak důstogný w biskupském swém auřadě, tak laskawý, přjwětiwý a wljdný byl Wáclaw Leopold w ostatnjm swém geduánj; z oěj gehu bylo neyupřjmněgšj otcowskau lásku zřjti, tak že geg každý milowati a w něg důwěřiti musel.

Mezi kanonickými gehu cestami zasluhoge ona do kladského, ku pražské arcidiocēzi náležegijeho hrabstwj konaná, zwláštňj zmjinky. Osinnácte let minulo od těch dob, co se kladská katolická obec z přítomnosti wrechnjho pastýře swého byla těšila. Taužebně očkáwali lid i kněžstwo přjštj nowého wrechnjho pastýře, aby njm darú Ducha swatého saučastněni, a w stálém wyznáwánj a wěrném následowánj wjry swé posilněni byli. Když tedy Wáclaw Leopold I. 1820 po obdrženém prwswolenj k. pruského dwora, kanonickau visitaci we vzdáleném tomto djlu duchownjho swého stáda nastaupil, při-

gali geg wšude, kamž geg apoštolské powołanj geho wedlo, s progewowanjm neysrdečněgšj radosti a neyhlubšj uctiwostj. Nemenšjch však radostj pokusil i on sám nad nepřetwárenau pobežnostj ze wšech stran hrnaučjho se lidu a nad geho pewnau a newywratedlnau přjehylnostj ku katolickému náboženstwju, — nad mládežj w spasitedlných prawdách dobře wyewičenau, zwláště pak nad horliwým, a swým wědeckým wzdělánjm rowněž gako i bezauhonnau mrawnostj wýtečným duchowenstwem, gež pro gich ctnosti i katoljci i protestanti gednosworně wlebili. We 46 farnjeh okrscjch obdrželo 40, 411. dašj swátost sw. bířmowanj; což patrný důkaz, s gakau horliwostj lid a duchowenstwo tento milostný čas k spáse dušj swých použitj se wynasnažili. Bedliwého, a nad kwetaucjm stawem obce této welmi potěšeného wrchnjho pastýře nezústalo nikoliwěk tagno, že o zachowanj tohoto wšeobecného pořádku, mrawnosti a zbožnosti, gakkoli wěkem sešlý, předce však s neunawenau přičinliwostj w okresu swém bez přestánj aučinkujcjj, od duchowenstwa zároweň gako i od lidu ctěný, ano i od samé k. pruské wlády wýborně schwálený k. děkan Habelschwerdtský a pražský knjžecj arcibiskupský wikář *Josef Knauer* znamenitých zásluh sobě byl zjskal; a tohoto muže, na důkaz neyanplněgšj swé spokogenosti s weškerym hrabstwjm, obzwláště počtiti, u Zawřel u sebe Wáclaw Leopold. Mage giž odgjžděti a rozžehnáwage se zawěsil wrchnj pastýř pokornéinu kmetu z nenadánj a u přjtomnosti množstwj shromážděného lidu wlastnj swúg zlatý křjž spolu se zlatým řetězem kolem hrdla, a wymohl mu pozděgi s powolenjm k. pruského dwora od řjmské stolice infulowaně opatstwju in part. infid., s tjm práwem, aby směl sám swátost swatého bířmowanj po kladském hrabstwju udělowati.

(W přjítjm swazku dokončenj.)

W l a s t e n c ů m

národnj literatury našj milowným.

Ačkoli naše literatura národnj, za slawného panowanj G. M. cjsaře Františka I. teprw zuowa okřjwagcej, giž některými zdařilými plody honositi se může: předce, že wždy geště chudá i nedospělá gest, zapjratí nelze. Kterékoli české knihy za našich časů tiskem na swětlo vycházegj, ty swůg znik gen we vlastenské horliwosti několika spisowatelů magj, kteřížto negen čas, ale i gměuj swé — ani odměny, ani slowutnosti gake za to neočekáwagjce — vlasti w obět přinášjwagj. A wšak pohřchu přjliš často stáwá se, že když odginud nemálo spisů nezralých a nepotřebných, literatuře našj wjce ke škodě nežli ku prospěchu, na swětlo se wydáwá, mezi tjm i neylepšj spisowatelé naši, nemagjce potřebného nákladu, prázdni musegj.

Pro zastawenj takowého zlého, a pro spůsobej literatuře našj gak wúbec zdárnějšjho zniku, tak i prospěšnějšjho směru, giž několikráte od vlastenských mužů saukromj i weřejně nawrhowano bylo, aby z dobrowolných peněžných zbjek we vlasti, něgaká zvláštnj pokladnice ku pomoci wydáwanj dobrých českých knih se založila.

Když pak posléze slawný Wýbor Společnosti českého Museum, podle základujch prawidel swých, od G. M. C. neymilostiwěgi stwrzených, dne 11. ledna 1830 z audů společnosti swé zvláštnj *Zbor čili Spolek, pro wědecké zděláwanj řeci a literatury české*, ustanowil: audowé zboru tohoto za powinnost sobě položili, aby wěc tak důležitau we swé zvláštnj nwáženj wzali. Istalo se, a sporadau i schwáleujm Wýboru Společnosti uložena gsau následujcj prawidla, kteráž tuto žetrnosti a ušlechtilému vlastenectwj wšech wěrnych Čechů sdůwěrau podáwáme:

§. 1. Z darů peněžných, u milownjků vlastenské literatury gen gednau zbjaných, založj se zvláštnj pokladnice, gménem „*Maticie česká*.“

§. 2. Pokladnice tato k tomu cjlj se ustanowuge, aby k wydávánj dobrých českých knih bud'to wúbec prospěšných, bud' i wěleckých aneb krasořečných, napomáhala i ge usnadnila.

§. 3. Zbor Musegnj pro řeč a literaturu českau s pokladnicj tauto, pod zvláštnjm dozorem a zpráwau gednoho z Výboru Společnosti, nakládati, a aučty swé každoročně témuž Výboru k weřegnému oznámenj podáwati bude.

§. 4. Každý dar, když Zboru dodán bude, napřed we wše becné Sporitelnici české se uložj, a kdykoli tjm způsobem něgáká hlawnj gistina se segde, ta na pragmatikálnj základ pod auroky se púgčj, aurokové pak sami každoročně podlé aumyslu w §. 2. oznámeného wynakládání býti magj.

§. 5. Každý gakýkoli dárek, k tomu cjlj vlastensky obětowaný, wděčně přigat bude; kdož však koli neméně nežli 50 zlatými we stříbře, bud'to nagednau, bud' po lhútách, které sám sobě uložitj může, přispěge, ten mezi Zakladatele Maticie české počítán bude.

§. 6. Zakladatelé Maticie české dostanau darom a bez platu gedn exemplár každé knihy, která hudaucně nákladem aneb pomocj pokladnice této wydána bude.

§. 7. Gména wšech zakladatelů i podpůrců Maticie české i se summami gegich osobnjch přispěwků ročně tiskem weřegně we známost uwowována budau.

§. 8. Podlé dostatku a zásoby peněžné w pokladnici Zbor ustanowj, které a gak mnohé knihy ročně wydávány býti magj; na to pak obzvláštnj swůg zřetel obrátj, aby časem auplný a kriticky wyhotowený slo-

wnjk českého gazyka, gakož i reálnj encyklopedie na swětlo wyšly.

§. 9. Příspěvky přijmagj se w Praze u podepsaných audů zborowych, nebo u bibliotbekáře národnjho Museum p. Wáclawa Hanky, kromě Prahy pak u zběragicjch audů Musegnich; kdežto i složení těchže příspěwků tomu, kdož toho požádá, zvláštnjm listem se potwrdj.

W Praze dne 1. ledna 1831.

Od Zboru musegnjho pro řeč a literaturu českau.

Josef Jungmann w. r.

doktor filos. a professor lum. studij na akad. k. staroměstském gymnasiu, činný aud společnosti českého národnjho Museum, bydlj w široké ulici N. 749/2.

Jan Swat. Presl w. r.

doktor a professor lékařstw, činný aud wlast. hospodářské společnosti a českého národnjho Museum, w sjrkowé ulici N. 470/1.

Frant. Palacký w. r.

redaktor časopisů českého Museum, řádný aud král. české společnosti nauk, w pasjrské ulici N. 719/2.

Pro pogištěnj.

Rudolf Knjže Kinský w. r.

Wýbor společnosti českého Museum.

W kněžecj arcibiskupské knihtiskárně u Josefy
wdowy Fetterlowé gsau následugjcnj knihy k
dostánj.

Dwogndsobná kázanj postnj, totiž : O sedmeru smrtedl-
ných hřjchů a O sedmeru blawnjeh ctnostj proti těm-
to hřjchům čeljcjch. Od Františka Kautského, fará-
ře Hostiwarského. 8. 1831. stran 237. za 30 kr. stř.

Homilie, aneb wučowánj lidu křesťanského při rannjch
službách Božjch, dle wýkladu swatého Ewangelium,
na neděle a sláwnosti Páně od Františka Fryče, fará-
ře Hberského w kragi Čáslawském. Djl prwnj. 8.
1831. za 40 kr. stř.

*Panis Quotidianus pro consequenda et conservanda vita
seu Dei gratia fidelium animarum, et omnium bono-
rum temporalium. Ad usum admodum R. R. D. D.
animarum curatis. Quinta emendata editio. (Cum
approbatione Reverendissimi Archiepiscopalis Consisto-
rii, sede vacante.)* 8. 1831. na tiskacjm kancelárském
papjru newáz. za 30 kr. stř. na psacjm poštowském
newáz. za 40 kr. na tiskacjm wáz. w koži za 48 kr.
na psacjm wáz. w koži za 1 zl.

Štědrý wečer. Powjodka pro dítky a gegich přátele od
skladatele Genowěfy. Přeloženjm J. W. Wlasáka. 12.
1830. stran 120, za 10 kr. stř.

Máry Magdalena. Báseň w pěti pjsnjch, složená od Fran-
tiška Reymanna, děkana Častalowického. 8. 1816. str.
95. za 15 kr. stř.

Krok. Weřegný spis wšenančnjý pro wzdělance národu
Česko - Slowanského. Wydáván přispjwánjm mnoha
učených wlastenců od Jana Swatopluka Presla, dokto-
ra w lékarstwji, c. k. weřegného Professora přjrodopi-
su a ředitelě c. k. přjrodowny na wswokých školách
pražských a auda něk olika společnostj učených. Djl
druhého swazek čtwtřý. 8. 1831. stran 160, za
48 kr. stř.

Powjdky pro mládež. Od F. A. Rokosa. 12. 1830, za
12 kr. stř.

Umudenj Páně, s Křjžowau cestau, od T. K. za 10 kr. stř.